

ગુલબંકાવલીની વાર્તા.

— ૧૦૩ —

૨૦૬૬

મંગલાચરણ.

દોહરા.

શ્રી ગણપતી આરાધીએ, પુત્રુ બેઠ કરાવેડ;
સહુ મળી કરુણા કરો, કોઈમાં દેશો ખોડ. ૧
સરસ્વતી મા કરુણા કરો, વાણી આપો શુદ્ધ;
ખોટું ખરૂં લેતો નથી, કૃપા તમારી બુદ્ધ. ૨
પ્રથમ ઇષ્ટદેવને પરણમ, જોની મુજ પર સાહાય;
કરુણા કરો હું કરગર, આ ગ્રંથ ચાલતો યાય. ૩

ઓપાર્ષ—સારકસ્તાન નામ એક ગામ, જલદસંગ રાજાનું
નામ; રાજ ચલાવે રૂડી પેર, ઘણી અલખતછે તેને ઘેર;
વરણ અઢારે વાસો રહે, શાબા ઇંદ્રના સરખી લહે; રાજાને
પ્રધાનજ સહી, તે પણ અતી ડાહ્યોછે તહીં; તે રાજાને
રાણી એક; તેહ તણા શું કહું વિવેક. તેને પુત્ર પ્રગટ્યા ત્યાં
ચાર, તેની શાબાનો નહીં પાર; ફરી પુત્ર જનમીઓ એક;
તેના લેખ કર્યા વીવેક, જોશીએ રાજાને કહ્યું, તે લેખમાં
એક કોતક થયું; ત્યારે રાજા બોલ્યા વાણ, કહો જોશીજી ચ-
તુરમુજણ. સાંભળીને જોશી કહે રાય, તે લેખનો કહું મ-
હીમાય; પુત્રનું મુખ જોશી જાહેરે, આંખે અંધ થશે
તાહેરે. ત્યારે રાજા ચમક્યો મન, જોશી કહે તે સત વચન.

દોહરા—રાયે વજર તેડાવીઓ, કહી માંડીને વાત; કહો
વજર હવે શું થશે, કાજ શું કરવું જ્ઞાત. ૧ પુત્રનું મુખ જોવું
નહી, શુંછે પુત્રનું કામ; મુકો એને વન જઈ, ના આવે
આ કામ. ૨ વજર તમે ઓકો કરો, ના મુકશે વીંછી એહ;

જાળવજો જુગતે કરી, સાચુ કહુંછું તેહ. ૩ વછર ત્યાંથી સંચરો, ગયો તે વનમોજર, બાર ગાઉ ઉપર જઈ રહ્યાં, જાતન કરતાં અપાર. ૪

ઓપાઘ—એ વાતતો અહીંથી રહી, ઘેર રાજાની શી ગત થઈ; વછર ગયા પછી શું થયું, પેર તેહની પ્રતે લહું. એક સમ પોતે રાજાન, નીકળ્યા મીઠાપાનીએ વન; ભુપ એકો વાડીમાં જઈ, ખાનપાન કરેછે સહી. પછી નીકળ્યો મર-ગીયા બાર, સાથીપોતે તેડ્યા સાર; સાથે સાથી તેને સહી, શિકાર રમવાની ઈછા થઈ. મરઘ દીઠું એક વનમોઝર, સાધ્યું બાણ મુક્યો તોખાર; જાણે ધાયલ કંઈ આવે લાગ, નાસે હરણ તેનો ના તાગ. પુંડે તે મેલ્યો તોખાર, નાસે વન કેરી મોઝાર; સાથી સૌ પછવાડે રહ્યા, રાજા હરણી પુંડે ગયા. સાત જોજન નાંહું તે જાણુ, તે હરણના લીધા પ્રાણુ; અથ રાખ્યો ઉભા તે ઠામ, થઈ ગયું રાજાનું કામ. પુત્ર પાંચમો તાજલ નામ, જોણે નીજ તજવ્યું ગામ; મુખ જાએ અંધજ યાય, જાણી કહાડ્યો જંગલમાંથ. એક દિવસ પ્રધાનજ સહી, શીખતા વચન કુંવરને કહી; તેથી ક્રોધ ચડાવી કરી, આવ્યો મુત વન ભમતો ફરી. તેતો જોગ આ-વીને મળ્યા, લખ્યા લેખ ટાળે નહી ટળ્યા; દીઠો આવતો રાજકુમાર, જાણે બીજી ઈંદ્ર અવતાર. ધન ધન એ જ-નુની તન, જેની કુખથી થયું રતન; દ્રષ્ટ ભરી જોએ જોડલે, રાજા અંધ થયો તેડલે.

છપા—ટળસે ભુંડી ભુખ, કંઈક ઉલ્લસ કરવાથી, ટળશે શત્રુ-મી ભેદ, દેશ પરદેશ ગયાથી; ટળશે દેહમાં રોગ, રોજ ઓસડ કરવાથી; ટળશે દુર્બળ દેહ, ગ્રહો જપતપ કરવાથી; પુણ્યેતો પાપ ટળે સહી, મહાજનો કહેછે કથી; કવીજન મુખ વાણી કહે. લખ્યા લેખ ટળતા નથી. જાય જોરાવર શરણ, મેર ઉ-

પર જઈ ખેસે; અંશે ગીર ગફાય, જન્ય દેશ કે વીર્ય; પેસે
જો પાતાલ, આપ આકાશે જાયે; જન્ય શેષને શરણુ, રહે
રચેદળ માંહે; જોગી થઈ જંગલ જામે, અનેક ઉપાય કરી
કર્થી; કર્વાજન કહે સત કરી માનજો, લખ્યા લેખ ટળતાનથી.

કુલા—પુત્ર જાણે કાંઈ રાજવી, રાય જાણે કુમાર; દ્રષ્ટે
દ્રષ્ટ બેકની મળી, ત્યાંથી આલ્યો અરવાર. ૧ નજર બરી,
ને નહીંથીયું, અંધ થયો અંધને રાય; લખ્યા લેખ આવી
મળ્યા, શાસ્ત્ર ખોટાં કેમ થાય. ૨ રાજાએ મન વીચારીયું,
એ સુત મહારો જાણુ; જોશીએ કહ્યું નિરચે થયું, મેં નિરચે
કરેયું પ્રમાણુ. ૩ શોકાતુરે મનમાં થયા, તેને કુખ તણો
નહી પાર; જાવા મારગ સુજે નહી, વજીર આલ્યો તે ઠાર.
૪ પ્રધાન જે પોતાતણો, બુધગણ જેનું નામ; પુત્રને શાધ-
વા નીસરયો, આવી પોહાલ્યો તે ઠામ. ૫ આવીને ઉભા
રહ્યો, કરી દંડપ્રણામ; રાજા કાંઈ નથી દેખતો, વીચારયું તે
ઠામ. ૬ રાજા કેમ નથી ખાલતા, મેં તમને કરેલા પ્રણામ;
તમને અડસ્ટો ઝાળખ્યા, ક્યાંથી આવ્યા આ ઠામ. ૭ રા-
જા કહે શું ખાલીએ, અંધ થયો હું જાણુ; રાજપુત દીકો
અહીં. તેહ પુત્ર નીરવાણુ. ૮ છુટો કેમ મુક્યો તમે, અહીં
કેમ આવ્યા આપ; મારી શીખ માની નહીં, નજ્યાં કરમનાં
પાપ. ૯ શોકાતુરે સરવે થયા. સુણી આવાં વચન; પછે
તેડી આવ્યા પુર વીંચે, સેના સહીત રાજન. ૧૦ વારતા
ચાલી પુર્વાએ, પાગ્યા સરવે કુખ; પાપી પુત્ર પેદા થયો. દીકુ
તેનું મુખ. તાણે તાણે સહીકો કરે; વરણુ અરેઠિ લોક; નીચા
કરે સહુ પુત્રનાં, ધરેછે મનમાં શોક. ૧૨ રાજા ચાલી ઘેર જ-
યા; તેને કુખ તણો નહી પાર; બરી સબા બેઠો સહી, વરવે
કરેલા જુહાર. ૧૩ જોશી પંડીત ને વેદીયા, વહદને વીત્ર
આપાર, આશરવાદ દીધા સહી, મુખ ખાલ્યો તે ઠાર. ૧૪ શા-

સ્વ વચન સાધાં થયાં. અંધ થયો હું આંધ; પાછાં નેત્ર
આવે મુને; એવોજે ઉપાય. ૧૫ ત્યારે વીત્ર સહ ભોત્રીયા,
વર્ધદક્ષાજનું કામ; પૂછો તેડી ધનવંતરી, તે પુરે મનહામ.

ચોપાઈ—વચન વીત્રનાં મનમાં ધરી, વર્ધદ સભા રાજ-
એ કરી; મુલક મુલકના હકીમ જેહ, તેડાઆ સંઘયાણી તેહ;
બરી સભા સહુ ખેડા સાથ, રાજ બોલ્યા બોડી હાથ; કયે
પ્રકારેપામું આંખ, શાસ્ત્ર પ્રમાણે પુરો સાંખ; મારે ધનવંત-
રી સહુ તમો. નશ્વે દરીને બોલ્યા અમે; એમ કહીને નમા-
વ્યુ શીશ, ત્યારે વર્ધદ બોલ્યા દશ વીર; અનેક ઉપાય કરશે
રાય. તેયે આંખ સારી નવ થાય; લખીત વાનએ નીશ્વે
યઈ, દેખતો કરનારી છે તહી, ગુલખંકાવલી પુશપજ સાર,
તે મળે તો થાય કરાર, સાત જનમનો અંધો હોય, અડકે
કુલકે નજરે જોય; તે મળે તો કામજ થાય, બાકી બીજી
નથી ઉપાય; એવાં વર્ધદનાં સુણી વચન, હરખ્યું ઘણું રા-
જનું મન. જોળ કરાવી અપરેમ પાર, સોધવા નીકળ્યા ઠા-
રો ઠાર. જે જે લાવે બંકાવલી બાળ, તે નરને હું કર ની-
હાલ; ધન બંડારે બરાવું વાસ, વજર કરીને રાખુ પાસ. શસ્ત્ર
માણસ થયાં તૈયાર, સોધવા નીકળ્યા ઠારો ઠારે પહાડ પર-
વત જોયા બહુ ઠામ, પણ ન મળે બંકાવળી નામ; પુરવ
પશ્ચિમ ઉતર દક્ષણ સહી; કાંઈ જોવામાં બાકી નહી, નીરાશ
યઈ પાછા આવીયા, કાંઈ બાળતો નથી લાવીયા; લાચાર
યઈ ખેડાસહ સાથ, ત્યારે ઘશ્યા રાજએ હાથ. અરે દંધવ્ય
આતે શું થયું વર્ધદવચન તો મીઠ્યા ગયું ક્યાં જનવું હવે શું
કરું, દેહ ત્યાગ કરીને મરું; અંધ તણો ધીક અવતાર, લાચાર
યઈ બોલ્યો તે ઠાર.

દોહરા—લાચાર યઈ વાણી કહી, ત્યારે ઉઠ્યા સુત ચાર;
પાસે જઈ ઉભા રહ્યા, કરી તાતને જીવાર; ૧ આશીર્વાણ

યાશું અમો, બત્રીસ લક્ષણા તન; અંકવત્રીને લાવીએ, મુખ
 બોલ્યા એમ વચન. ૧ ચતુરાઈએ સોધી લાવીશું, જોશી-
 ગણુ યાશું તાત; રજા આપો અમને તમે, બોલ્યા સભા-
 માં વાત. ૩ રાજા કહે હું અંધ થયો, વળી તમે જાવછો
 તન; હવે ધીરજ કેમ ધરી શકું, કેમ વાળીશ મુજ મન. ૪
 થોડા દીવસમાં આવશું, નીશ્ચે કરીશું કામ; માટે રજા
 આપો તમે, આ વેળા આ ઠામ. ૫ નથી આશરો બીજા
 તણો, સરવે બીચારા રાંક, અમ વીના કામ થાય નહી,
 એ નીશ્ચે આડો આંક. ૬ શભા સરવે વાણી વદે, એ બ-
 ત્રીસ લક્ષણા તન; લાવે તેમાં સંદેહ નહી; એમ બોલ્યા સરવે
 વચન; ૭ ધીરવીર મહા પ્રાક્રમી, બુધ શીરોમણુ સાગ; એ ચ-
 તુરાઈથી પેદા કરે, એતો ગુણુભંડાર. ૮ તારે રાજાએ હીમત
 ધરી, બોલો તેણે ઠામ; હવે બળનો અતી ઘણો, સીધ
 કરો એ કામ. હરતી પાંચ અધરાવતી, પાંચસે અસવાર;
 બળનો આપો અતાઘણો, કહેતાં ન આવે પાર. ૧૦ શુભ
 મહુરત જોઈ નીસર્યા, કુચ મુકામે જાય; એ તાત રહી
 એટલે, બીજા કહું મહીમાય. ૧૧

ઓપાઈ—તાંજલમુખને અપરજ થઈ, પીતા અંધ થયો
 મુજને જોઈ; તેની ચરચા મહારે જોવી સહી, એ વાતમાં
 સંદેહ નહી. મળ્યા જંગલમાં મુજને તાત, સાચો માની કું-
 વરે વાત; ધીકાર પડ્યો મહારો અવતાર, મુજ શૌર બેઠી
 મોટી ગાળ. ધીકાર પડ્યું એ માહારૂ રૂપ, જઈને પકડું
 મોહોટ કુપ; શું મુખ લેઈને હું તે કરે. માટે વીજ આઈને
 મરે. એ વીચાર કરે જોઈ, કાસદ એક આવ્યો તેટલે; તે
 જે મુખથી વાણી કહી, રાજાના કુંવર આવ્યાએ અહીં, બે-
 કાવળી લેવા કારણે, ઘર તજી નીકળ્યા બારણે; તે મળે તો
 રૂકુ થાય, આંખે દેખે રૂડો રાય, એવાં વચન કાસદનાં સુ-

છી, ખુશાલો વાધો મનમાં ઘણી; વીચાર કર્યો પોતાને
મન, હું જઈ મળુ મુજ બાંધવજન; પુછી પાર હું તેનો લઉં, તે
પ્રમાણે હું પણ જાઉં; તુરી ઉપર થયો અસવાર, માર્યો ઘોડો
નવ લાગી વાર. મુકામ કરો રહ્યાતા જ્યાં, તાજલમુખ આવી
પોહ્યાઓ તહાં; ઘોડા મધે ઘોડો સહી, કોઈએ તેને ઝોળખ્યો
નહી. એક સમયદ તેના લશ્કર મહી, તેણે પુછ્યું કુંવરને
જઈ; કોણુછો તમે બાળે વેશ, કેમ નીકળ્યાછો પરદેશ; તારે તે
નર બોલ્યો બોલ, જાણે જીવ્યા અમરતની તોલ. પંચી મુ-
સાફર છીએ અમે, પુછોછો તે સુણુજો તમો; નથી બાઈબંધ
સજનસાય તમ શરણે આવ્યા ઝાસી હાય; તારે બોલ્યા સમ-
યદ સહી, ચિંતા કીકર કરવી નહી; સુમે રહો અમારી પા-
સ, લશ્કરે સાનીધ કરજો વાસ.

કહા—એમ અરસ પરસ વાતો કરે, રહ્યા તેની સાથ;
પ્રાતઃ કાળે ત્યાં થકી; સેતા સંઘાયે જાય. ૧ ઘણા પંચ કાખ્યા
સહી, એમ કરતાં આવ્યું એક ગામ; દેરા તંબુ તાણીયા,
કોધા સરવે મુકામ. તે નગર તણી શાબા ઘણી, કહેતાં ક-
હી નવ જગ નવ નવા મહેલ શાબી રહ્યા, દીસે ઘણી શા-
બાય. ૩ રાજ તાંનો સતવાદીઓ, પ્રજા તણો પ્રતીપાળ, કુ-
ખ નહી તે દેશમાં, શાબા અપરમપાર. ૪ તારીફ શુણી
એવી શેહેરની, હરખ્યા સડ તે ઠામ; ચાર બાઈ તે ચતુર
નર, જોયા ગયા તે ગામ. ૫ દરવાજા પોળને બારીઓ,
ગલી કુંચીને બજાર; જખહળ જોત ઝળકી રહી, શાબા ઠા-
રોઠાર. ૬ જોતા જોતા આવીઆ, જ્યાં છે ભર્યા બજાર;
ત્યાં એક મહેલ દીકો સહી, તેના શાબાનો નહી પાર. ૭ જન
ઝખ્યાં રાવટી, સહુ મેના કારી કામ; ચક્ર તાંખ્યો છે જરી
તણો, જાણે ઈંદ્ર પુરીનું ધામ. ૮ ઢોલ દીકો એક બારણે
ત્યાંકાં છે મુંદર કામ; યાં મુંદર નાર એક અવતવી, ઝ-

આ બહુ અવાસ; ચારે બાઈ મહા ચતુરછે, પુછે તેડીને
પાસ. ૬ આ મલછે કોણ તણો, કોણછે એની જાત; આ
ઢોલ મુખો શા કારણે, એ સંદેહ સરખી વાત, ૧૦

ઓપાર્ધ—એ રીતે ચારે બાળ્યા વાત, ત્યારે જોડ્યા પેલે
હાથ; એતો ગુણકા કેરછે ઢાર, રાજ દવારથી શાભા સાર.
દેવાંગનાછે સુંદર રૂપ, નાગ કન્યાથી શાભા અનુપ; પદમણી
હંસની અંતની નાર, તેતે ગણતી નથી લગાર. જાણે જલક
જળહળ જોત, ઉદોકાર શામે ઉદ્યોત; મોહની રૂપછે સુંદરી,
પ્રથવી ઉપર એક અવતરી. લાખી ગુણકા એનુંનામ, ધે-
હેલું કીધું સંઘળુ ગામ; લાખરૂપમાં આપે જોલ, મુખ વી-
નતાનું નીરજે તેહ. પ્રયમ દ્રવ્યના ઢગલા કરે, પછે ડાંડિયા
કરમાં ધરે; એક લાખનો એકજ નાદ, વીનતાને કાને પડે સાદ.
સુણી સાદને દેછે માન, દાસી સાથે મોકલેછે પાત; તેડી
જાળે મહેલની મહી, જે કેહેશે તે કરશે તહો. દ્રવ્ય હોય
તો નાદજ કરો, નહિતો મારગ માંહી પરવરો; એવાં દાસીનાં
સુણી વચન, વિચાર કરવા લાગ્યા મન. એટલો તોલ રાખે
સુંદરી, જોવી એને નજરે બરી; લાખરૂપ્યાનો એક ઢોલ,
તે પ્રમાણે જોવું તોલ. પાસે દ્રવ્ય તેને શી વાર, ચારઢગલા
કર્યા તે ઢાર; પછે ડાંડિયા લીધા હાથ, અવાજ કર્યા
ચારે જણે સાથ. લશ્કરે પડ્યું પાદરે સહી, ચારે આબ્યા
ગુણકાને તહી; તાજલમુખ રહ્યા લશ્કરની પાસ, ચારે
આબ્યા ગુણકાને અવાસ.

દોહરા—કીધા નાદ ચારે જણે, થયું વીનતાને જાણ;
પ્રસન થઈ ઘણું કામની, બાંત્રી મુખે વાણ. ૧ કો નર આવી
પહેતા સહી, દાસી દો જઈ માન; તેડી લાવો મુજ આ-
ગજે, આપો કાઠણ પાત. ૨ એવાં વચન દાસી સુણી, ઉ-
તર્યા તેનીવાર; સોળ સગ્યાએ શાબતા, તેની શાબાનો નહિ

પાર. ૩ જુહાર કરેલા નીચી વળી, ખોલી મુખથી વાણ; ભણે
 પધારેલા રાજવી, જોજી ચતુર સુખણ. ૪ શેકાણી મારો
 તેડ સહી, તેણે મોકલ્યાં બીડાં પાન; ચતુરને ચતુર મળે,
 એમ કહીને દીધું માન. ૫ તેડી ગઈ તે તારણી, ચારે ચતુર
 સુખણ; બેઠક મથે લાવી સહી, ત્યાં શામે ઉઢીઓ ભાણ. ૬
 પાટ પરવાળીતણા, જડીત હીંગોળા ખાટ; એ વિશ્વ કરમાએ
 રચના રચી, ધણી શાભાએ ધાટ. ૭ એક વીનતા બેઠી
 દીઠી તહીં, તેની શાભાનો નહિ પાર; જેવી કાંને સુણી હતી,
 તેવી સુંદર નાર. ૮ મરઘા નેણી કઠી કેશરી, જામિ શુકલ
 અવતાર; જાણે વીજળી ઝગમગી રહી, વદન કમળ આકાર. ૯
 ધણી અપળતા નારેની, બુધતણી ભંડાર; સાળવરસની સુંદરી,
 દેખેએ ચતુરનર ચાર. ૧૦ વીનતા ઉઠી ઉભીયઈ, ખોલી હાથ
 વચન; ભણે આવ્યા પ્રથવીપતી, ધણું રીઝ્યું માર મન. ૧૧

ચોપાઠ—વીનતા ઉઠી ઉભી થઈ, જોતાં ચારેની શુધ નવ
 રહી; આપી ખુરશી દીધાં માન, તે વીનતાએ આપ્યાં પાન.
 કુંઠે નેત્ર અપળતા કરી, ચીત ચારેનાં લીધાં હરી; ચારે ચ-
 તુરાર્ધ બુલી ગયા, જોઈ વીનતાને બાકુળ થયા. વીનતા ખોલી
 મધુરી વાણ, ભણે પધારેલા ચતુર સુખણ; કાંઈ આત્મા હમને
 દીજીયે, તમે કહેા તે અમો કાજીએ. એવાં વચન વીનતાનાં
 સુણી, ચારે જાણે વાણી બણી; લાખ રૂપઈયા લ્યોછો તમો,
 તે કારણ પૂછીએ અમો. તારે વીનતા ખોલી વાણ, સુણજો ચારે
 ચતુર સુખણ; મહારે રમત રમવાતા કોડ, પરકુ પેહલો નરશુ
 હોડ. ચોસર તણી રમતએ જેહ, રમત રમવાં આણી નેહ;
 જો હારતો સરવે દઉં, દાસ થઈ તેની પાસે રહું. જો નર
 હારે આ કારે, તો તો કાઢી મુકુ બહાર; હારેતો દ્રવ્ય મુંકીને
 જાય, જીતે તો મુજ સ્વામી યાય. બતરીસ લક્ષણ તેનું છે
 કામ, મુરખ શું સમજે આ કામ; એવાં વચન વીનતાનાં

સુણી, વીમાશણ થઈ ચારેને ધણી. ગમે તેવી પણ આ-
ખર નાર, એને જીતવાં કેટલી વાર; વારાફરતી રમશે સહી,
જે જીતશે તે વરશે લેઈ. એવા મનમાં કર્યો વીચાર,
માંડી બાજી નવ લાગી વાર.

દોહરા—માંડ્યા પાટ કંચન તણા, ચતુરંગી સોગટી સાર;
વીનતાએ ત્યાં મુકીયાં, આવીને બેઠો નાર. ૧ બીલાડીને શીર
દીપક ધર્યો. પછે બોલી મુખથી વાણ; હવે વારાફરતી રમો
સહી, તમોજો ચતુર મુજાણ. ૨ જીતે તેની હું તારણી, હારે
તેના લેઉ દામ; એમ કહી બેઠો સહી, વીનતા તેણે ઠામ. ૩
એવાં વચન વીનતાનાં સુણી, રીસ ચડી અપાર; તે મધથી
ઉઠીઓ, બેઠો સનમુખ નાર. ૪ ઘણે ઠેકાણે ફર્યા તમો, તે
આજ મુકશો મામ; એમ કહી પાસા ગ્રહ્યા. નાંખ્યા તેને
ઠામ. ૫ સાચવે નજર એક એકની, નાંખ્યા જોઈને દાવ; ચા-
તુરી ચલાવે ચોગણી, રાખી મનમાં બાવ. ૬ ગમે તેવી કરે
ચાતુરી, પણ પડે છે અવળા દાવ; વીનતાની જીત બાજી
થઈ, તેને હણે હરખ ન માય. ૭ એક હાથ બાકી રહ્યો,
જો પડે પાસા પોતાર; તોતો જીતે તારણી, હારે રાજકુમાર. ૮

ચોપાઈ—પડ્યા પોતારને જીતી નાર, રાજકુંવર હાર્યો તે
હાર; ઉતરી ગયું પછે મુખનું નીર, આધા જઈને બેસો વીર.
બીજો બાંધવ ઉઠ્યો સહી, વીનતા સનમુખ બેઠો જઈ; તેણે
પાસા લીધા હાથ, રમવા લાગ્યો વીનતા સાથ. તે પણ
હાર્યો જોતાં સહી, તેની હુંથ પણ પોતી તહી; ત્યારે ત્રીજો
બાધ્યો વાણ, ઉઠી બેઠો ચતુરમુજાણ. મુજને કોઈ જીતી
ન જાય, નથી સુંડ બાધી કોની માય; એમ કહીને પાસા
લીધ, રમત હતા તે જરૂરી કીધ. ધણી ચાતુરી કીધી સાર,
તે પણ હાર્યો ન લાગી વાર; ચોથાએ ચતુરાઈ બહુ કરી,
તે પણ જીતી લીધો સુંદરી. ચારેતરનાં ઉતર્યાં માન, હજવા

પગ્યા જેમ પીપળ પાન; રાંડના જીત્યા જાંશુ ફાક, હસશે પુરના સઘળા લોક. એવો મનમાં કર્યો વીચાર, ફરી રમવા માંડ્યું તે ઠાર; ચચાર લાખની પાડી હોડ, સોળ લાખ બરયા તે ઠોર. સોળ ચારને લાવે સહી, નહિતો સોળની આશા નહિ; એમ વીચારી પોતાને મન, રમવાને બેઠા તે દન. વારાફરતી હાર્યા ચાર, જીતી ગુણકા નવ લાગી વાર; હાર્યા જીવારી બમાણુ રમે, જુધી બ્રજ થઈ તે સમે; વળી મનમાં કર્યો વીચાર, વીનતા પ્રતે બોલ્યા ચાર. હાથી ઘોડા ધનને માલ, લખી આપ્યું તેણે તતકાળ; હારીયે તો સરવે હીજીએ, જીતીએતો તારણી લીજીએ. એમ કહી રમ્યા તે ઠાર, તે પણ જીતી લીધું નાર; કાંઈ હોડ કાઢો આ ઠાર, નહિતો નોકજો મહેલની બાહાર. સુણી વચનને લાગ્યું કુખ, બોલ્યા ચાર જણ તે મુખ; ચોથી રમત રમીએ અમો, કરીએ હોડ તે સુણને તમો. જે હારીએતો થઈએ ગુલામ, નહિતો તને કરીએ એ ઠામ; એમ કહીને રમીયા તહી, વીનતા તે પણ જીતી ગઈ. ગ્રાંખા થઈને બેઠા તહી, પછી વીનતાએ વાણી કહી.

દોહરા—હાર્યા ચારે ચતુર નર, હાથી ઘોડા ધનને માલ; ગુલામ ખત લખી આપીયું, પછે કેદ કર્યા તે ઠામ. ગઈ વાત તે ગાંધે, લશકર પડ્યું તે ઠાર; હાર્યા ચારે રાજવી, જીતી ગુણકા નાર. ૨ ગુલામ થઈ તેતો રહ્યા, નવ પોતી મનની આશ; એકે અરથ સરયો નહિ, છેક થયા નીરાશ. ૩ એવી વાત સરવે સુણી, પામ્યા મનમાં કુખ; નાહુ લશકર ભાં થકી, ઉતર્યાં સરવનાં મુખ. ૪ તાજલ મુખ રહ્યો એકલો, બાકીએ તજીયું ઠામ; કુખ ધરી મનમાં રહ્યો, શું કરવું હવે કામ. ૫ નામ બોળ્યું ચારે બાંધવે, લગાડી કુખને લાજ; ગુલામકાવળી લાવતાં, કરે ગુલામી કાજ. ૬ પર-

જેઘર પ્રતાપથી, જીવું ગુણકાની જાત; છોડાવું મુજ બાતને,
 પછી લખીત પદારથ વાત. ૭ કરત; હરતા કીરતાર તું, મુ-
 જથી કાંઈ નવ થાય; એમ વીચારી મન વિશે, આવો નગરી
 માંહ. ૮ શેરી ચક્રિયાને આવડી, જોયા એક બજાર; ફરતો
 ફરતો આવિયો, એક અમીરને દાર. ૯ મેટો મેહલ નવ
 હુંકીનો, ફવારે ખેડા દરવાન; દીડો તેને રાજવી, દીધાં ઝાઝાં
 માન. ૧૦ કોણ દેશથી આવીયા, શુંછે તમારૂં નામ; અત્રિસ
 લક્ષણા દીસો તમો, શું ધારોછો કામ. ૧૧ તારે રાજ કુંવર
 મુખ્ય ખોલીઆ, અમો મુસાફર જાત; આ મેહલછે ભાઈ
 કોણ તણા, એટલી પુછુંકું વાત. ૧૨ તારે દરવાને વાણી
 વદી, એ અમીર તણુછે ધામ; બુધી ઘણી બહુ ચાતુરી,
 ઘેર ઘણાંછે દામ. ૧૩ તારે રાજકુંવર મુખ્ય ખોલિયો, એક
 કરો મુજ કામ; અમીરને જઘને કહેા, એક મુસાફર આઓ
 મુકામ. ૧૪ ઉમેદવાર મળવા તણા, ઘણી ઇચ્છા મનમાંય;
 હુકમ કરોતો આવીએ, એમ કહેા જઘને ત્યાંય. ૧૫

ઓપાઘ—હેવાં વચન દરવાને મુણી, ગયો ત્યાં અમીરના
 બણી; સનમુખ રહીને કરી સલામ, પછી અરજ કરી તે
 કામ. મુસાફર એક આઓ દ્વાર, તેમાં રૂપછે અપરમપાર;
 અત્રિસ લક્ષણોછે જાત, તેણે એક કહારીછે વાત. અમીર
 સાથે મળવુંછે સહી, એવી તેણે વાણી કહી; એવાં દરવાનનાં
 મુણી વચન, હરખું તે અમીરનું મન. તેડી લાવો મારી
 પામ, મોકલ્યો તેડવા તરત દાસ; આઓ શેવક તેનીવાર,
 કરજોડીને કર્યા જીહાર. અમીર અમારા તેડે ત્યાંય, ખેડા રંગ
 મેડોને માંહ; માટે ચાલો હમારી સાય, એમ કહીને જોડ્યા
 હાય. સલા કરી ખેડાંછે જ્યાંય, રાજકુંવર જઘ પહેાંચો
 તાંહ; રાજ રીતથી કર્યા જીહાર. અમીર રીઝ્યો અપરપાર.
 મુખ્ય શોભે જાણે કિયો સુર, હેવું રાજકુંવરનું નુર; ઘણી

શાભાને રૂપ વિશાળ, તે જોઇને અમીરને ઉપન્યું વહાલ.
પાસે ખેસાડી દીધું માન. મુઝ્યાં આગળ ફેરફાર પાન; ક્યાંથી
આવ્યા ને ક્યાં રહે, કામકાજ અમ સરખું કહે. બાળ-
પણામાં જોખન વેશ, કેમ નીકળી આવ્યા પરદેશ; રાજકુંવર
મુખે ખાલ્યો ખાલ, જાણે જીભ્યા અમરીત તોલ. પૂર્વ દેશ
વસુધું અમો, પુછોછો તો મુણ્ણને તમો; જાણે ક્ષત્રી કેરા તન,
નથી માતપિતાને સજન. ઊંચુ આભ નીચી ધરતી સહી,
એ વિતા બીજુ કોઈ નહી; ઉમેદવાર ચાકરીનો જાણ, જ્યાં
અંજળ ત્યાં રહેશું નીર્વાણ. જે ફરમાવો તે કરવું કામ,
ખત્રીસ લક્ષણ માફ નામ; એવાં વચન અમીરે મુણ્ણી, ખુ-
શાલી વાધી મનમાં ધણી. મુજ પાસે તમે મુખે રહે, મન
ગમે તે મુસારો લહે; ખાવખીઓ ને મોજી કરો, શહેરખજાનરમાં
મુખે ફરો. એમ કહીને રાખ્યો પાસ, પોતી મનડા કેરી આશ.

દોહરા—એકાંત જગા આપી સહી, ત્યાં ઉતર્યા રાજકુ-
માર; ભાજન કરે મન ભાવતાં, જઈ ખેસે દરબાર. હાસ
વીમોદને ચાતુરી, કરે રાગને રંગ; ચતુરાઈ ચલાવે યોગણી,
જઈ અમીરની સંગ. ૨ સેતરંગ ગંજીશ સોગટાં, રમે અ-
મીરની પાસ; એક ઘડી વીસી મુકે નહી, તેને મન હુલાશ. ૩
પાછો દિવસ ઘડી રહે, તે વખત નીસરે ખાહાર; ખજા-
નમાં ફરી ફરી ઘેર આવે રાજકુમાર. ૪ એમ કરતાં દીન
વીત્યા બહુ, પછી કંઈ મન વીચાર; આમ ખેંચી રહે સીધી
નહી, અમીરના ધરમોઝાર. ૫ એક સમ ખેલ્યો સહી, અ-
મીર પ્રતે તે વાત; સોદામર એક મીવથી, પ્રીત ધણી મુજ
બાત. ૬ બધે ઘડી જવા તણી, મહારા મનમાં હામ;
હુકમ હોય જો તમતણી, તો જાઉ તે મુકામ. ૭ અમીર
કહે મુખે પરવરો, એ વાતે મુજ મન; ઝાઝાવાર કરશે નહી,
એમ ખાલ્યા મુખ વચન. ૮ વાઈ કહીને નીસર્યા, ફરે તે ન-

ગરમાંથી; ચોસર રમેછે ચતુર નર, જાળને તેને ત્યાંય. ૯ માન
 દીધું સર્વે મળી, પુછેછે સમાચાર; ઘટે તેવો ઉતર કહ્યો,
 સઉ હરખ્યા અપરમપાર. ૧૦ ચાર ઘડી એકો સહી, જોયો
 સન્નજોખ્યાજ; જુહાર કીધો સર્વેને, ઉછો પોતે તતકાળ. ૧૧
 ચતુર નર ખોલ્યો સહી, આવળે નીત આ દામ; આ મુ-
 કામછે તમતણે, એમ કહંને કરી સલામ. ૧૨ પાછો
 આવ્યો મુકામ તે, કર્યો ભાવનાં ભાજન; પછી અમીરને
 રીજવ્યો, એટલે આયમ્યા દન. ૧૩ રજની વિતી
 રંગમાં, ઉદે થયો સવાર; તણુ પોહાર કરો ચાકરી, ગયો
 મીત્રને દાર. ૧૪ ચોસરની બાજુ રમે, બલા ખેત્રાડી સાથ;
 માગ્યા દાવ લાવે સહી, એવા એના હાથ. ૧૫

ચોપાઈ—બજા બજા નર આવે તહીં, કોઈ તેને જીતી
 જાય નહીં; મુકાવે સડના હંકાર, એવો ખેત્રાડી અપરમપાર.
 ઘણા દીવસ મરત રમીઓ સહી, સાચુત રમત કીધી તહીં;
 પછી વીચાર્યું મનમોજનર, હવે જાઉં ગુણકાને દાર. તેના
 ઘરેની ચરચા જોઈ, મારા મનનો સંદેહ ખોજ; કોણ પ્રકારે
 જીતે નાર, તેનો પુછી કહાડું પાર. ભેદ પરપંચ કરશું આજ,
 તોતો સરસે માંડે કાજ; નહીં તો કામ થવાનું નથી, હીમત
 મુકે શુંથાય કથી. એવું વિચારી મનની માંહ, ગુણકાના ઘર
 આગળ જાય; નીકળી ઘરમાંથી એક નાર, ઘણી વૃદ્ધછે
 અપરમપાર. જ્ઞાત્રીકા કરમાં ઝાલી ખરી, મદમાતી ચાલે સું-
 દરી; એક ચતુર નર ઉભોછે બહાર, તેને પુછી જોયું તે
 દાર. આ વૃદ્ધ ડોશીની કાય, નથી ચાજતા એના પાય; સ-
 જન સહોદર છેકે નહી, વૃદ્ધપણે કુખ પામ સહી. એવાં
 કુવરનાં સુણી વચન, હશીને ખોલ્યા તે મન; આ લાખી
 ગુણકાનો ધામ, એના ઘરમાં ઘણાછે દામ. તે આ ડોશીને
 છે હાથ, એમને પુછી કરેછે વાત; સહુ મુસાફરને લાવે

અહીં, રંડાને દયા નવ આવે મનમાંહી. તેવાં કૃષ્ણ ભાગવે
 છે કાય, તમો શુભલો વારતા રાય; તમો જાતે મુસાફર સહી,
 આજ છોને કાલે નહી. એમ કહીને હર્યો તે ઠાર, મનમાં
 હરખ્યો રાજકુમાર; સલામ કરી ત્યાંથી પાળ્યો, આગળ જઈ
 ડોશીને મળ્યો. જઈને ચોળે નામ્યુ શીશ, દંડવત કર્યા દસ
 વીસ; પછે તલસવા માંડ્યા પાય, રૂદન કરેછે ઘાડે રાય.
 ડોશી અચરજ થઈને રહી, મુખથી તેને વાણી કહી; કોણ
 છેરે ભાઈ તુંતો દીન, શાકારણ તું કરે રૂદન. મુરોપાન કંઈ
 છે કાંય, તેથી રૂદન કંઈછું માય; મારા ચરણ તળાંસે આજ,
 પુત્ર સરખ્યો તારા કાજ. કોણ જાતી ને શુંછે નામ, ક્યાંથી
 આવ્યા આણે ઠામ; એવી વાત પોતે ઓત ધરી, ડોશી
 પ્રતે વાતજ કરી. ડોશી મુણીને હરખી મન, સાથે લેઈને
 આજી તન; માથે તેણે ફેરવ્યો હાથ, સુખે રહો તન મારી
 સાથ. ખાનપાન કરાવ્યાં સહી, પછી તેને વાણી કહી; અમો
 જશું માતાજી આજ, પરાધીન આકરીને કાજ. પુત્ર જવા
 થયો તૈયાર, બોલી ડોશી તેણીવાર; જાવ પુત્ર વળી આવજો
 કાજ, એમ કહી વળાવ્યા બાળ. ત્યાંથી આવ્યો અમારને
 ઘેર, તે વાતની કાંઈ નવ જાણે પેર; અમારનું કરેછે કામ,
 મીત્ર સાથે રમે તે ઠામ. વળી ડોશી પાસે બેસે જઈ, મધુ-
 રીવાણી બોલે સહી; માતાજી ફરમાવો કામ, હુંછું પુત્ર ત-
 મારો જાણ. મુજને આશરો તમારો સહી, મારે માથે બીજી
 કાંઈ નહી; ઘણાં બોલે મધુરો વચન, તેમતેમ ડોશીનું હરખે
 મન. એક ઘડી બે મોડો જાય, ડોશી અન પાણી નવ ખાય;
 દુખે તારે સુખી થાય, એવી વચ કરી તે રાય. અંક સમે
 ડોશીની પાસ, આગળ મુકી મેહોર પચાસ; મહીનો અ-
 મારે આપ્યા તેહ, તમ આગળ લાવ્યોછું એહ. અર્ચ પા-
 ણીને જોઈએ સહી, તે માટે હું લાવ્યો અહીં; એમ કહીને

આપી હાથ, ડોશી બાઝી કુંવરની સાથ. કેટલા કાળ જીવીશું
 હામ, મારે દ્રવ્યનું શુંછે કામ; મારી પાસ ઘણોછે દામ,
 જોઈએ તે લેજો આ દામ. કુંવર કહે મારે માથે તમો, જે
 જોઈએ તે લેશું અમો; પુત્ર જે લેઈ આવે ધન, માતા
 સાચવે કરી જતન. પુત્ર કહે માતાજી રાખો તમો, તમ
 આશરે જીવું છું અમો; એવી વાણી મધુરી બણી, તેમતેમ
 ડોશી હરખે ઘણી. જોગીને વશમાં સહુ જેમ, રાજાને વશ
 ડોશી તેમ; જેમ સર્પને વશ કરે ગાડી, તેમ કુંવરે ડોશી
 વશ કરી. અંધ જેમ પામ લોચન, તેમ પુત્ર જોઈ ડોશીનું
 હરખે મન; ઘણા દીવસ ગયાછે વહી, ત્યારે રાત્રકુંવરે વાણી
 કહી. પુરૂષ ચરીત્ર કર્યું તેવાર, વીશ્વારી કરું આદાર, ઓત
 જન સાંભળજો સહી, કવીએ એવો વાણી કહી.

દોહરા—એક સમે ત્યાં બેઠ જણાં, એકલાં વન મોજાર;
 ત્યાં એક કુપ દીઠી સહી, તેમાં જળ તણા નહિ પાર. આ
 જળ મધ્યે હું પડું, તું જોજો મહારી માત; પાછા પગ અહીં
 નહિ ધરું, તું નિશ્ચે જાણજો વાત. ડોશી ઘણું મન કલકલી,
 બાઈ એ શું બોલ્યો બોલ; પુત્ર કહે કરતક કર્યાં, ખરી
 વાત તું બોલ. ત્યારે ડોશી મન રીઝી ઘણું, આનંદ ફેલો અંગ;
 કરવા લાગી વારતા, તે ચતુરનરને સંગ. પુત્ર તું જે માગે
 સહી, તે આપુ તને દામ; તું પડશે ત્યારે હું પડીશ, શું સ-
 રશે એમાં કામ. પુત્ર કહે માતા મુજો, તમો આપો ધન અ-
 પાર; એક વાતનો સંદેહ મુને, તે જાણજો આ વાર. તમ
 વીના ભાગનાર નહિ, મારા મનની બાંત; ત્રીજી માણસ
 સાથે નથી, બેઠાં છઈએ એકાંત. ડોશી કહે મુણ દીકરા, શું
 સંદેહ તુજ મન; તે બાગુ આણી ધડી, વળી લ્યો ઝાઝુ ધન.
 એમ કહી વચનજ આપીયું, સંધે બાગુ આ દામ; રાખી
 વ્રાત કર અમો, તો સાક્ષી શ્રીરામ. ત્યારે તે નર બોલીયો,

સાંભળ મારી વાત; લાખા જીતે સરવને, તે બાગો મનની
જાંત. બલા બલા નર હારીઆ, કોઈએ ના જીતી નારે;
કોઈ જીતી શકતું નથી, તે સંધિ મને અપાર. કરોડપતી કી-
કરે કરેલા, રાખે ધણોએક તોર; કોણ ઈષ્ટની ઉપાશના, કોણ
તરણી શીર જોર. નથી દ્રવ્ય મારી કને, મને નથી રમવાનું
મન; શેઠજ વાત પુછું અમો, એમ બોલ્યો મુખથી વચન.

ચોપાઈ—તારે ડોશી બોલી બોલ, સાંભળ દીકરા એનું
તોલ; એ વાત વીરતાએ અમો, કોઈ આગળ નવ કહેશે તમો.
કદાપી જશે ત્રીજે કાન, તે વાતે ઉતરશે માન; કેહેશે ધર
મારચું ધરની થઈ, એટલી એવ મુજનેછે સહી. પુત્ર કહે
પ્રતિજ્ઞા કરું, ખસહત્યાદીક પાતીક ધરું; કહું કાઠી કોઈ આ-
ગળ વાત, તો કોટી ગઉહત્યાદીક પાપ. એવી પ્રતિજ્ઞા કરી
જ્યાં, ત્યારે ડોશી બોલો ત્યાં; લાખી પાસે કાંઈ વિદ્યા નથી,
નથી ઈષ્ટ માથે સરવથી. પાસાએ વીનતાને હાથ, બરેછે
મોટા સાથે બાથ; બીજી એક કરેછે ઉપાય, તેથી નર સહ
હારી જાય. એક બીજાડી પાળીએ નાર, તેને કેળવી અપર-
મપાર; દીપક તેને માથે ધરે, પછી રમત તે જતરી કરે. નવ
હાલે ન ચાલે મંજર, ઠરી ઠામ બેસેછે ઠાર; બીજા ઊંદર
પાળેછે જાણ, ઘણા કેળવ્યાએ નીરવાણ. બીજાડી પાસ
બેસે સહી, મુખ આગળ પણ ખાથે નહિ; ઊંદર બીજાડીનો
ત્યાં મેળ, ગુણકા નરશું માંડે એલ; મનગમતા દાવ જોઈએ
જેહ, બીજાડી સામુ જીવે તેહ. ગરદન ફરવે તેનીવાર, દીપક
ઝાંખો પડે તે ઠાર; ઊંદર પાસા ફરવે સહી, તે પ્રકારે જીતે
તહી. બીજી વિદ્યા કાંઈ પાસે નથી, સત કરી માનો સરવથી;
રાજકુંવર તારે રીઝ્યો મન, માતાજી એ સત વચન. સંદેહ
મનનો બાગ્યો સહી, ડોશીને પાએ લાગ્યો તહી; ગયા ઘેર
પોતાને તનકાળ, ડોશીને ઘણું ઉપજ્યું વહાલ. આપી ઝવેર

(૨૫)

હીરાની માળ, ત્માંતો કુંવર થયો નહાલ; કરે ચતુરાઈ તણો
વીચાર. લીધુ દ્રવ્યને નીકળ્યો બહાર. બરીબજારે યજ્ઞને જાય,
દીઠો રમારી ઉભા ત્યાં; એક નોળીયાનું બચ્ચું સાર, વચ્ચવા
ઉભા બરે બજાર. એથી જીતવાનો તે નાર, એવા મનમાં કર્યો
વીચાર; માટે લઉ તેને હું અહીં, આપી મુલને લીધો સહી.
બાંધ મધ્યે ધાલ્યો તેણીવાર, તેને કેળવ્યો અપરમપાર.

દોહરા—સોગટી મારે હાથની, કે ચડપ નીકળે બહાર;
મુશકને પકડે સહી, સાન કરતાંવાર. ૧૬ગડી મારે હાથની, તારે
જઈ કરે શીકાર; એ રીતે તેને કેળવ્યો, દીન થયા દસવાર.
૨ પકડી સલામ જઈને કરી, અમીર કેરી પાસ; જમવાને
મુજને તેડીયો, માટે રજા આપો આસ. ૩ મીત્ર હમારો
એકછે, તે તણુછે લગ્ન; બીજો સવાલછે મુજ તણો, તે કહું
હું મુખ વચન. ૪ લગ્ને જનવુંછે માહરે, તેની ચંતા મુજને
થાય; કીરપા કરો મુજ ઉપરે, તો મુજથી જાય. ૫ એવાં
વચન અમીરે શુણી, આપ્યાં વસ્ત્ર અપાર; આબુશણ
ધણાં શાબતાં, કેહેતાં ન આવે પાર. ૬ અમુલ્ય સીરપેચ
આપીઓ, જેને જરીના તાર; શાઝગોડો સવાલાખનો, રજ
જડીત એક હાર. ૭ પગના તોડા સોના તણા, કોટમાં મો-
તીનો હાર; કડાં સાંકળાં વીંટીઓ, પેહેરના એવા શણગાર. ૮
પ્રતીબીંબ બીજુ પ્રગટ્યું, જાણે જળહળ જોત; જાણે કામ-
દેવ પ્રગટ થયો, અને શામિ ઉદ્યોત. ૯ અમીર જોઈને રી-
ઝીઓ, આપ્યો એક તોપાર; અશ્વે બેશીને પરવરચો, મીત્ર
તણે દરવાર. ૧૦ વચન અમીરનાં મુણી, કુવરે કર્યો જી-
હાર; અથ બેશીને પરવરચો, તે ગયો ગુણુકાને દાર. ૧૧

ચોપાઈ—સમી સંજએ ઉતરયો તે ઠાર, ગયોલા ખીના
મેહેલ મોજાર; જાણે ઉગ્યો જેવો સુર, એવું નીરખું નરનું
નુર. દરવાન પણ બોલી નવ શમ્યો, પોતે ચાલ્યો ઘરમાં ધ-
સ્યો; જઈ મેડીએ ચડ્યો સહી, વીનતા બેઠી દીઠી તહી.

વીનતા જાંખી જોતામાં થઈ, શુદ્ધ બુધ તેમાં નવ રહી; દીકું
કામણગાર મુખ, ગુણકા જોતાં પામી મુખ. જાણે ઈંદ્રતણા
અવતાર, ઘણું રૂપને શોભા સાર; નથી માનવી સાથે કોઈ,
કારણ રૂપ દીસે છે જોઈ. આપી આસન ઉભી નાર, હથી
ખોલી વચન તે ઠાર; કોણ દેશ તણાં છે ભુપ, રાજ તેજ ર-
હી આણુ રૂપ. કેમ આવ્યા તમો મારે ધામ, શું ધાર્યું છે મ
નમાં કામ; હુંકમ તમારો માથે લીજીએ, જે કહો તે હાજર
કીજીએ. તારે કુંવર ખાલ્યો વાળ, સાંભળ વીનતા ચતુર સુ-
જાણ; અમો મુસાફર આવ્યા આ ગામ, અમીરના ઘરમાં
કર્યો મુકામ. ખુબી તમારી સુણી અપાર, ઘણી સુધડે છે
લાખી નાર; રમત રમી જાણે છે બહુ, જે જાય તે હરે સહુ.
સુણી વાતને હરખ્યુ ચીત, રમવાને જાણું ખચીત; પરદેશી
મુસાફર આવ્યા ઘેર, કરી રાજદર્ રૂડી પેર. એવાં મધુરાં
સુણી વચન, ખાન પાન મુક્યાં તે દન; ભક્ષ ભોજન ક-
રાવ્યું સાર, પછી ખોલી મુખથી નાર. મેંતો નીચમ લીધો
એક જાણ, તે વાતનું કહું મંડાણ; રમવાનો રાખે અભીલા-
ખ, તે લાવે રૂપીયા લાખ. પ્રથમ તે નર દગલો કરે, પછે
તે ઝડી ઉપર ચડે; હાડે તો દાઘી થઈ રહું, જીતુંતો લા-
ખરૂપીયા લઈ. એવો નીચમ છે મારો સહી, તમો કહો તો
રમીએ અહીં; વચન માંડે મીથ્યા નહિ થાય, તે વાતે ઘટે
મહીમાય. જીત્યાનો વાળે છે દોલ, એવો વીનતા ખોલી ખોલ;
લાખરૂપીયા આગળ ધરે, તે નર રમત જીતે કરે.

દોહરા—એવાં વચન વીનતાનાં સુણી, ખાલ્યો રાજ કુ-
માર; હંકાર રાખે અતીવ્રજો, તને કોણ વરસે આ ઠાર. ૧
ઘણા સાથે જીતી સહી, તોએ ના સરીયું કાજ; પરમશ્વરના
પ્રતાપથી, જીતું તુજને આજ. ૨ ઘણા નર તે જીતીયા, ક-
હણે આજનું કામ; ચતુરાઈ કરજે યોગણી, જમ પોચે
મન હામ. ૩ મુદ્રીકા આપી કરતણી, સવાલા ખતું માંહી નંગ;

વીનતાની આગળ ધરી, આણુંદ આણી અંગ.૪ જોઈ વીંટી અમુલ્યની, હરખી મનમાં તે ઠાર; માંડી બાજુ તેણે સમે, રાજકુંવરને નાર. ૫ બીલાડી માથે દીપક ધર્યો, તારે અમર્યો પોતે મન; નીશાની સાચો મળી, ડોશીનાં સતવચન.૬ મુખકને દીઠો સહી, થયો તદા અબ્બણ; રમત તે જરૂરીકરી, લીધા પાસા પાણ. ૬ જાણી જોઈને હારીયાં, દેહ અવળા દાજ; એટલે રહી પોતા તણા, જીતી ત્યાં ગુણકાજ.૮ પોખારમાં આવીરહી, બાજુ ત્યાં તેણીવાર; આવેપોખાર વીનતા તણા, હરે રાજ કુમાર.૯ એવું મન વીચારીયું, બીલાડી સામુ તે હામ; તારે મુરતક તેણે ફેરવ્યું, વીનતાને પોચો હામ. ૧૦ દીપક જોતામાં ઝાંખો થયો, નાંખ્યા પાસા તે નાર; ઊંદરે પાસા ફેરવ્યા, પોખાર કર્યા તે વાર. ૧૧ જીત્યાનો જથ્થ વાધીયો, હાર્યા તમે ચતુરમુખણ; ચતુરાઈ યોગણી દાખવી, એમ ખોલી વીનતા પાણ. ૧૨

ઓપાઘ—એવાં વીનતાનાં સુણી વચન, બીજી રમત માંડી રાજન; હાર જીતમાં મુક્યો હાર, રમતા લાગ્યાં નરને નાર. ધીરવીર જોઈ તે હામ, નાંખે પાસા મુખ લઈ નામ; ખત્રીસ લક્ષણ જે નર કહેવાય, કોઈનો ગાંબ્યો તે નવ જાય. ભલાભલા નર મુકે મામ, કોણ માત્ર એ વાનતા નામ; એક હાથ ખાલી નવ જાય, જેવા માગે તેવા પડે દાવ. ધણી ચતુરાઈ વીનતા કરે, પણ એકે અર્થ નાસરે; વીનતા પામવા લાગી હાર, દીપક સામું જોયું તે ઠાર. કુંવરે પાસા નાંખ્યા જેટલે, મંજરીએ શીથ ફેરવ્યું તેટલે; ચડપ ઉંદર નીસર્યો સહી, પાસો અવળો કીધો લઈ. કુંવરે સોગટીમારી તે વાર, નીકળ્યો કરધી નોળીઓ બહાર; ઉંદર તણી ઝાલી કોટ, નાહી બીલાડી મહેલી દોટ. સાતમે ઘેર જઈને ઠરી, રમત ભંગ તેવળા કરી; રાજકુંવરને ચઢીએ રીસ, કોધ કરી બાલ્યો તે દીશ, તારી અક્ષય ઉપર ઉઠી વાટ, કંચન તણા

તેં મુક્યા પાઠ; તારી બુદ્ધી પગની પાનીએ વથી, રાંડ જાતને
 અકલ કશી. ધરમાં દીવી સરખી નથી, ખીલાડી સ્ત્રી દીપક
 સવથી; મુકો હીરા ઝવેર કે લાલ, થાય અજવાળુ ઝાકઝમાલ.
 નીકર આવો મારી પાસ, આજ કરવાનો તુજને દાસ;
 જાણી જોઈને હાથો તુજ સાથ, હવે તો ધસવા પડશે હાથ.
 એમ કહી કાઢી એક મણી, જાણે શાભા પ્રતીર્ષીય તણી;
 ભાગ્યું વીનતા કેડું જોર, પડી ખીસી આણી તેને ઠોર. હૈડ
 દુખ ને મોઢે હથી, એ વાતમાં ચીંતા કશી; હવડાં હોડ
 હારીને જગ્યા, જશે માત્રને દુખીયા યથો. મુજ આગળ
 કંઈક હારી ગયા, તે નરના ઢેકાણાં ન થયાં; એવી ગતી
 તમારી સહો, શો ઉદ્ધમ હવે કરવો અહીં. મેં બલા બલા
 દીઠા રાજન, તે સૌ હારી ગયા માજન; કોઈની ગાંજ હું
 નવ ગઈ, અથાગ નર આવ્યા અહીં. તમે ભાગ્યો મારો
 હંકાર, સીતેર લાખ જીત્યા આ ઠાર; મોઢે આજ રમવાનાં
 કોડ, પાડવી આજ તમણું હોડ. સીતેર લાખ જીતું તો લઉં;
 હાડતો ધસકામત દેઉ, એમ કહીને બાજી ધરી, રમત હ-
 તી તે જરૂરી કરી. ધણી ચતુરાઈ કરેતે નાર, જીત્યા બાજી
 રાજકુમાર, ઉતરી ગયું વીનતાનું મુખ, ઘણું તે મનમાં પા-
 મી દુખ. ચંદ્ર આમમાં પેસે જેમ, વીનતાનું વદન થયું છે
 તેમ. નીચું જોઈને વીનતા રહી, ત્યારે કુંવરે વાણી કહી. વ-
 જી કાંઈ હોય મનમાં કોડ, તોતો પાડો ખીજી હોડ; હાર્યો
 જીગારી ખમણુ રમે, લાખા મુખ બોલી તે સમે. ધન મા-
 લ મુજ પાસે નથી; એક વાત રમુ સરવથી, અમીર ઉમ-
 રાવ રાજ તન, ગુલામ કરી રાખ્યા ભાવન; તેની હોડ માફ
 અમે; જીતોતો લઈ જાવ તમો, રાજકુંવર હરખો તે ઠાર,
 માંડી બાજી નવ લાગી વાર; પરમારથનું કરવું પુનઃ, છોડા-
 બું રાજકુંવરના તન. પ્રભુ લાજ રાખજો માહરી; એમ કહી
 ને રમત જારી કરી; તે બાજી જીત્યો જણ; વળીતે બોલ્યો

મુખથી વાણ; બીજી હોયતો ફરમાવો કાજ; લેશ માત્ર ન ધરશે લાજ. નીચું જોઈ વીનતા રહી, ગદ ગદ કંઠે વાણી કહી; સરવે વસ્તુ હારી આ ઠામ, નથી કાંઈ મીલકતનું નામ. નસીબો મુજ આગળ કહે, માહારી કાયા હું હાડમાં ધરું; જો જીતુંતો સરવે લઉં, હારું તો દાસી થઈ રહું; તે પણ કપ્પલ કરચું તે સાર, માંડી બાજી નવ લાગી વાર; રાજકુંવરે બાગ્યશાળી સહી, તે પણ બાજી જીત્યો તહીં.

દોહરા—વાળું વજડાવ્યાં જીતનાં, હારીચુણકા નાર; વાત ચાત્રી તે પુર વીજી, ગલી કુંચીને બજનર; વીનતા કર જાડી રહી, બોલી મુખથી વાણ, હુંતો દાસી તમ તણી, જે કહેતે કહે પ્રણામ. હું હારી જીત્યા તમો. આ લોની અથ ભંડાર; કુંચી સહિ આગળ ધરી, તે યજ્ઞા તે દાર. ૩ કોણ નગરછે તમતાણું, કોણ તમારો તાત, રૂપે રવી સરીખડા, વળી કોણ તમારી માત. ૪ બ્રહ્મા વીજનું રૂદ્ર તમો, ધરચું માનવ રૂપ, હંકારે બાગ્યા માહરો, પધારયા દેવ સરૂપ. ૫ સંધિ બાગો મન તણો, કરો તમારી દાસ; પતી વરતા હું પદમણી, શેવા કહે રહી પાસ. ૬ કોઈ નરનો કર અડક્યાં નથી; એ વાતે સુરજ સાખ; કોહોતો દેખાડું પારખું, એમ બાત્રી વીનતા લાખ. ૭ મેં ધારચું તું મન વીજી, મુને જીતે તે બરથાર; તે ઈછા મહારી પુરી થઈ, મુજ બાગ્ય તણો નહીં પાર. ૮ ઈશ્વરે આણુ આ વાતમાં, જીતું બોલું આ દીશ; કોટી ભ્રમહત્યા મુજને, પ્રથવી પાય મુજ શીશ. ૯ સાચો વાત તમો કહો, પુરો મનના કોડ લાખેણો લાવો લીજીએ, આપણ જીગતે જોડ. ૧૦ રાખી વાત જો તમે કરો, તો મુજ હત્યા તમ શીશ; આશાભંગ મારી થશે, દુભાશે જીગદીશ. ૧૨

ઓપાઈ—એવાં વચન વીનતાનાં સુણી, રાજકુંવરે વાણી બણી; મહારી વીતગની કહુહું વાત, સાંભળજે તું ચીત સ્ત્રી. ને પોતાને પડીયું દુખ, તે સરવે માંડી કહું મુખ. તા-

હરે વીનતા વીલાસે મન. ધણુ દુખ ધરીતે તન. ત્યારે રા-
જકુંવરે કહું નાર. મારા મનના કહું વીચાર; એક મોટી
મનમાં આશ, જ્યું ગુલબંકાવળીની પાસ. ત્યારે ગુણકા
બોલી વાણ, સાંભળ રાગ ચતુરગુણ; બંકાવળી નામે
પરીછે સાર, તેની શોભાનો નહીં પાર. તેની વાડીમાં ફુલછે
સહી, તેની શોભાનો પારજ નહીં; પ્રથવીમાં તે ફુલછે એક,
ધણી શોભા તેની છેક. શહસ્ત્ર પરી તેની રક્ષા કરે, રાત દી-
વશ તેની પાછળ ફરે; લક્ષ્મી રાક્ષસ વળીછે રખવાળ, જે વી-
કરાળ સરીખા લાલ; ફરતો કોઠછે તેને સહી તે મધે વાડીછે
મહી; એક ઝાડને એકજ ફુલ. શોભા જોતાં દીનકર આતુલ.
પૃથ્વીમાં એકી નાગ પ્રમાણ, ઉપરજલ્મણી શીરજાણ; ગ-
ગને એકી પરીતણી. તેની શોભા શી કહું ધણી; ચંદ્ર સુ-
રજ નવ દેખે સુખ, ગુલબંકાવળી નામિછે સુખ. વીકટ
વાટછે તે સરવથી, કોઈ થકી જવાતું નથી; ધણાં વીધન
રગ્તામાં થાય, કેઈ પેરે ત્યાં જશો રાય, કોણ માત્ર માનવ-
ની કાય, દેવ દાનવથી નવ જવાય; માટે તજે જવાનું નામ,
મહારા મનના પુરો હામ; એવી વીનતાની વાણી સુણી, રાજ-
કુંવરે વાણી બણી; જીવ ગએ ન મુકુ મામ, હુંતો જવાનો એણે
હામ; કાળા માથાનો માનવી સહો, તેને કોઈ જીતી જાય
નહી. મુઠી જેટલાં મનનાં હાડ, ઢોળી પાડે મોટો પહાડ; બુઢી
માણસ જેવી બંજામાં નથી, નીશ્ચે માનજે સરવથી; માટે
ત્યાં જવાનો નાર, નવ જવાય તો ધીક અવતાર. તમો નામ
હામ બતાવો બાળ, તે લેઈને આપું તતકાળ; કેદી લોક દ-
તા જેટલા, મુઠી મેં દીધા તેટલા અર્માર ઉમરાવના જે
કુમારે તે સરવેને કહાણ્યા બહાર; વસ આબુશણ આપી સા-
ર, વીંદાય કર્યા તેને તે વાર; હસતાં કર્યાં સરવનાં સુખ,
ધણાં દોહલા ટાળાં દુખ, ધણી આશીશ દીધીછે સાક્ષાતઃ
તે ઉપર એક કહું દ્રષ્ટાંત.

દોહરા—આત્મણ એક જાતે સહી, તેમાં વિદ્યા અપરમ-
 પાર; અન ન મળે પુર પેટને, પુત્ર પુત્રી પરીવાર. ૧ ઉપવીત
 દેવું પુત્રને, વળી દેવું કન્યાદાન; જુરે ખેશી મન વીજે; કેમ થાશે
 ભગવાન. ૨ દ્રવ્ય મારી પાસે નહિ, કેમ રહેશે મુજ લાજ; પર-
 દેશમાં જાવું સહી, જાત્રુ જઈને રાજ. ૩ ખેશી રહે સીધી નથી,
 નીશ્ચય કરેયું મનમાં; વીનતા પ્રત્યે વાણી કહી, અમો જાણું
 પરદેશ માંહ. ૪ દ્રવ્ય લઈને આવશું, વીનતા આણે ઠામ; ક-
 ન્યાકાળ જાએ કુંવરીતણો, વળી કેમ થાશે આપણુ કામ. ૫
 શાસ્ત્ર વચન કેમ લોપીએ, ખેસે મુજ શીર ગાળ; માટે જાત્રુ
 કોઈ રાખને, લાવું અતીશે માલ. ૬ એવાં વચન વીપ્રતાં સુ-
 છી, નારીએ આજ્ઞા દીધ; શુભ મહુરત જોઈ નીસરવા,
 કામ કરવાને સીધ. ૭ દેશ તણને નીસર્યો, હું જાવું ગ્રહસ્થની
 પાસ; આશરવાદ જાહેને કરું, તો પુરે મનની આશ. ૮

ઓપાઈ—એમ વીચારી ચાલ્યા વહી, પ્રભુ આશા મારી
 પુરે સહી; દીવસે કુચ રાતે મુકામજ થાય; એમ ફરતોફરતો
 આત્મણુ જાય. ચાળીસ જોજન ગયા રૂઝીજન, ત્યાં એક દીડુ
 મોહોટુ વન; વનરપતી ત્યાં બાર અઢાર, નમી રહી તેની
 બારે ડાળ. એક મારગ ખીજી નહિ વાટ, ઘણો મનમાં થાય
 ઉચાટ; શોહિર થાય વરને વાઘ, ઘણો સાદ કરે ત જાગ.
 નવ રહી આત્મણુ ડેરી ધીર, હીમત રાખીને ચાલ્યો વીર;
 ભવીષ્ય હશે તે જાનશે સહી. એમ વિચારી ચાલ્યા વહી. અ-
 ડધે જંગલ ગયો જોટલે, એક કહિતક દીડું તેટલે; વજર પાં-
 જરે લોહાનું દ્વાર, તે મધ્યે વાઘ દીઠો તે દાર. બાર હાથ
 દીસે વીકાળ, તે દીઠો જાણે આશે તતકાળ; પુંજ પછાડે
 તેમાં રહી, આત્મણુ આવી પોહિયો તહીં; ગડગડીને ઉસોતાં,
 આગળ નવ ચાલે તેના પાય. પાછું ડગલું ભરાવું નથી, મન
 વીચાર કરેછે કથી; નીચે વાઘ ખાવાનો મુજ કાય, મનના
 મનોરથ રહ્યા મનમાં. હમણા ન કરી મુકે દોટ, ઝડપ ગા-

લશ મારી કોટ; નવ ચાલે નવ હાલે પાય, આકુળબાકુળ
મનમાં થાય. તે સારફલને માયા થઈ, મુખ થકી તેને
વાણી કહી; અરે બાઈ તું પંચી જન, આવ્યતને નવ કંઈ
વિધન. એ વાતે સાક્ષી શ્રીરામ, સતે કરી માનો આહામ.
જીવતદાન આપો મુજને આજ, હુંતો સારીય તારાં કાજ;
પ્રાક્ષણને આપ્યો વિધાસ, ગયો તે પીંજરની પાસ. કર્ણો-
ડીને ઉભા રહ્યો, તારે સારફલે ખાલજ કહ્યો; ઉઘાડદાર
હું નાસડું બહાર, કરીય તુજને ઘણો ઉપકાર. વિપ્ર કહે એ
અચરત વાત, કોણે પીંજરમાં ધાલ્યો બ્રાત; વિસ્તારીને
કહોજી તમો, તાર પછી ઉઘાડુ અમો.

દોહરા—તે વારે સારફલ ખોલીઓ, સાંભળ પંચીજન;
મૈતો મારગ પાડીઓ, સંતોષ્યું મુજ મન. ૧ પશુપંખી કે મા-
નવી, સઉનો કરતો આહાર; કોઈ માનવી માયાનો મળ્યો,
પડ્યો પીંજર આ ઠાર. ભક્ષ ભોજન એમાં બરી, હું કરવા
બેઠો આહાર; દાર બંધ તેણે કર્યું, કેદ કંચો આ ઠાર. ૩
સાન કરી તેને મુને, તે થયો સવાયો શર; વજર પીંજર હું
પડ્યો, એકે નવ મુજ પેર. ૪ ક્ષુધાતરશ પીડે ઘણી, જુર
બેઠો આ ઠામ; માટે બાઈ કહાડો મુજને, હું જીવું તમારે
નામ. ૫ આંખે આંમુ ધારા પડે, એમ કહીને કરે રૂદન;
વિપ્રને દયા આવી ઘણી, પછી ખાલ્યો મુખ વચન ૬ હુંતો
કાહાડુંજી તુજને, પરમારથ પ્રમાણ; કદાપી ખાવતું મુજને,
તે વાતે સાક્ષી આણ. ૭ સુરજ ચંદ્ર બે સાખીઆ, શ્રીરા-
મચંદ્રની સાખ; ખીજી પ્રતિષ્ઠા કીધી ઘણી, સત શહસ્ત્રને
સાખ. ૮ તે વારે પ્રાક્ષણ રીજીઓ, માન્યું પોતાનું મન; દાર
બંને ઉઘાડિયાં, તે વેળા તે દન. ૯ નીકળ્યો વાઘ તેમાં
થકી, ખાલ્યો મુખ વચન; ક્ષુધા પીડેજી મુજને, હું આર્થ
તાડું તન. ૧૧ તારે પ્રાક્ષણ ખોલીઓ, એશી ખાલ્યા વાણ;
પરમેશ્વર વચમાં ધરવા, તે સમ ખાધાજી જાણ. ૧૧ વચન

તાહરું મિથ્યા કરે, ધીક ધીક તુજ અવતાર; આહ્વાણ હતા
ક્યાં છુટણો, સમળે મનમાં સાર. ૧૨

ઓપાઈ—સારફૂલ ત્યારે બોલ્યો મુખ, શને પીડા ધરેછે
ફુખ; ગુણ પછવાડે અવગુણ સહી, એ વાતમાં સંધે નહિ.
માટે તુજને આવનો બ્રાત, નીરવે માનજે સાચો વાત;
આહ્વાણ કેહે મિથ્યા થાય, મહા પાપી તું કેહેવાય. સત
પ્રમાણે કર્ણકુંડું, ચીત ધરાને સાંભળિ તું; વધાસધાતનું
મોહાટુ પાપ, નિચે માનજે આપો આપ. ગુણ પછ
અવગુણ કરે, તે નર તો નરકે સંચરે; શારફૂલ કેહે હું માનું
નહિ, કાંઈ સાખ પુરાવો અહીં. ભટજી કેહે સાખ પુરાવું
હું, મારો સાથે આવ્યને તું; જુઠો પડું તો મુજ દાવા દઉં,
સાચો થાઉં તો મારગ લઉં. વણ પુછે બે બાણે મુને, તોતો
ગઉં હવાયે તુને; શારફૂલ કેહે સાચો થાઉં, તો તુજને જાણ
ન દઉં. એમ કહી બે ચાલ્યા જાય, આવ્યો વડ એક મા-
રગ માંહ; ગોરધંબીરેછે તેની છાંય, શીતળ પવન આવેછે
ત્યાંય. ત્યાં બે જણ ઉભા જઈ, ત્યારે વિપ્રે વાણી કહી;
તારી છાયાએ અપરમપાર, માટે એક પુછવો વિચાર. તારે
તે વડને વાચા થઈ, મુખ થકી તેને વાણી કહી; શો ક-
જીએછે તમારે જાણ, વિસ્તારીને કહે નીરવાણ. ત્યારે આ-
હ્વાણ બોલ્યો વાત, કરગરવા લાગ્યો વડની સાથ; પોતાની
સરવે વાતજ કહી, તે સઘળી વાણી વડે લહી; માહારો વાંક
હોય તો મુજને કોહો, નહિતો મુજને જાણો.

કોહરો—ત્યારે તે વડ બોલીઓ, કર્ણ મુજ બીતકની વાત; તે
સાંભળતાં ભાગશે, ખેડિના મનની બ્રાત. ૧ ગંભીર છાયા
માહરી, શીતળ વાયુ વાય; પશુ પંખીને માનવી, બેશીને
મુખી થાય. ૨ વિશ્રામ કરે મારો થડ, સમાવું તેનો તાપ;
ઉપકાર માહરો અતી ઘણો, તું સાંભળ આહ્વાણ વાત. ૩
કોઈ ચુંટે કાયા માહરી, કોઈ ચુંટે માહરો પાન; કોઈ ડાળી

છેદન કરે, તું સાચે સાચુ માન. ૪ ગુણ પછવાડે અવગુણ સહી, એમાં શ્રા સંદેહ; લખ્યા લેખ મટે નહિ, તે ભાગવ તારી રહ. ૫ એવાં વચન વડનાં સુણી, બ્રાહ્મણ થયો મન બેગ; સારકુલ હતો તે સજ થયો, આનંદ પામ્યો અંગ. ૬ સાચી વાત મારી મળી, તું જુઠો પડ્યો આ ઠાર; હવેતો ખાઈ મુજને, નવ લગાડું વાર. ૭ તારે બ્રાહ્મણ બોલીઓ, નહિ માનું એ વાત; બીજને પુછો જઈ, પછી કરજે મારો ધા- ત. ૮ વણું છનસાઈ મારે મુને, તે હત્યા બેસે તુજ; સારકુલ કહે વળી વેડ શું, કુખે વળી બુંડી ભુખ. ૯

ચોપાઈ—પુછો કોઈ બીજને જઈ, એમ કહીને ચાલ્યા વહી; સરોવર શુંદર દીડું બ્યાં, પેલા જઈને ઉભા ત્યાં. મ- નના મનોરથ મનમાં રહ્યા, દહવને ન આવી દ્યા; જળવીદ માતા છો તમો, બેદ ભાગો કુખિયા છધએ અમો. ત્યારે સ- રોવરને વાચા થઈ, મુખ થકી તેને વાણી કહી; શું કુખછે ને શુંછે કામ, આચાછે કેમ આછે ઠામ. ત્યારે બ્રાહ્મણ હરખ્યો મન, સંક્ષેપે કહ્યું તે દન; માટે ન્યાય ચુકાવો જાણ, જેમ બચે બ્રાહ્મણના પ્રાણ. એનો વાંક હોયતો શિક્ષા દો, મુજને પાધરો જવાદો; વાત કરી બે ઉભા તહો, પછે સ- રોવરે વાણી કહી.

દોહરા—સરોવર કહે વીપ્રને સાંભળ મારી વાણ બવીખ્ય તે મીટે નહી, જે કરને લખ્યુ પ્રમાણ ૧ પ્રથમ વાત મારી સૂણો વીતેછે મારી કાય. તેતો વાત સુણ્યા થકી, સંદેહ મનનાં જાય. ૨ સરોવર સુંદર હું સહી, અમરીત સરખુ નીર પીએજળ આવી કરી શીતળ થાય શરીર. ૩ અનવીના જાય અધઘડી જળ વીના ન જાય પળ એક; એવા ગુણુ- છે માહરા, તમો સાંભળજે વીવેક. ૪ પશુ પંખીને માનવી સરવે તરપતથાય; તે અવગુણ મુજને કરે, તે સાખી રહું- છું આપ. ૫ કોઈ દંત ધાવન કરે, કોઈ આવીને નાહ્ય કોઈ

મળ મુવ ધુવે, તે ખમુહું મારી કાય. ૬ ગુણ પછવાડે અ-
વગુણ સહી નીશ્યે આડો આંક, સુખ દુખ કાયા ભાગવે,
તેમાં સારફલનો શા વાંક. ૭ એવાં વચન તેનાં સુણી, આ-
છણ પામ્યો દુખ; સારફલ રીતે અતીવ્રણ; બાલો પછે
સુખ. ૮ હવેતો આર્થ તુજને, જુઠો પડો બીજીવાર, સાચો
વાત મારો મળી, બક્ષ કંઈ આ વારે. ૯ ત્યારે લાચાર થ-
ઈ આછણ કરે, હું હજી મેળવું દ્રષ્ટાત; હું હાર્યો જીત્યા
તમો, તે ભાગી મનની બાંત. ૧૦ હવે ફરી વચન બોલું
નહી, તું કેહેતે કંઈ પ્રમાણ હવે ત્રીજું વચન મળ્યા કંઈતો
ઈશ્વરની મુજ આણ. ૧૧ તે વારે સારફલ બોલીઓ, વળી
જુઠો પડીશ આંચ; ત્રીજીવાર હું ચુકવાનો નહી; એમ કહી
ને મારગ જાય; ૧૨ વળી આગળ આલ્યા સહી એક દીકુ
શીયાળ; આછણ વાઘ ઉભા રહ્યા, બોલ્યા મુખ તતકાળ. ૧૩

ચોપાઈ—તે વારે વાચા શીઆળને થઈ, મુખ થકી તેને
વાણી કહી; ગુણ અવગુણ તણીછે વાત, પછી બાણે મ-
નની બાંત ત્યારે આછણે વાણી કહી, વીતક વાત તે સરવે
સહી; તમો કોહો તે કરશું અહીં બેઠે જણ ઉભાછે સહી.
શીઆળ બોલ્યો મુખ થકી વાત આનો મનાતી નથી; ન-
જરે જોઈ તો માનું વાત, પછી ન્યાય કંઈ મુજ જાત, જુઠો
સાચો કોણ હશે ન્યાય અન્યાય મુજથી કેમ થશે. કએ ઠામ
તે પીંજર સહી કેમ એ કળજ પડ્યો તો તહી કઈ રીતે ઉ-
ઘાડ્યું બાર મુજને દેખાડો તે હાર; ત્યારે પછી ચુકવું ન્યાય
મુખથી વાત તે કેમ મનાય; એવાં વચન શીઆળનાં સુણી
વાધને રોસ ચડીછે ઘણી, વડને જળ કરતાં ડાહ્યાં તું, આ-
વ્ય ઠેકાણુ દેખાડું હું. જોયા પછી ચુકાવું ન્યાય, એમ ક-
હી ગયા ત્યાં બોલેલું મારૂં રેહકાણુ; આ પાંજરમાં પેઠો
જાણ, એ પંથીએ ઉઘાડ્યું સહી ગુણ પાછળ અવગુણ
અહીં, બોજ વેડોયા કહ્યું તુને, ભુખ ઘણી લાગીછે મુ-

ને, મુખ્ય જુવાની કહેાછો તમો. ન્યાય અન્યાય કેમ ચુકવું
અમો; નજર જોડીતા ચુકાવું અહીં, નહીનર મારગ જાગે
વહી, તમો પેસો પીંજર મોજર, આલ્હાણ વળી ઉઘાડે દાર,
તોતો નજરે જોડો અહીં પછી ન્યાય ચુકાવું સહી, એવાં
વચન શીઆળનાં સુણી પેડો પીંજરમાં તેની ઘડો; વીખને
કહે તમે દોની દાર, એ કહે ત્યારે ઉઘાડજે પાર; દીધા બા-
રણાં સાંકળ સાથ; શીયાળ મુંખથી બાલ્યો વાત, જે રીતે
તમે કહ્યું તું સહી; તે રીતે તમે બોલો અહીં. ઉઘાડ બાઈ
તું આણે દાર, હું તુજને કરીશ ઉપકાર, ગુણ પછવાડે અ-
વગુણ સહી, તારે હું ઉઘાડું નહી.

દોહરા—વચન સુણી શીઆળનાં; વાઘને પડી મન કા-
ળ, દગો કરીને ધાત્રીઓ હું આણીશ તારો કાળ. ૧ તું શું
ખાતો મુજને, બળ હોયતો નીકળ બાર, સનેહ કરી તને કા-
હાડીઓ ધીક ધીક તુજ અવતાર. ૨ આલ્હાણનો જીવ બ-
ચાવીઓ, વળી અદલ ચુકાવો ન્યાય; ગુણ પછવાડે અવ-
ગુણ સહી, તું ભાગવ તારી કાય. ૪ એમ કહી ત્યાંથી ચા-
લીઓ; શીઆળ ત્યાંથી જાય; આલ્હાણ પાછો પરવરજો; કેવો
ચુકાવો ન્યાય. ૫ જગત જગ કોડે કરો, જાઓ તમારે
ગામ; વગર વીચ રચું કરતાં રમે; આજ પછી તમે કામ. ૬
આશીશ દીધી શીઆળને આલ્હાણ પંચ પળાય, ઉપચીત
દીધું પુત્રને, વળી પરણાવી કન્યાય. ૭ નાહાતા ઉપર નવ
બુલવું. નાહાનો શીઆળવો એહબુદ્ધએ જીતીઓ વાઘને ક-
ળી ન શકે તેહ; ૮ તમો જીતશે સરવને, કોણ માત્ર પરી
જાત, પરમેશ્વર પ્રતાપથી, લાવો ફરી વીખ્યાત. ૯

ચોપાઈ—એવાં વચન વીનાનાં સુણી, લાચાર થઈને
વાણી બણી; જાઓ કહેતાં જીભ કપાય, માટે સિદ્ધ કરી
આવો રાય. આવશે ત્યારે થશે મુખ સહેજ, તમો આવશે
તારે રંગની રેઝ; આવશે તારે નીકળીશું બહાર, તે જાણજો

તમે નિરધાર. જ.પમાળા મેં કરમાં ધરી, સરવે સુખ તબ્બું
 સુંદરી; પરપુરુષ તે બાહને બાપ, નિદ્યે માનજો આપો
 આપ. તમ કારણુ લઈ બેઠી જોગ, મુક્યાભાવતા સઘળા
 ભોગ; મરવા ઉપર રીજ્યા અમો, ઉતાવળ કરોની તમો.
 બારે વરસસુધી જોશું વાટ, પછી કરીશું દેહનીંધાત; અવર
 પુરુષ કરવાની નથી, સત કરી માનજો સરવથી એમ કહીને
 નામીયું શીશ, રાજકુંવર ઉઠ્યા તે દીશ; જોઈ શુકનને પંથે
 પગાય, નગર થકો નીસર્યો બાહાર. લીધું પછી જોગીનું
 રૂપ, પ્રતિબીમનું પ્રગટ્યું નુર; ભસ્મ લેપન કર્યું છે કામ,
 વજર કછોટો વાળ્યો રાય. સેક શેઝાં સોંગી ગળામાં સહી,
 જેસ્ટીકા તુગડી કરમાં ગ્રહી; મનમાં બીજો નથી લગાર,
 જંગલમાં ચાલ્યા રાજકુમાર. મહા અરણ્યવેતો ચાલ્યો જાય,
 રાત પડે ત્યાં મુકામજ થાય; માણસ નામે જંગલમાં નહિ,
 ઝાડને આગરે એસે જઈ. દુખે પંથે વીતેછે રાત, વળી પંથે
 ચાલે પ્રભાત; સાત માસ ગયા અમ જાણુ, જંગલ આબ્યું
 એક નીરવાણુ. ધણા ભોંછે અનેક જાત, ત્યાં મુકી નવ શકે
 કોઈ પાગ; કુંયાર કાશકીને ગોખર સહી, તે ઉપરથી ચા-
 લ્યું તહિ. બીજી વનરૂપતી બાર અઢાર, ઘટાધુમ થઈ ત્યાં
 સાર; ક્યાં ઉગ્યો ક્યાં આયમ્યો સહી, એવું વન ભયાનક
 તહી. અંધકાર નવ સુજે બાણુ, પશુ પંખી બહુ મળીઆ
 જાણુ; શબ્દ સારફલ શીઆળના થાય, તે દેખતામાં કુંપે
 રાય. ધણા શબ્દ મોટા વિકરાળ, નાગના શબ્દ નીસરે બ-
 હાર; ફળ જળ તાણુ નહિ નામ, કુંઠે કાંટા પેસે પાય. મર-
 તુકાળ જંગલનું નામ, કોઈ ધાલી શકે નહિ હામ; દેવદાન-
 વથી નવ જવાય; કોણુ આશરો માનવની કાય, દસજોગનનું
 જંગલ જાણુ. જે જામ તે છાંડે પ્રાણુ, તે મધે ચાલ્યો વીર;
 ધણું દુખ પામ્યો તે શરીર, હીમત પોતે મુકતો નથી. મહા
 દુખે ચાલ્યો સરવથી, વળી મનમાં કરે વિચાર; ચતુરાઈ

કરી મેં જીતો નાર, એતો પરમશ્વરનો ખ્યાલ. પડે પારડે
આણે કાળ, લખીત વાત થાશે તેહ; એમ કહી ચાલેછે તેહ.

દોહરા—શરીર સમગ્ર જડાઈ ગયું, નિકળે રૂધીર નીર-
ધાર; લાખ વાંછુની વેદના, ભાગવેછે તેને ઠાર. ૧ પગ
તળીઆં તરવાઈ ગયાં, છેદ પડ્યા આ ઠાર; પગ ધરતીપર
નવ ધરે, દુખ તણો નહિ પાર. ૨ જુખ તરથ પીડે ઘણી,
વળી કાંટા ભાગે પાય; હીમત મન નથી મુકતો, ચાલ્યો
જંગલમાં જાય. ૩ વાઘ વરે ગાજે ઘણા, ડરતો નથી કાંય;
લખ્યું હશે મારા કરમમાં; જે થવાનું હશે તે થાય. ૪ એ
ભીંથી ડરવું કશું, વિચાર્યું પોતે મન; દુખ પાપે ચાલે નહિ,
શું કહું મુખે વચન. ૫ સાત દિવસ એમ વહી ગયા, તે
જંગલ મોજર; દશ જોજનનું વન સહી, તે મુકીને નીસરચા
ખહાર. ૬ સુરજ તાણું દરસન થયું, ત્યારે હરખ્યા રાજન મન;
પાહાડ એક નજરે આવીયો, જોતામાં ગયો છે ગગન. ૭
જ્યાં પાહાડ ત્યાં જળ સહી, એમાં શો વિચાર; દુખ પાપે
જળે ત્યાં, ત્યારે મળશે અમરોત આહાર. ૮ એમ વીમા-
થી ચાલીયો, જળ વિના જીવડો જાય; પાહાડ સમીપે આ-
વીયો, ત્યાં એક અચરત થાય. ૯ જુએતો તે પાહાડ નથી,
એક રાક્ષસ વિક્રાળ; લાંબા ચોડાની ગગતો નથી, બેઠું ગ-
ગને વિશાળ. ૧૦ જડરૂપમાં ત્યાં થઈ ગયો, અર્ધતન ટું
શરીર; વિક્રાળ વદન બીહામાણ, કઈ તરેહ રાખુ ધીર. ૧૧
અરે જીવ તું કેમ ડરે, મરવું એકજ વાર; એમ વિચારી
મન વીણે. નમીને કર્યો જુહાર. ૧૨

ચોપાઈ—નમી કરીને લાગ્યો પાય, ત્યારે રાક્ષસ ચાલ્યો
કાંય; ક્યાંથી આવ્યા આણે ઠામ, નવ આવે માનવનું નામ.
દેવ દાનવથી નવ અવાય, તો કોણ માત્ર તું માનવી કેહે-
વાય; મારે કીરમતે આવ્યો એહી, એ વાતમાં સંદેહ નહિ.
જીત પશુના કરીએ અહાર, ઘણાં વરસ થયાં તે ઠાર; મા-

નવી આવનાની ઇચ્છા થઈ, તેતો આજ સંપૂર્ણ થઈ. મારે
આજ જીવનું સારથક થયું, તારી કાયાનો સ્વાદ જ લઉં;
એવાં રાક્ષસનાં મુણી વચન, રાજકુંવર બોલ્યો તે દન. એ
વાતે ઘણું હરખ્યું મન, સુખે આગ્યોને તન; ઘણો ખુશી
થયો હું આજ, એક પલકે તે વરસજ થાય. નયો દુખ
વઠાતુ કાય, જે તું મરી કાયા ખાય; તો જીવ નીકળી સ-
રગે જાય, પરદુખભંજન મારા તમો. પહેલા થયો દુખ
પામુ અમો, એવાં રાજકુંવરનાં મુણી વચન; તવ રાક્ષસનું
હરખ્યું મન, ઘણી કાંતી ને રૂપ વીશાળ. વાણી મુણતા-
માં ઉપજ્યું વાહાલ, મધુર વચનથી વાણી કહી; આવ તુને
નહી ખાઝેં અહીં, મરવું તો કોઈને નહીં ગમે. શા મારે
મોત માગો આ સમે, જાળપણમાં જીવન કાય; કેમ આ-
વ્યા જંગલની માંહ, પરમેશ્વર વચમાં દરમયાંત. નહી
ખાઝેં એ તું નીચે માન, એમ સમ ખાધા તે ઠાર; આવ
પાસે કરીશ ઉપકાર, પાંચ દીવસ પરીણા રોડો. દુખ હોય
તે મુજને કહે, હાવું રૂપ તમારું સાર; શોભે તમારે નીત્ય
અહાર, તે આંખીને હાજર કરે. વચન તમારું મસ્તક ધરે,
રાજકુંવર કહે સાંભળો તાત; કહું મારા ખાધાની વાત,
મેહ ઘડે તણો સહી જાણ. વળી સરક્સ સાકર નીરવાણ,
તે તણા અમો કરીએ અહાર; તે ક્યાંથી આ જંગમોજર.

દોહરો—એવાં વચન રાક્ષસે મુણી, હરખ્યો અપરમપાર;
ચાર ઘડીમાં લાવું સહી, તું ખેંસી રહે આ ઠાર. એમ
કહીને પરવર્ષા, કાણું નવ લાગી વાર; પોઠ જતીતી વણ-
જારા તણી, જઈ પડ્યો તે મોજર. રાક્ષસે માયા કરી, તે
સર્વ સમેટી લીધ; પાછો ફરીને આવ્યો, કામ કરીને શીધ.
અન વચ્ચતા ઢગલા કર્યા, થી સાકર ખહુ ખાંડ; કરીયાણું
વિવિધ પ્રકારનું, ત્રાંચા પીતળનાં બાંડ. ૪ રાજકુંવર વિસ્મય
થયો, જે જોઈએ તે સાં; ઉતમ નહો કશી વાતનો, વિરમ

થયો મનમાં. ૫ ખાનપાન ગમતું કરે, તું મહારો મીઠા-
ખાન, ચીંતા મનની પરહરો; તને આપીશ જીવત દાન. ૬
ભક્ષ ભોજન વિધિવિધનાં, કર્યો ખત્રીશ પાક; ભાતભાતની
સુખડી, કર્યો સુંદર શાક. ૭ રાજકુંવર પાછો ખોલીઓ, તું
પીતા હું તન; એક અરજ છે માહરો, કોતો ખોલું વચન. ૮
તારે કહે કહો તમો, નવ ડરેશ મન લગાર; જે ઇચ્છા
તારા મન વિશે, તે કહો મુજ ને આ ઠાર. ૯ તારે કુંવરે
કરી વિનતી, જમીએ ખેસીને સાથ; એતો ઉમેદ છે મુજને,
કહું છું જોડી ખે હાથ. ૧૦ ખીજ વિનતી તમ દાસની, અ-
ભંગ તમારી કાય; ખીક ઘણી લાગે મુને, તો મુખમાં કેમ
ખવાય. ૧૧ એવાં વચન મુખે કહ્યાં, તારે હરખ્યો રાક્ષસ
મન; હશી કરીને ખોલીયા, તું સાંભળ પંથી મન. ૧૨ મારી
માયાનો પારજ નથી, તુજ કારણ માનવ થાઉં; આ જાત
માહરો તજી, તુજ પાસે ખેશી જાઉં. ૧૩ એમ કહી થયો
માનવી, ક્ષણું નવ લાગીવાર; જાણે ખીજે રાજવી, થઈ
શોભા અપરમપાર. ૧૪

ઓપાર્ધ—રાક્ષસે માયા પોતાની કરી, પાહાડ જેવી કાયા
પરહરી; થયો માનવી દેવ ધરૂપ, અચરજ પામ્યો પોતે
ભુપ તારે હશી ખોલ્યો રાજન, હવેતો હરખ્યું માફ મન.
એમ કહીને પીરશી થાળ, જમાવ તે ખેડા તતકાળ અમ-
રત વરતુ આગળ ધરો, આરોગ્ય પછે પેટજ ભરી; ખત્રીસ
વાતાની સુખડી સારે, વારા ફરતી કરે છે આહાર, ઘણાં
શુધ્ધ આય છે પાન, ખેડા ખેડે જાણુ ધરીને માન. ૪ વાત
ચીત કરી ખે ઘડી એમ કરતાં હતાં રાતજ પડો, નારખે
થઈને ગુતા તહીં, એમ ચાર પોહિંરે રજની ગઈ. પ્રાતસ
કાળે ઉઠ્યા ખેડે જાણુ કીધાં બનોએ દંત ધાવન; વળી ખ-
ત્રીસો રસોઈ કરી; જમીયા બન્યો પેટજ ભરી, બમણો લ-
જાત પડી ખીજે દન, તેમ તેમ રાક્ષસ રીજે મન કો દીન

મોદીક કો દીન કંસાર, કો દીન શીરો પુરી આહાર; કો દીન
વેદમીને મુખડી; રાક્ષસ તણી ભાગી ભુખડી; સાત દીવસ
થયા તે કાર, રાક્ષસ રીતિ અપરમપાર; સ્વાદ ઇંદ્રીએ તે
વથ થયો મુખ થકી તે નવ બોલીઓ રાક્ષસ મનમાં કરે
વીચાર; રાજકુવરને કહ્યું તે વાર; હવે તમે ધરાયા અહીં, હું
પ્રધું તે કોહિતો સહી.

દોહરા—રાક્ષસ મુખથી બોલીયો; સાંભળ માનવી જાત;
શાકુમે તું નીસરયો તે કહો મુખ વાત. કોણ જાતછે તા-
હરી, કોણ માત કોણ તાત; આળપણે વનમાં ભમો, શા
કુએ મુજ ભરાત. માંડી વાત મુજને કરો હું બાગુ તાર
કુખ; ઇંદ્ર આણ એ વાતમાં, વીસારી કંહો મુખ. ડરાખી
વાત ભાઈ તું કરે, તો ઇંદ્રની તુલ આણ; સાચે સીધી
છે સહી, માટે સાચી બાલ વાણ. ૪ ભાગીશ કુખ હું તા-
હર, જ્યાં મુધી ઘટમાં પ્રાણ સત વચન છે માહર તું સાં-
ભળ ચતુર મુજણ, ૫ વચન આપીયું તે રાક્ષસ; તે લીધુ
કર મોજાર; પછે કર જોડીને બોલીઓ, તે વેળા રાજકુમાર. ૬
સીરકરતાનનો રાજ્યો તેહ તણો હું તન, યુલબંકાવળી જોવા
તણી ઇંદ્રા માહરે મન. ૭ રાજ પાટ સરવે તજ નીકજો
ધું હું બાહાર, કરતો કરતો હું આવીયો તમો તણા ધરખાર. ૮
હવે રજ આપો મુજને; તો જાલું મારગ સીધ; તમો સમ
આધા મુજ આગળે વચન આપુ મુજ નીધ. ૯ વીગત
વાત માંડી કહી મહેતો તમ સાથ; વચન પાળો તમ તણું
થયો કરા પ્રમાણ. ૧૧ એવાં વચન શ્રવણે મુજી, રાક્ષસ
સગ મન ભંગ; કરમે કર અડકાડીયો, બોલ્યો તેને સંગ. ૧૧

ચોપાઈ—બોલ્યો રાક્ષસ મુખથી વાણ, સાંભળ માનવી
ચતુરમુજણ; તે કુલ કાંઈ રસતામાં નથી, સાચી વારતા
કહુંહું કધી. બંકાવળી નામે પરીછે સહી, તેની શાભાનો
પારજ નહી; તેની વાડીમાં એછે કુલ, ઘણી મુઘડને વસતુ

અમુલ્ય તેની રક્ષા કરવા રહુછું હું. સત્ય કરીને માનજે તું.
 અદારહત્તર હું સરખા સેનાપતી, તેની સેનાની શું કહું ગતી;
 એકસો આસઃ ચોકી જાણ, એક અદાર હત્તર નીરવાણ,
 તમે કેઈ પેરે જાણો તહીં, મુજને ચિંતા થાજી અહીં; તેના
 આપનું બહુએ સેત, ત્યાં તમે જાણોજ કેમ. માનવીથી જ-
 વાએ નહિ, માટે તમો ત્યાં જાણો નહિ; ત્યાં સહિ રાક્ષસ
 રક્ષા કરે, પવન સરખો નવ સંચરે. જમીનપર ચોકી વોંછુને
 નાગ, ગગને સ્ત્રી પરીની જાત; કરતો કોટ રાક્ષસનો તહીં,
 દેવતા થકી જવાય નહિ. ચંદ્ર સુરજની દ્રષ્ટી નવ જાપ, તે
 ફૂલ તુજથી કેમ લેવાય; પ્રથમ ચોકી મહારી સહી, મહારી
 નજરે દીકું તહી, તે કેમ આવજી તાહારે હાથ, રાક્ષસ કુખ
 ધરે મન સાથ; હવે વચન માંડ મિથ્યા જાણે, એ કારજ
 કેઈ પેરે થજી. તેનો ગુણ કીર્તિએ અપાર. અમરત વસ્તુ
 કરાવી અહાર; માંડ વચન જો મિથ્યા થાય, ધીકાર પડ્યો
 અમારી કાય. ધીકાર પડ્યો જો જાણ વચન, ઘણું પરતા-
 ઊંછું મારે મન; જીવ જવા મુખી કરવાનો કાજ, આંહા અ-
 હાની રાખી લાજ. ભક્ષ ભોજન કરોની તમો, એક રા-
 ક્ષસ તેડી આણીએ અન્ન; એવાં વચન રાક્ષસનાં મુણી.
 રસોઈ સીધ કરી યોગણી. ચાર ઘડીમાં કરી તહવાર, ચતુર
 નરને શાની વાર; પોતાની વાણીએ કર્યો જુહાર, એક
 રાક્ષસ આઓ તે ઠાર. જુહાર કરીને ઉભા સાર, વાત
 કરવા લાગ્યો તે ઠાર; રાજકુંવરને દીકો જેટલે, રાક્ષસ મુખ
 બોલ્યો તેટલે. એ માનવરૂપ ક્યાંથી લાવીઆ, એ ઉપર કેમ
 રાખી દયા; ઘણી સકોમળ તેની દેહ, મન તણો બાગો સં-
 દેહ. કેમ રાખોછો હેતજ ધરી, એવી વાણી તેણે ઓચરી.

દોહરા—એવાં વચન તેનાં મુણી, બોલ્યો મિત્ર વચન;
 એ દેવથકી અધીકછે, મેંતો આપ્યું સત્ય વચન. ૧ એના
 મુણનો પારજ નથી, એણે આપ્યો અમરત અહાર; પુત્ર

કરતાં અદોષ ધણી, સુણો મિત્ર આ હાર. ૨ મરતુ લોકના માનવી, એની શાભાને નહિ પાર; બીજા ગુણ એમાં ધણા, શા મુખે ફાડું વિસ્તર. ૩ નામકહરામ હુંય થયો, એણે ભાગી મહારી બુખ; શું ઓશીગણ થઈશું અમા, એ નરને માટું ફુગ. ૪ માટે તેડ્યા મેં તમા. જેસોની આ હાર; ખાન પાન કરીએ સહી, પછી કરીએ એક વિચાર. ૫ બેઠ જાણા ખેડા સહી, વીળે માનવી સાથ; મુક્યાં ભોજન મુખ આગળે, આણી મન હિસાસ. ૬ સાત વાનાની મુખડી, બીજા સાહોત અપાર; મુખ આગળ સહુ મુકીયુ, તે કરવા ખેડા અહાર. ૭ અમરત મરતુ મુખમાં ધરી, ધણા શાભતા ચાર; તેમ તેમ રાક્ષસ રીઝીઓ, આણી મનમાં વહાલ. ૮ ઘન માનવ તારી બુધને, તરપત ફાડું મુજ મન; શું ફુગછે તારી કાયને, કહે મુખ સત વચન. ૯ જેવરતુ આધામાં નહિ, તેમો ચખ્ખાડ્યો રવાન; તું કહે તે કરીએ અમે, મનમાં આણી હિસાસ. ૧૦ તારે પહાડ મુખ ઓચરયો, એને છે માટું ફુગ; તેની કામ થવાનું નથી, એ બોલે છે મુખ. ૧૧ ગુલખંડાવળી જેવા તણી, હંચાછે એને મન; તે કારણ વનમાં બમે, તું સાંભળ મિત્ર વચન. ૧૨ મહારે શરણે એ આવીઓ, કરાવ્યા અમરત અહાર; નારાશ થઈ બનશે સહી, તો ધોક આપણો અવતાર. ૧૩ માટે તેડ્યો તુજને, કઈ પેરે થાય એનું કામ; મનરથ પોહોચે એહના, તો થાય આપણુ નામ. ૧૪

ચોપાઈ—એવાં વચન પહાડનાં મુણી, તેના મિતરે વાણી બાણી; એ વાતની ચિંતા નહિ, એનું કામ થવાનું સહી. નાકલું મહારી ભગની પાસ, તે પુરવાની એની આશ; ધણી કોજ છે સરવથી, રાક્ષી વધાનો પારજ નથી. પ્રથમ ચોકી તેની સહી, તે નિશ્ચે કામ કરવાની તહી; એમ વિચાર્યું મનમાબર, કાગળ લખ્યો તત્કાળ. ધણી વિનતી

તેમાં લખી, તેડ્યો એક રાક્ષસ મુખી; જે ફરમાવો તે હું
કહું, કહો આત્મા તો મુરતક ધરું. તે રાક્ષસ બાલ્યો તે ઠાર,
મહારી બહેન અબોલા સાર; તેની ખાસે જવાને સહી, આ
માણસને સાથે લઈ. પ્રથમ જઈને આશીશ કરો, પછી
એના ખોળામાં ધરો; તહારો ભ્રાત તણો એ પ્રાણ. નિશ્ચે
માનવે સત્તો વાણ. જીવ થકી કરજો જતન, જાણે પેટ
તણો મુજ તન; જતન કરી એને રાખજો, એની આશા
પુરી પાડજો. મુખ જુઝાની એવી કહી, વળી કાગળ કર
આપ્યો લઈ ધ્રુવની પેર જાળવજે તું, નહિતો મારી ના-
ખીશ હું. પ્રતિજીતર પાછો લાવજો, ચાર ઘડીમાં પાછા
આવજો; વધતી વાર લાગજો આ ઠાર, મારી નાખીશ
આણીવાર તે જીવકે નામું શીશ, ઉઠ્યો તે વેળા તે દીશ;
એક હાથપર બેસાડ્યો જાણ. બીજો કર ઢાંકી નીરવાણ.
ગગન મારગે આશા વહી, ચાર ઘડીમાં પેહોઆ સહી;
અબોલા બેઠી હતી મુકામ, ઘણી જાભા છે તેણે ઠામ.
દીકો અનુચર હરખી નાર, તેને જોઈને કર્યો જુહાર; મુખ
જુઝાની સઘળી કહી, ખોળા મથે મુકો લઈ. જોઈ મુખને
હરખ્યાં મન, ધન ધનરે આજનો દન; જાણે પ્રગયો દીન-
કર મુર, એવું તે માનવનું રૂપ. અબોલા બોલી તે ઠાર,
મહારા ભાઈને કરજો પ્રણામ; તમે માકલો તે મહારો
પ્રાણ, નિશ્ચે ફરી ભાઈ મનમાં જાણ. અનુચર ત્યાંથી પાછો
પળ્યો, આવી પેલા રાક્ષસને મળ્યો; આવી હકીકત સરવે
કહી; તે રાક્ષસ હરખ્યો તહી.

દોહરો—અબોલાએ મન વિચારીયું, માનવ આવીયો
મુજ પાસ; મહારા ભાઈએ મોકલ્યો, તેની કરવી બરદા-
શ. ૧ એ પુત્રે કોઈ રાજ તણો, આવી ચડ્યો હશે ત્યાં;
એ બત્રાસ લક્ષણો સહી, શું કરવું હવે આંધ. ૨ પુત્રી
મહારી મોટી થઈ, જેનું મેમુદા નામ; તેની સાથે પરણાવું

અમો, તો થાય મહાઈ કામ. ૩ એવું મન વિચારો કરો, બાલાવી મેમુદા નાર; તેડાવીને કહ્યું સહી, તુને પરણાવું ભરથાર. ૪ ત્યારે મેમુદાએ વાણી કહી, ખુશી થઈ અપાર; તમો એને ક્યાંથી લાવીયા, સાચુ કહે આ હાર. ૬

ઓપાર્થ—શીકાર રમવા ગઈતી બહાર, ત્યાંથી લાવી રાજકુંમાર; અચરજ તેનો થમને રહી, પછી તેણે વાણી કહી. માતાજી પરણાવો મુને, એતો સાચુ કહુંછું તુને; માતાએ પરણાવી તે સાથ, પછે રાજ સાથે કીધી વાત. એકાંત જગા પોતાની સહી, તેમાં ભરથારને તેડી ગઈ; પછે કર્ણેડીને બાંત્રી વાત, તમે વિગત વાત કહે ભરથાર. રાજકુંવર પછે બોલ્યા તહીં, મારો વિગત કહુંછું અહીં; સમ દધિા માટે કહુંછું અમો, પુછો તો મુણ્ણને તમો. હુંછું રાજા કેરો પુત્ર, બાળપણમાં મેલ્યું ઘર સુત; બંકાવલી જીવાનું મન, તે કારણ હું નિકળ્યો વન. પ્રથવી કેરો કહાડ્યો પાર, ફરતો ફરતો અવ્યો આહાર; એક રાક્ષસયું મિત્રાઈ થઈ, તેણે મોકલી દીધો અહીં. અમાત્રા હરખો મન સાથ, તેણે મેલેલ આખો સાર; તુને પરણાવી આપી કરગરી, મુખ થકી વાણી આચરી. સુખ ભોગવે નરને નાર, વૈભવ ભોગવે અપરમપાર; જોડી દુલ્લ તો ભાગે મુખ, ત્યાર પછી ભોગવવું સુખ. પરમેશ્વરે જાળવો જોડ, પણ નવ પહેલ્યા મનના કોડ; બંકાલી દુલ્લ જોવું એકવાર, તોતો સફળ મારો અવતાર. નહીતર હું રહેવાનો નથી, સાચી વાત તો કહુંછું કથી; એવાં તે નરનાં મુણ્ણી વચન, પ્રસન થયું વિનતાનું મન. એ વાનની બોના નથી, મુલબંકાવલી દેખાડીય સરવથી; એ અમાત્રા મા મુજ જાણ, તે કહાડેછે મુજપર પ્રાણ. માઈ વચન મિથ્યા નવ કહે, મરે કહું તો નીકે મરે; જીવ એકને જીવવી દેહ, મારા ઉપર રાખેછે નેહ. બળ તણો કાંઈ પારજ નથી, તેથી કામ થશે સરવથી; મિદ પ-

રખેય કરશે તે ઠાર, માટે જઈએ ચાત્રો ભરથાર. એવાં
વિનતાનાં સુણી વચન, રાજકુંવર હરખ્યો મન; નરનારી
આવ્યા ત્યાં, અખોલાને લાગ્યા પાપ. દીઠાં નરનારીનાં
મુખ, ઘણી રાક્ષણી પાસેછે નરનારીને દુખ; ઓળામાં
એસાડી નરનાર, મુખ થકી ઓત્રી તે ઠાર. અખોનાં ઉ-
તરી ગયાં મુખ, ખાવા પીવાની કમતી નથી; કેમ દુખ ધરો
સરવથી, એવાં વચન સુણી તે જગ, કુંતરી લાગીમાતાને પાવ.

દોહરા—માતાજી સુણો વિનતા, માહારા સ્વામીને દુખ;
નીસારા નાંખે ઘણા, નથી ભાગવતા મુખ. ૧ ખાવું નહી
પીવું નહી, હાથ વિનાંદ કે વાત; સંસારનું સરવેતજી, જીરે
દીવસ ને રાત. ૨ મહારે કાલે તમે લાવીયા, સ્વામી ચ-
તુરસુજાણ; આશા નવ પહોંચી માહરો, કરમે કીધી હાણ.
ઘણી વિનતા મેં કરી, ત્યારે બોલ્યા વાણ; ગુલબંકાવલી
જોઉ નહી, તો જાશે માહારા પ્રાણ. ૪ અખોનાં આંખો
રૂઢે, હાથ ફેરવ્યો શીશ; ચિંતા તજજે દીકરી, કરીશ તુજને
બક્ષીસ. ૫ બાગ દેખાડીશ એહનો, એમ ઓત્રી તે મુખ;
ચિંતા તજજે દોકરા, કરીશ તુજને મુખ. ૬ ત્યાં ફરતી
ચોકી રાક્ષસની, ગગને પરી અતુલ્ય; આંખમાં ધુળ નાંખી
સરવને, દેખાડીશ એનું કુલ. ૭ સત્ય વચનછે માહરું, કરવું
માહારે કામ; કુલ દેખાડું નજરે કરી, તો અખોનાં મહારું નામ. ૮

ઓપાઠ—એમ મનાવ્યું કહીને મન, નરનારીનું હરખ્યું
વદન; ખાનપાન કરવાની જઈ, તેડું તારે આવજો અહીં.
ગયા મુકામે નરનેનાર, અખોલાએ મન કર્યો વિચાર; એ
નરનારીને થાશે મુખ, દેખાડું કુલ તો જાએ દુખ. એમ
વિચાર કર્યો તે ઠાર, તેજ્યા રાક્ષસ એક હજાર; આત્રી ક-
રીને નમાવ્યું શીશ, જે કહેા તે કરીએ આ દીશ. અખોના
કહે કરો એક કામ, ઝંદરનાં રૂપ ધરો આ ઠામ; સંજોગ
મુકો આણે ઠાર, જાવ ગુલબંકાવલી મહેલ મોજાર. ચોકી

વાળા કોઈ જાણે નહી, એ રીતે કામ કરવું સહી; તે રાક્ષસે વચન અડાવ્યું શીથ, એમ કહી ચાલ્યા તે દીથ. ઉંદર કેરો રૂપજ ધર્યો, સળંગ પાડવાને પરવર્યો; રાક્ષસ વિદ્યા તેને શીવાર, ક્ષણે માત્રમાં પાડ્યા પહાડ. તે વાડીમાં પાડ્યું દ્વાર, પાછા ફરી આપ્યા તે ઠાર; અખોડાને ઘેરો જુદાર, સીધ કામ કર્યું તે વાર. એવાં વચન રાક્ષસનાં સુણી, ખુશાલી વાધી મનમાં ઘણી; જન્યો જંગલમાં કરતા કરો, બક્ષ બિજન મનગમતાં કરો. એમ કહીને આવી રજનય, સહ સહિતા મુકાને જાય; પછે રાજકુંવર તેડાવ્યા જાણ, મુખ થકી તે બોલ્યા વાણ. ગુલમંકાવલી દેખાડું આજ, કહું તારા મનના કાજ; આ સળંગમાંથી જન્યા તહીં, દુરથી જોઈને આવો અહીં; કરશે લોભ તો થાશે ધાત, નકી માનજો સાચો વાત. કદાપી કોઈની પડશે દ્રષ્ટ, તો તો ધણું ભાગવશે કષ્ટ, મેં જીવ ગએ કર્યુંકે કામ. એતાયુંદું આણે ઠાંમ, એમ કહી તેડાવ્યા દાસ; તતક્ષણે આવી ઉભા પાસ, આ માણસને લઈ કરી, દેખાડો વાડી નજરે ભરી, સળંગમાંથી નવ કાઢાડશે બાહાર; ઉભા રહેજો જ્યાં ઘરનુંદાર; જે વાંકો થશે એનો વાળ, તોતો આણીશ તમારો કાળ. જતન કરી દેખાડો જઈ, પાછા તેને લાવજો અહીં; એમ કહી વળાવ્યો રાય, લઈ ચાલ્યા સળંગની માંછ. જે ઠેકાણે પાણી દ્વાર, ચારઘડીમાં આવ્યા તે ઠાર.

દોહરા—દ્વારને મુજ આવી કરી, બોલ્યો અનુચર વાત; ગુલમંકાવલીનો બાગજ સહી, જુઓની તમે ભાત. ૧ વાળીને જોયું તહીં, જાણે ઉદેકર ઉદ્યોત; ઇંદ્રપુરી કોણ માત્ર, એવું દેખાય ગ્રાકમ જોત. ૨ રાક્ષસ સાથે બોલીઓ, જવા દે મુજને બાહાર; જોઈ ચરચા બાહાર જઈ, પાછા આવશું આ ઠાર. ૩ નહીતર આવું મુજને, નહીતર ખોઈશ પ્રાણ; જોવા વિના નવ રહું, સાચો માન મુખ વાણ. ૪

જેમ દીપકમાં પડે પતંગીઓ, તેમ પડવા માંડ્યું બાહાર;
રાક્ષસે ગ્રાહી કરી, લીધા સળંગમોજાર. ૫ અરે મુરખ તું
માનવી, એશું કરેજી કામ; જીવ જશે એક પલકમાં, જો-
ઈશ માંડે નામ. ૬ જક્ષ કે વળી રાક્ષસી, કોઈ દેખશે તારી
કાય; ભક્ષ કરી જશે તુને, તેનો શો ઉપાય. ૭ અખો-
લાએ મુજને સોંપીયો, હું શું કરું આ ઠાર; બુદ્ધિ બદલું
કેમ થયો, મનમાં કરને વિચાર. ૮ એવાં વચન તેનાં સુંણી,
બાલ્યો તે મુખે વચન; નવ જવાદે મુજને, તો પાડીશ માંડે
તન. ૯ જીભ ખેંચી કહાડને મંડે, કે મારી પેટ કઠાર;
જોયા વિના જવાનો નથી, મારે મરવું એકતાર. ૧૦ રાક્ષસે
મન વિચારીયું, આવી પડી મુજ શીશ; જે બનશે તે ખરી,
આપી રજા તે દીશ. ૧૧ તુજ કારણ મરશું અમો, શું
મુખ દેખાડીશું ત્યાં; લખી હશેતેથશે, મુજ કીરમતમાય. ૧૨

ચોપાઈ—જેમ કહી આપી રજાય, પેઠો ફૂંવર તે બા-
ગની માંદ; જીવ ગમેયી જે નવ ડરે, મન ચિત્તયું તે તો
કરે. મુવણું તણી પ્રગ્વી તહીં, જરા રજાને કચરો નહીં;
પુશ્પ ગ્રાડ તો અપરમપાર, કવી કહે શું કરું વિગતાર. દે-
વતાઈ ગ્રાડ દેવતાઈ પૂજ, શોભા ચીંતામણી સમતુલ્ય;
ધણાં વક્ષ તે શોભા, માનયરોવર સરખી શોભા જાણ.
કોઈ રૂપા સરખા સહી, તેની શોભાનો પારજન હી; કોઈ
વૃક્ષે હીરા સરીખા પૂજ, ધણું તેજ ઝળકે અમુલ્ય. કોઈ ગ્રાડ
ઉપર મોતીની ઝૂલ, શોભા ચીંતામણી સમતુલ્ય; કોઈ ગ્રાડ
લોહમતાં સહી, તેના સામુ તો જોવાય નહી. કોઈ ગ્રાડ
જાણે હીરાની જોન, કળ જાણે ઉદકર ઉદ્યોત; કોઈ ગ્રાડ
શોભે બહુ સાર, કળ જાણે રતન ઝગકાર. મેવા કેરા પા-
રજ નહી, દેવતાને ફૂલભ સરવયો; પુશ્પ સુધડ તેનો નહી
પાર, જોતો ચાલ્યો રાજકુંમાર. જોતો જોતો ચાલ્યો જાય,
આણુંદ તેને અંગ ન માય; દીઠો દરવાજો તે ઠાર, સોનાના

ધંભ રૂપાનાં દ્વાર. રત્ન જડીત તણુંછે કામ; ઘણી શોભા
 દીઠી તે કામ; બારી ઉઘાડી દીઠી તહીં, તે મધેયો ચાલ્યો
 વહી. કીધું પરમેશ્વરનું યજ્ઞ, જોડે આગળ બીજું શું હશે;
 એમ વિચારી મુઠ્યો પાગ, વળી આગળ ચાલ્યો જોડે લાગ.
 દીઠી ત્યાં એક સુંદર મહેલ, તે આગળ સ્વર્ગપુરી શેલ;
 અમરાપુરી શીવપુરી કેરી કાઠ, વૈકુંઠપુરીથી સુંદર વાર.
 દેવતાઠ કામ વિચરેમાએ કીધ, ઘણી રમના વિધ વિધ
 જાણે કોટી ઉગ્યા બાણ, એવા મહેલ શામે નીરવાંણ.
 ગુલબંકાવત્રી હોઝમા સાર, ધ્રુવારા છુટે સોલેસહસ્ર ધાર;
 તેની પાસે સુંદર તળાવ, પાળ તેની રત્ન જડાવ. તે મધે
 એક સુંદર ધ્રુવ, શોભા ચીંતામણી સમતુલ; લાખ પાંખડી
 ખીલી રહી, તેની શોભાનો પારજ નહી. ગુલબંકાવત્રી તેનું
 નામ. કુંવરે નીશ્ચય કીધો આમ, એ શીવાય બીજું નથી;
 સીધ કામ થયું સરવથી, વચ્ચ ઉતાર્યો તેની વાર. પડ્યો
 જળમાં ન લાગો વાર, તોડ્યું ધ્રુલ તે જતન કરી; આવ્યો
 બાહાર તે જળમાં તરી, વચ્ચ પોતે પરીધાનજ કીધ. પ્રખ
 કેડમાં બાંધી લીધ, પછી તે મનમાં ક્યો વિચાર; હવે મે-
 હેલ જોવું તે ઠાર, એવું પોતે વિચાર્યું મન. કામ મહારૂં
 થયું તે ધન, મહારો પીતા તે દેખતા થશે; ચડ્યું કલંક તે
 ઉતરી જશે, પ્રભુ રાખ્યો તે મારો ધર્મ. મન થયું માલરૂં
 પ્રસન્ન, ધનરાસક્ત ધન અખોજા નાર; માંડે કાજ ઉતાર્યું પાર.
 દોહરા—જોડે ચરચા શઉ મહેલની. એમ વિચાર્યું મન;
 નીરમે થઈને પરવર્યો, ત્યાંથી તે ભાવન. ૧ ચાલ્યો મહેલમાં
 ચતુરતર, મહા શોભા અપરમપાર; દેવ કામ ઝળકી રહ્યાં,
 તેનો કહું વિરતાર. ૨ બારણાં બાર સાખને બારીઓ,
 જારી અઠારી માળ; સોવરણ સ્વંભ ઝળકી રહ્યાં, ચીત્ર
 વીચીત્ર વિશાળ. ૩ કામએ આરસપાણનું, જાણે જલહદ
 જોન; દિવસ રાત જણાવ નહી, ઉદેકારે ઉદ્યોત. ૪ કવી

કહે શું વરણું, મહેલ સુંદર તે ઠાર; વણ લોકમાં શાભા
 નથી, કેટલો કહે વિસ્તાર. ૫ પુરવ જનમ સાચે કરો, રા-
 જકુંવર ત્યાં જાય; લખીત વાત મટે નહી, ભાગ્યે લખ્યું તે
 થાય. ૬ જોતો જોતો સઘળે કરે, નથી ડરતો મનમાં; જીવે
 છે રચના અતિ ઘણી, નારભે છે રાજન. ૭ પમુપંખી કે
 માનવી, નથી નરને નાર; હાવી રચના કોને કરી, એમ કહે
 વિચાર. ૮ એન વિચારી તે ચાલીઓ, ચડ્યો સાતમે માળ;
 રચના છે અતિ ઘણી, તરેહ તરેહના ખ્યાલ. ૯ પુષ્પ નાના
 પ્રકારનાં, મુંઝવેનો નહી પાર; હીડોગો હરિ જડ્યો, ત્યાં
 મુતી એક નાર. ૧૦ જાણે સશી ઝળકી રહ્યો, રંગા કુળ
 અવતાર; જાણે ચમકે વિજળી, આત્રો માસ અસાડ. ૧૧
 તેજ ઘણું તે નારનું, વાગ્ય મોહનું બાણ; આંખે તમ્મર
 આવીયા, જોતાં નિરખ્યો ભાણ. ૧૨ મુરછા ખાઈ અવની
 પડ્યો, જાણે સુતો સેજ; વિનતા કાંઈ નથી જાણતી,
 ખરનાદ્રામાં છેજ. ૧૩

ઓપાઈ—હોમત રાખી ઉભા સહી, વિનતાની શાભા
 શી તહી; છુટીવેળ કુચપર લપટાય, જાણે માણીધરની
 શાભાય. પરવાળી જોઈ થયો મન ભંગ, તેથી અદકા ધરનો
 રંગ; ઝાંખી પડે તારા જોત, તેથી દંત ઝળકે ઉઘોત. અ-
 ઘાણી ભયુટી ભાળ, મુખ કમળથી શાભા વિશાળ; કુચ
 સ્થળની ઉપમા ઘણી, જાણે શાભા નારંગી તણી. કદળી
 લળ્યા પામીને રહી, તેથી જંગા નાજુક છે સહી; ગુલાબ
 જોઈ લાગ્યો ડાઘ, તેથી પમની પાની લાલ. આભુષણ તણે
 નહી પાર, જોતાં વપ્ત થયો રાજકુમાર; નખશીખથી નરખી
 છે નાર, નીસાસા મૂઝ્યા તેણીવાર. ક્યાંથી ભાગ્ય માંડે ફળે,
 એવી નાર કેમ મુજને મળે; કદાચને જાગી ઉઠશે, કરે
 કોપ તો જીવજ જશે. હું આત્રો તે શું જાણશે તાર,
 માટે નીશાની મુકુ આ ઠાર; એમ વીચારી ગયો તેણીભણી,

વીંટી કહાડી સ્ત્રી તણી. પોતા કેરી ધાલીદહ, તેની શોભા નવ નવ કહી; છત્રી તેમાં પોતાની સાર. જેવું રૂપ તેવો આકાર. વીંટી તેમાં પોતાનું રૂપ, અદલાબદલી કરી આલ્યો ભુપ; પછી તણ આલ્યો તે હામ, આવ્યો જ્યાં ગુફા મુકામ. રાક્ષસે મનમાં ક્યો વિચાર, કેમ લાગી આવડી વાર; એટલે આવ્યો રાજકુમાર, રાક્ષસ હરખ્યો તેને હાર. દીઠો માનવી હરખ્યું મન, ઉચકીને તે આલ્યો વન; અખોજા આગળ મુક્યો જઈ, ઘણી ખુશાલી મનમાં યઈ. હશે મુખે ખોલી વાણ, મુણે માનવી ચતુરેમુ જાણ; ગુલમંકાવલીનો જ્યો આગ, એવાં વચન ખોલી તે જાગ. માતાજી તમારી કીરપા સાથ, આશા પૂરી પડી મુજ માત; હરખ્યું અખોજા કેડું મન, તેડાઆ રાક્ષસ તેને દન. જાઓ સંજંગ પુરો આ હામ, નહીતર જાશે આપણું નામ; બરાબર ભામીને કરો, પછે મુખે કરતા ફરો. રાક્ષસ વિદ્યા તેને શીવાર, પ્રથવીમાં પ્રથવી મળવી તે વાર; કરો મોજ તમો નરનેનાર, વહભવ ભોગવો અપરમપાર. પછી તે સ્ત્રીને આપ્યું મુખ, ગયું તે વિનતાનું દુખ.

દોહરા—મનતા મનોરથ પુરા થયા. ખુશાલી વાધી અપાર. પછે નરને મુખે મળ્યાં કંઈ વાત વીયાર. ૧ ઘણી સુધડ તે સુંદરી, રૂપે રતી સરીખી કાય; તેની શોભા યોગણી; રૂપે સુંદર રાંધ. ૨ જુગતે જોડુ નર નારનું; કરે વીનોદને રંગ; વહભવ ભોગવે ઈંદ્રાત્ર, આણુંદળેકેકે અંગ. ૩ પ્રાતઃકાળે ઉઠી કરી, જાંય અખોજા પાસ; દખીને રીજે ઘણું, પામે મન હુજારા, ૪ ખોળામાં બેસાડે લઈ ડાબા જમણી નરનાર; જોઈ મુખ નર નારનું હરખે અપરમપાર. ૫ જે જોઈએતે હાજર કરે; કસી વાતે નહી દુખ; પાપ પીએ રંગે રમ, સદા ખુશાલી મુખ. ૬ એક સમ તે ખોલીએ, વીનતા પ્રતે વચન, માત પીતાને મળીએ જઈ, જે

માને તાર મન. ૭ તારા સજ્જનને હું મળ્યો, તું પણ મળે
પરિવાર; રાજ પાટ જઘને કીટ્ટએ, સારે સદ્ગુણ થાય અ-
વતાર. ૮ રાજ પાટ ભોગવ્યા તણી, ઈંછાએ મનમાંય, વી-
ભોગ ટળે વાહાજા તણે, એમ મુખથી બોલ્યા રાય. ૯ મુવે
છુટવાના નથી, કરમે કીધી હાણ; મનના મનોરથ ક્યાં પો-
અથે, કાળા ગ્રહની આણ, ૧૦ એવાં વચન અવશે મુણી,
મિમુદા બોલી વચન; ચીંતા મનની પરહરો; શીદ ધરો કુ-
ખ મન. ૧૧ ખુશી થયો તે રાજવી, કીધો ભોગ વીજાસ;
રજની પીતી રંગમાં થયો તે પ્રાતુશ કાળ. ૧૨ અસતાન
દાન ભોજન કરી સજ્જ્યા શોળ શણુગાર; નરનારો બેઠે આ-
વીયાં અભોજા બેઠી તે ઠાર.

ઓપાઠ—દીઠી નરનારીની દેહ, અભોજાને લાગ્યો નેહ;
ખોળામાં ખેસાડી જોડ, દીકું મુખને પામી કોડ, ઘણી કાન્ટી
છે રૂપ વીથાળ, આળ્યુ રાક્ષણીને વહાલ; દીપ વસ્ત્ર શણુ-
ગાર સોળ, ચંદ્રવદની મુખ રાતાં તંબોળ. જાણે ઇંદ્રાણીનાં
રૂપ, ગગનથી આવતરીયો બુખ; તેવી શોભા નરની થઈ, ઘ-
ણી રાક્ષણી મનમાં મેહી, માગો માગો નરને નાર, જે મા-
ગો તે આપુ આ ઠાર; વચન તમારૂં મીઠ્યા નવ કરે, જે
માગે તે હાજર ધરે. ચંદ્ર મુરજને માગો તમો, તો તો આ-
ણી આપુ અમે; ઘણું મને આળ્યું વહાલ. માગો તે આ-
પુ તત્કાળ. તેવારે મિમુદા બોલી વચનહસી કરીને તે દન;
માના માગતાં આવ્યાં નરનાર, વચન આપોતો માગુ આ
ઠાર. સત્ય વચન આપો કર ધરી, જે માગો તે આપુ દી-
કરી. રખે શરમાતાં નરને નાર, ઇંચાહોય તે માગો આ
ઠાર; એવાં વચન અભોજાનાં સુણી, મિમુદાએ વાણી બણી;
અમો નરનારી ફેરી જોડ, માત પીતા મળવાના કોડ. કુર્કુમ
પરીક્ષરનાં જોઈ મુખ, તોતો થાય માતાજી મુખ મુજ સ્વા-
મી ઝરે રાગને દન, માત પીતા મળવાનું મન. માટે રજા

જો આપો માય, તો તો કુટુંબ મળાવા થાય; એવાં વચન
ખાલી તે સાય, તારે અખોલાએ શીર મહ્યો હાથ. મુજને
વચને બાંધી કરી, એ શું વાણ મુજે ઝોમરી; કેમ વાળીશ
મહાર મન, કેઈ પેરે જશે મહારા દન. તારો વાંક નથી લ-
ગાર, તારા સ્વામીએ શીખવ્યું આ ઠાર; મંતો એને સોંપી
તુને, એણે દગો દીધો મુને, વચન માફે મર્યા ન કરે. તારે
વીત્તિગે નીશ્યે મરે; એમ કહી રાક્ષસી રહી, તારે કન્યા ખા-
લી તહીં, માતાજી હુંતો તારી બાળ, બાળપણથી રાખોછો
વહાલ; વચ્ચ આમુશણ ને પાન, સોળ વરસની કીધી ની-
ધાન. સુંદર સ્વામી પરણ્યાઓ મુને, સઘળો ઝોરાઓ વીત્યો
તુને; હવે સફળ જનમારો થાય, જો વસ્તીમાં જઈએ માય.

દોહરા—એવાં વચન કુંવરીનાં મુણી. હરખી અખોલા
મન; જાઓ નરને નારી તમે, મળો કુટુંબ સાજન. ૧ વચ્ચ
આમુશણ આપીયાં, શબ્દગાર આપ્યા બહુ ત્યાં; જીવે મુ-
ખ્ય નરનારનું, રાક્ષણી રોઝી મનમાં. ૨ એકેએ વાળ પછી
આપીયો, પોતાના શરીરનો જોહ; કદાપી દુખ તમે પામશે,
હું જાણીશ મહારી દેહ. ૩ અગ્નિ ઉપર તમે બાળજો, કદી
પડે કાંઈ દુખ; તે વેળા જાણ મુજને થશે, અમો આવીને
કરીશું સુખ. ૪ અદાર હજાર રાક્ષસ જઈ, આવી પહોંચોશ
હું ત્યાં; તારા દુશ્મનનો પરાજય કરીશ નીરવે જાણો મ-
નમાં. ૫ એમ કહીવળી તેડીયા, બે જક્ષ તેણીવાર; આ-
વી ને ઉભા રહ્યા, કર્યા દંડ જીહાર. ૬ આ નરનારીને
લઈ કરી, ઉડો ગગન મોજાર; એ કંઈ ત્યાં મુજો જઈ, પાછા
આવજો આ ઠાર. ૭ કદાપી એ દુખ પામશે, વાંકો થાશે
વાળ, તો તો મારી નાંખશું, આણીશ બેઉનો કાળ. ૮ પત્ર
લખાવી લાવજો, એમના હાથનો અહીં; એમ કહીને વીદાય
કર્યા, રાક્ષસને સહુ તહીં. ૯ રાક્ષસ વાટે વીતવે, બાઈ
કીધુ તમારે ગામ; ત્યાં જઈ ઉતારીએ, એમ ખોલ્યા કરી

પ્રણામ. ૧૦ રાજકુવર ત્યારે ખાલીયો, કરદ શહેર મોજર; ત્યાં જઈ મુકો મને. તો પોણિએ મનની આશ. ૧૧ ચાર ઘડીમાં મુકીશું, એમ કહીને ઉડી જાય; આવી પહોંચ્યા પલકમાં, જ્યાં લાખાંનિ ત્યાં. ૧૨ તે શહેર સમીપે જઈ રહ્યા, દીઠા મહેલ અવાસ; કીયો મહેલ છે તમ તણા, ઝોળખો આણી હુલાસ. ૧૪ નવ ટુઠા મહેલ છે લાખો તણા, ઝોળખ્યા તેણે ઠામ; રાજકુવરે દેખાડીયાં, ઉતાર્યા તરત તે ઠામ. ૧૫ નરે નારીને મુકીયાં, મહીયાં મહેલની માંહ. રાક્ષસ બેઠા બારણે નવ ઝોળખે તેને ત્યાં.

ઓપાર્શ્વ—એક ગયા મહેલની માંય, લાખી ગુણકા બેઠી ત્યાં; દીકુ રાજકુવરનું ગુણ, ગણુ દોહલું તેનું કુખ. જાણે અંધ પાખો લોચન, તેવી ખુશાલી વાધી મન; દંડવત કરી નાખ્યું શીશ, રાક્ષસ જન્મ થયા આ દીસ. મોતીની થાળે વધાવી કરો, આવારણાં લીધાં સું દરી; રાજ્યા ઝોળે શણગાર. આવોને પાસે બેઠી નાર. વિગત વાત પુછી તે ઠાર. સંક્ષેપે કોણ વીસ્તાર; લાખો પુખ્ત આલો નાર, એ પણ છે રાજની કુમાર. લાખો તે વારે રીજી ગત, રાજ કન્યા શું ખાલી વચન; આપણુ જાણ્યો સહીયર થયાં, કુખ દોહલાં સઘળાં ગયાં. ખાશુ પીશુ ને રહેશુ પાસ, પ્રભુએ પુરી મનની આશ; મળી બિટો રહી એક પાસ, રાજકુવર ગયા જ્યાં દાસ. કાગળ લખાંનિ આજી તહી, દેશ હમારે પોતા સહી; કશી વાતે કુખ પાખ્યા નથી, એમ લખી આપ્યું સરવથી. માગી શીખ ને નિકળ્યા સહી, અખેલાને જઈ મળ્યા તહી; મુખ જુખાની સઘળી કહી, કાગળ કરમાં આપ્યો લઈ. એ વાતનો અહીંયો રહી, રાજકુવર શું કરેછે તહી; હાથ વીનોદને કરે વિલાસ, ડાખ જમણી બખો પાસ. સાત દિવસ રહી તે ઠાર, લાખીશું ખાધ્યા તે વાર; સીરકસ્તાન જાશું સરવથી, અહીંયાં રહ્યાની

કાંઈ શોભા નથી. મુજ પીતાનું કરવું કામ, દેખે આંખોનો
થાયે મુજ નામ; માટે તણવારો કરવી સહી, પાણી પી-
વાને રહેવું નહિ. લાખીએ વચન ચડાવ્યું શીશ, ઉઠો તે
પેળા તે દીશ; માલ ખજાનો ધન બંડાર, ચડાવ્યું સરવે
વાહાણ મોજર. સોરકસ્તાન જાવા તણવાર, સામાન સરવે
કાહાણો બાહાર; રાજકુવરી બેઠીએ સાર, વાહાણમાં બેસી
જાઓ તે ઠાર. હું પગવાટે આવીશ તહી, એવી વાણી
વીનતાને કહી; એવી વાત કરે તે દીશ, દરવાને જાહેર
નામ્યું શીશ. કેદી લાચાર રાજના બાળ, તે કેહેછે હમારા
શા હાલ; જે ફરમાવો તે કીજીએ, જીવતદાન અમને દી-
જીએ. એવી વાણી લાખીએ સુણી, મુખ થકી તેને વાણી
બણી; સમાચાર રાજને કહું ત્યાર પછી તમને જાવાદેઈ.

દોહરા—એવાં વચન લાખીનાં સુણી, ગઈ રાજની
પાસ; કરજોડી કરી વીનવી, કરો વાણી પ્રકાશ. ૧ બાઈ
તમારાં છે કેદમાં, તેને કાહાણીની બાહાર; તમને જેમ મ-
નમાં ગમે, તેમ કરો આ ઠાર. એવાં વચન વિના
સુણી, તેડ્યા સગાની માંહ; ચાર જણા આવી કરી, કર
જોડીને ઉભા તાંહ. ૩ પુત્ર તણા પ્રતાપથી બાઈ તમે
જીત્યા જાણ; પરોપકાર તમો કરો, ઉગારો હમારા પ્રાણ.
૪ તમ વિના મુકાબતાર કો નથી, નવ ટળે હમારું દુખ;
એમ કહી ને ટળવળ્યા, કરોની હમને સુખ. ૫ તમો લાખી
ને જીત્યા, માટે કરો પરમારથ કામ; કાળાગ્રહથી છોડા-
વીએ રાખી હમારી મામ. ૬ કરજોડી ને કરગરે, આ
બંધીથી મુકાવો બાત; ગુણ તારા ભુલું નહિ, લખીએ લા-
ખી વાટ. ૭ એમ કહીને રૂદન કરે, ત્યારે દયા આવી
મન; મન થકી ત્યારે બોલીયા, હથી કરી રાજન. ૮ તમેતો
ચારે હારિયા, ગુલામ થયા આ હામ; હવે કઈ પેરે છુટશે,
કેમ પોએ મનની હામ. ૯ નામ ગુલામ તો નહિ ટળે, લોની

કપાળે છાપ; પગમાં નીચાની જોડો તળી તો મધુ જીવતા
આપ. ૧૦ ત્યારે ચારે જણા કરે વિનતી, અમો રાત્રિના
છઠ્ઠાએ તન; કુળને આપણુ લાગી ઘણી, આપ વિચારોની
મન. ૧૧ ત્યારે રાજા જોજાઓ, દો જંગા ઉપર ડાહ્યામ;
તે વાન કોઈ નવ જાણુશે, મુકી દેઉં આ ઠામ. ૧૨ નીચાની
કીધા વિના, કોઈ નવ મુકે યુજામ; કબુલ કરો મુજ વાતને,
તો મુકી દેઉં આ ઠામ. ૧૩ ત્યારે ચારે જણે વિચારીયું,
કોઈ નવ જાણે પેર; યુજામ ડાઘ દેવડાવીએ, જઘએ આ-
પણે ઘેર. ૧૪ એમ વિચારો મન વિશે, કબુલ વાત તે કીધ; મોહાર
એક કીધી સહી, કોરી લેખ લખ્યો તે શીધ. ૧૫
જંગા ઉપર મારીયો, ઓસ પાડી પહુ તહી; પછે આસ-
નાવાસના કરી, તેને રજા આપી તે સહી. ૧૬

ઓપાઈ—ત્યાર પછે આપી રજાય, ખુશી થાય છે
મનની માંહ; ભાઈ જાણી આપીયા શણુગાર, દીધાં આ-
ભુષણુ વસ્ત્ર અપાર. લાખ લાખ રૂપઈઆ આખ્યા સહી,
વિદાય કરેલા ચારેને તહી; વિનતા માલ વળાવ્યો જાણુ,
શીરકસ્તાન બાણી નીરવાણુ. પોતે લીધું જોગીનું રૂપ, પુષ્પ
લેઈને આલ્યા ભુપ; ચારે જણા તે વાંટે જાય, તેની ચર-
આ જોતો ત્યાંય. લાખ લાખ રૂપઈઆ સહુ પાસે રોક,
શમીઆ તેના મનના શોક; એક એકસો રાખ્યાસ્વાર, સજ
થયા તે રાજકુમાર. તેની પછવાડે ફકીરજ પજો, તેની વાત
કોઈએ નવ કળે; મુકામે બેઠા પાણી પાસ, કરે વાત આ-
ણી હુજાસ. ફકીર ત્યાં આવિયો સહી, ચારે કરી સલામજ
તહી; આવો એમો તમો આ ઠામ, ક્યાંથી આવ્યા કીધે
જાણે મુકામ. સાચો વાત અમને કહેા, ફકીર બાલ્યો તે
લહેા; રહેયું અમારે વન મોઝાર, રજની રાત રેહેયું આ
ઠાર. કુંદમુળનો હારજ થાય, જઘશું જંગલ વાહાણા માંહ;
તમો ક્યાંથી આવ્યા તે ક્યાં જણેા, કોણુ જાતને ક્યાં તમે

વસો. રાજવંશીના સરખી કાય, શું ધારી નીકળ્યા મનમાંહ; ચાર જણ વિચારજ કરે, ફકીર પ્રમાણે વાણી ઓચરે. પોતાની હકીકતની કહી વાત, ફકીર સમજ્યો મન સંધાય, મળ્યા વનમાં ચારે સહી; ફકીર પ્રતે વાણી કહી, અમને તે કુલ મળ્યું નહિ. પાછા ફરી ઘેર જાશું વહી.

દોહરા—જુઠી વાત કરો તમો, જુઠો કરો હંકાર; આપ વખાણુ જે નર કરે, તે મુરખનો સરદાર. ૧ મુલક મુલક ફર્યા તમો, તમ વિના ચતુર નહિ કોય; તે સાચુ જો જાણીએ, તો કુલ દેખાડો સોય. ૨ લખાડ વાત બોલો તમો, વળી મનમાં ધરો હંકાર; એ બોલવું તે મુરખનું, ચતુર કરો વીચાર. ૩ બંકાવતું પુષ્પ મુજ કને, કેમ આવે તમ હાથ; એમ કહીને દેખાડીયું, અચરત પામ્યું સઉ સાથ. ૪ એમ કહીને કહાડીયું, જીવેછે સઘળા લોક; એ સાચુ કેમ માનીએ, સાચુ જીકુ ફોક. ૫ એમ કહીને તેડીએ, એક અંધ જતોતો વાટ; આ નરને કરો દેખતો, તો સાચી માનીએ વાત. ૬ નહોતરે તમો ધુતારા સહી, જુઠા કરી જાત; થાય અંધ જે દેખતો, નિશ્ચે સાચી વાત. ૭ આંખડી માંહે અંજન કર્યુ, પાંખડી પુષ્પની એક; ફાટી પડળ ઉઘડી ગયું, ને રહ્યો તેનો ટેક. ૮ ઘણા વરસની ખોડ હતી, તે સારાં થયાં લોચન; ફકીરને ચરણે નખો, હરખ ધરીને મન. ૯ જીવતદાન જાણે આપીયું, ને ટાળી હમારી ખોડ; એમ કહીને કરી વિનતી, નમેછે જેઉ કરજોડ. ૧૦ અચરત પામ્યા ચારે જણા, નિશ્ચે એતો વાત; મારી કરી ને લીજીએ, અથવા કરીએ ધાત. ૧૧ એમ કહીને ઉઠીયા, ગ્રહી નગન તલવાર; એ કુલ અમને દીજીએ, નહિતરે માર આ ઠાર. ૧૨

ઓપાર્ષ—એમ કહીને ઉઠ્યા જોધ, અંતઃકરણમાં આ-ણી કોધ; ખુશી થઈને અમને આલ, નહિતરે આબો

તારો કાળ, આપો તો જાવા દેઈશું, નહિતર મારીને લેઈશું; ત્યારે પરતાયો પોતે તે દીશ, વગર સમજ્યું કર્યું આ ઇસ. બધી ચતુરાઈ મહારી ગઈ, એતો ફુલ દેખાડ્યું લઈ; માટે લખી વાત મટવાની નથી, હજી દુખ કેટલું સરવથી. મુજ પીતા કેર તો દુખ જશે, દેખાશે આંખે ને સુખીઆ યશે; પાછો પ્રભુએ દુખમાં નાંખીઆ, જસ મહીમા તેને વાધીયો. એંતે ધરમ તરવાનો સહી, ન આપુ તો મારે અહી; એમ વીચાર્યું મનમોઝાર, આપ્યું ફુલ નવ લાગી વાર. શા સાર મારોછો તમો, લોની ફુલ આપુછું અમો; ગુલઅંકાવળી તણો છે બાગ, લાખો ફુલ છે તેની જગ. તમારે મન અમુલખ સરવથી, અમારે મન તો કોડીનું નથી; એમ કહીને આપ્યું હાથ, ચાર જણા હરખ્યા મન સાથ. મુકી કીરીને ત્યાંથી વળ્યા, પોતાને દેશ સમીપે પળ્યા; કુચ મુકામે આધ્યા જાય, આવ્યા સીરકસ્થાનને માંચ. નગરે મધે વધામણી ગઈ, કુવર રાયના આવ્યા સહી; આસીગણ પો. તાને થઈ, જલદ રાજા હરખ્યો તહી; ઉક્યો તે વેળા તે દન, પુતનું મુખ જોવા થયો પ્રસન. જે વેળા જે મુખ, તે વેળા ટો માર દુખ. એમ વીચારી મનમોઝારે, અસવારી કીધી તઈયાર; ગામને બહાર જઈ સભા કરી, અરોઢે વરણ આવીને અડી. અમુલખ વસ્તુ લાવિયા, તે જોવાને સહિ આવીયા; ઘણી ખુશાલી અપરમપાર, ચાર કુવરે આવ્યા તે ઠાર. દંડવત કરી લાગ્યા પાય, રાજાએ આંખો રૂદીયા માંહ; પુછે હકીગત રાજા તહી, સંક્ષેપે વિશ્તારી કહી. મહા દુખથી આવ્યા છીએ અમો, શું વિસ્તારી કહીએ તમો; એમ કહી મુક્યું તે ઘડી, સહને વાતતો અચરત અડી. વખાણ કરે સહિ તે વાર, ધન ધન તમારો અવતાર; તમ વીના કોણ કરે કામ, બત્રીશ લક્ષણાં તમારે નામ. ત્યારે ચારે કુવરે જોધ્યા તહી, અમો ચાપા તો

(૫૯)

લાભા સહી; બીજી કોઈ લેવાને જાત, તો નીચે પામત ઉત્પાત.

દોહરા—એમ વખાણ સઉનાં સુણી, ને ચારે હરખ્યા મન; તે દુલ્લભાંથી કાહાડી પાંખડી, મેહલો તોણે દન. ૧ અંજન કીધુ આંખમાં, પોતાના પીતાય; નેત્ર પડો ફાટી ગયો, થયો દેખતો રાય. ૨ અંધ તે લોચન પામીઓ, તેથી બીજુ શું સુખ; દાન પુન્ય કીધાં ઘણાં, બીક્ષકની બાગી ભુખ. ૩ કંચન મેહે વરસાવતો, પાછો વાળ્યો પુરેમાંહ; ચારે પુત્ર મુખ આગળે, શોભા કહી નવ જાય. ૪ કોઈ વધાવે મોતીડે, કોઈ પુરેરે ત્રિશાળ; ઘેર ઘેરથી લે વારણાં, નાના મોટી નરેનાર. ૫ છત્રીય વાજાં વાજી રહ્યાં, બોલે બંદીજન બાટ, જ્યક્ જ્ય બોલે ઘણા, નહિ કોઈને ઉચાટ. ૬ વાજતાં ગાજતાં આવીયા, પોતા તણે મુકામ; ખુશાલો વાધી સરવને, મુખથી બોલ્યા તે ઠામ. ૭ ફરી લોચન મુજને આપીયાં, પરમેશ્વરે બીજી વાર; તે પ્રતાપ મહારા પુત્રનો, સફળ કર્યો અવતાર. ૮ નેત્ર સમાન બીજુ નથી, ઘણી ખુશી મુજ મન; હવે ખાઓ પીઓ ખુખી કરો, નગરે મધે સઉ જન. ૯ એક વરસ લગી રહી, કોઈ નવ કરે વણજ વેપાર; ખાન પાન ને રંગ રાગ, કરે સઉ નરેનાર. ૧૦ ધન ભંડાર ભરાવીયા, ગરીબ લોકને ઘેર; આઠ પોહારને સાઠ ઘડી, મોજ કરે બહુ પેર. ૧૧ ખુશાલી વાધી ઘરે ઘરે, વાજે ઢોલ મરદંગ; ખાખ પીએને મોજે કરે, આણંદ સઉને અંગ. તાજલ મુખ પાછો ફુખી થયો, તે રહ્યો વન મોજાર; હવે ગુલબંકાવળી જાગી ઉઠી, હું તેનો કહું વીસ્તાર. ૧૩

ચોપાઈ—એ વાત તો અહીંથી રહી, બંકાવળીની શી ગત થઈ; તે પેહેરી વસ્ત્ર નીકળી બહાર, આવી હોજ બન્ધો તે ઠાર. મુખ પખાણયું હેતજ કરી, વેણ છુટી છે

સુંદરી; નજર પોતાની હાથ ઉપર ગઈ, વીંટી પોતાની ક-
 રમાં નહિ. સુઢીકા કોઈ નરની સહી, અચરત વીનતા મનમાં
 થઈ; આતે કારણ શું કીરતાર, કોણ પુરુષ આઘ્યો આ
 ઠાર. એટલી સોડી વીંટાવી કરી, કો નર આઘ્યો હીમત
 ધરી; એમ વીચાર કરે મનમાં. ગઈ નજર તે તળાવછે
 ત્યાં. તેમાં જુએતો ડુલજ નહિ. ચારે દીશાએ જુવે તહિ;
 અચરજ સરખું થયું આ ઠામ, કોણે કરચુ તરકરનું કામ.
 તે નરે પીધુ અમરનું પાન, નીર નાંખી ગયો તે ઠામ; દેવ
 દાનવથી નવ અવાય, ઘણી વીમાશણ મનમાં થાય. ધન
 ધન તેની માતાની કુખ, તે નર જોઈ ગયો મુજ મુખ; નગન
 જોઈ તેને મારી કાય, મેં નિશ્ચે કર્યું છે આંખ. પુખ્ત
 પેમલ તેણે સંગ લીધ, ગયો કામ પોતાનું કરી સીધ; નખથી
 તે માથે નીહાળી ગયો, હવે શા ઉમેદ તે નરને રહ્યો. નીકા
 વશમાં મેં જાણ્યું નહિ, ગયો વીંટી બદલી તહી; અધર ની-
 હાળી ગયો મુખ, વળી જોઈ હશે મુજ કુખ. કુચ ઉપર
 મુક્યો હશે હાથ, નીહાળી હશે મારી જાત; વરત ભંગ
 કુંવારીનું કરચુ, હવે બીજી ચીતે કેમ ધરું. માટે તે નર
 સાથે વરું, નહિ મળે તો નિશ્ચે મરું; તે નર મુજ પ્રાણ
 જીવન આપ, અવરે બીજા બાઈને આપ. માનવની બુદ્ધી
 આ ઠાર, તે વીના બીજા કોણ આવનાર; એમ વીચારયું
 પોતે મન, એક સહસ્ર પરી તેડી તે દન. સરવે આવીને
 ઉભી જાણ, ત્યારે ક્રોધ કરોને બોલી વાણ; તમે શું આ-
 કરી મારી કરી, ડુલ અહીંથી કોઈ ગયો હરી. તે નરને
 લાવોના નાર, નહોતર મારી નાંખીશ આ ઠાર; અરાધ
 હજાર રાક્ષસ અધીપતી, તે સાથે બોલી વીનતી. તમે શું
 રક્ષા કરી આ ઠામ, જોઈ નાંખ્યું મુજ પીતાનું નામ, બા-
 ગનું ડુલ લેઈ ગયો સહી; પીતાને જવાબ શા દેશા તહી.
 માટે સોધી કાઢાડો તતકાલ, લઈ જનારાના જોઈ હવાલ;

એક સહસ્ત્ર પરીશું ખોલી વાણ, શોધી લાવે નહીં તો ખોશો પ્રાણ, એ રીતે ચમકાવ્યાસહી, સૌનેરીમ ચડીછેબહુ.

દોહરા—રાક્ષસ સઘળા કોપીયા, કોણે કર્યું એ કામ; અપ કીરતી થઈ જગતમાં, ખોળ્યું આપતું નામ. ૧ ખોળ કરાવી અતિ ધણી, મોકલ્યા રાક્ષસ દસવીસ; પકડી લાવે ચોરને, તેનું છેદાગ્નિ શીથ. ૨ હજાર રાક્ષસ દોડીયા, કોઈ ગંગાને પટવી જાણ; પાહાડ પરવત જંગલ સહી, શોધી વાળ્યા ની-રવાણ. ૩ ધણા મુલક શોધી વળ્યા, પણ નવ લાગી બાળ; નીરાશ થઈ સહિ આવીયા, દેખીતા વિકરાળ. ૪ નામ નીચાંત જાણ્યું નહી, તે કેમ આવે હાથ; નીરાશ થઈ ખેડા સહી, રાક્ષસ કેરો સાથ. ૫ હામ ઠેકાણું તેનું મળે, તો શોધી કહાડીએ ગાળ; મારી માંમાં લાવાએ, પાછું કુલ આ હામ. ૬ એમ કહીને કળકળ્યા, કોણ પુરૂષ એ સોય; સહિતું મુખ ઉડી ગયું, કારણ ન કળે કોય. ૭ સહસ્ત્ર પરી શોધી વળી, જોયા મુલક અપાર; થાકીને આવી સહિ, બંકાવળી ને દાર. ૮ કરજોડી કરી વીનતી, જોયા પાહાડને વન; વરતી જોઈ ખીજી ધણી, શું કહું મુખે વચન. ૯ ગુ-લબંકાવલીએ વીચારું, મારે કરવું એ કામ; ભેદ પરપંચ કર્યા વિના, કેમ પોહીએ એ હામ. ૧૦

ચોપાદ—માનવ લોક જોઉં સરવથી, તેની બુદ્ધિનો પા-રજ નથી; માટે જોઉં ત્યાંના લોક, કદાપી સમથે મનના શોક. એવું મન વિચારી કરી, ઉડી સમુદર પરવરી; ઉતર દિશાનો જોયો દેશ, બદલી કરી પોતાનો વેશ. જોતી જોતી તે પછે ગઈ, લોએ બાળ તો લાધી નહી; અનેક વેશ પો-તાના કરી, નગરી બાધી જોતી કરી. પશ્ચિમ દેશ નિહાળે સરવ, નીરાશ થઈ મુક્યો મન ગરવ; ત્યાં થકી નવ જડી બાળ, પછી દક્ષીણ ઉતરી તતકાળ. અનેક રૂપ કર્યાં પ્ર-કાશ, જોયા દેશ આણી હુકાસ; આગ બગીચા મેહેલ અ-

વાસ, કોઈ સ્થાનક નવ પહોંચી આશ. વાયુ રૂપ તેને શી વાર, લીધો દક્ષણ દેશનો પાર; નીરાશ થઈ ત્યાંથી પરવરી, પુરવ ભણી તેતો સંચરી. બુદ્ધી પોતાની કરે પ્રકાશ, જોવા લાગી તે ઓપાસ; ઘણા દેશ જોયા સરવથી, તોએ ભાળ કાંઈ જડતી નથી. ત્યારે મનમાં થઈ નીરાશ, અરે દષ્ટવ નથી પોહોચતી આશ; એમ કહી ચાત્રી જોટલે, સીરકસ્તાન આવી તેટલે. જોવાને લાગી તે ગામ, ઘણી શાભા છે ઠામેઠામ; ઘેર ઘેર વાગે હોજ મરદંગ, રાગ આપે નવલા રંગ. ખાનપાન થાય અપરમપાર, જોતાં અચરજ પામી નાર; ઘણા મુજક જોયા સરવથી, પણ આવી ખુશાલી કાંઈ નથી.

કુહા—તે નગરમાં સંચરી, ઘરી મરદની કાય; પુછવા લાગી લોકને, શો હરખ છે પુરમાંય. ૧ ઘેર ઘેર રંગ રચો, હરખે સકેના મન; આબુધણુ સરવે સગ્ગ્યાં, શુંછે દીવાળીના દન. ૨ એવાં વચન અવણે સુણી, બોલ્યા તે પુરના લોક; નીત દીવાળી આ દેશમાં, નથી કોઈને મન શોક. ૩ રાજ હમારાનાં નેત્ર ગયાં, નથી કાંઈ તેનો ઉપાય; હકીમ એક બોલ્યો તહીં, બરી સલામી માંય. ૪ ગુલબં-કાવલી પુષ્પ મળે સહી, અંજન કરે જો રાય, સો વરસન્ને અંધ હોય જો કદી, તરત દેખતો થાય. ૫ એવાં વચન તેનાં સુણી, જોળ કરાવી અપાર; કાંઈ ભાળ લાગી નહી, દીલગીર થયો તે રાય. ૬ એના પુત્રે ચારે પ્રાકમી, તેણે કરી સત્તામ; જંગલ જંગલ તે ભમ્યા, લાચા કુલ આ ઠામ. ૭ અંજન કીધું આંખમાં, થયો દેખતો રાય; આપણુ ટળીયું આંખનું, આનંદ અંગ ન માય. ૮ પ્રથવી પતી ઘણું રીજુઓ, બોલ્યો મુખે બોલ; એક વરસ લગી સહુ મેદની, ખાઓ પીયો કરો કતોલ. ૯ ખજના આપ્યાછે ગરથના, જેને જોઈએ તે આમ; નીત દીવાળી સર્વને, આ-

નદ અગ ન માય. ૧૦ એવાં વચન તેનાં સુણી, હરખી
ખકાવલી મન; ધનધન ભાગ્ય માહરૂં, ધન આજનો દન.
૧૧ સફળ જન્મ માહરો થયો, મળી નીશાની આ ગામ;
કુલ તાણો એ તરફ સહી, મુજને મળીયો આ હામ. ૧૨
પ્રસન્ન થઈ મનડા વિષે, ગઈ શહેરની બહાર; આગળ
જળછે નદી તાણું, ઉતરીયા તેને ઠાર. ૧૩ જળ કીડા
વનતાએ કરી, શુધ કયું શરીર; અદ્ભુત કયું નર તણુ,
જાણે કોઈ બાવનવીર. ૧૪ દેવતાઈ વચ્ચે અંગે ધર્મ,
સખ્યાં ત્યાં શોભતા સોળ; મરાઠી પાઘ મુસ્તક ધરી, મુખે
રાતાં તંબાળ ૧૫ સ્વરૂપ પ્રકાર્યું પોતા તણુ, નર તણીકરી
કાય; કોઈ દ્રોષે જોઈ નવ શકે, અપકારે આંખ મીચાય.
૧૬ કેડે કટારી વાંકડી, શોભે ધનુંશને બાણ; શોભાથી
આવી પુર વિષે, ચતુરા ચતુર સુખણ. ૧૭

ઓપાઈ—જોઈને હરખ્યા સહ લોક, જે દેખે તેના સ-
માય શોક; ઘણી સકોમળ તેની કાય, સ્વરૂપે અંદ્ર સુરજ
જંખવાય, એવું કારમું કીધું રૂપ, જે દેખે તે હરખે ભુપ;
નર નામે મુક્યા હંકાર, એ કોઈ દેવાંશી અતાર. સ્ત્રિ દેખી
કામાતુર થાય, ધન ધન એ નરની કાય; શોભા તણું એછે
સુખ, એવું રળીઆમાણું શોભે મુખ. એમ મોહ પામ્યું
બધું ગામ, ફરેછે પુરમાં હામોહામ; જે દેખે તેનું મનચળે,
તેની પાછળ નરનારી પળે. અખર રાજસભામાં થઈ, તખ-
તપર બેઠા તે તહીં; અરજ અંગીએ કરી સલામ, માંડી
વાત કહી તે હામ. કોઈ પુરૂષ આઓ નગરી માંહ, તેની
શોભા કહી નવ જાય; જાણે ઈંદ્રાસનનો ભુપ, ધરી આઓ
માનવનું રૂપ. તેની શોભા કેહેવાતી નથી, તે સમાન કોઈ
પ્રથવીમાં નથી; ઘેલાં કીધાં સહ નરનેનાર, જોવા મળી
સહ હારોહાર. અરજ અંગીનાં સુણી વચન, જલદ રામનું
હખ્યું મન; તે પુરૂષને બોલાવો અહીં, એવી મુખથી

વાણી કહી. ઘણી સ્વરૂપ છે રૂડી કાય, જોઈએ તેને લાવો
આંહી; વજર મોકલ્યો તેને ઠાર, માત દેઈને લાવો આ
વાર. ઉઠ્યો વજરે નામીને શીશ. આવ્યો બજારે બણી
તે દીશ; કરી સજામ ને જોયા હાય, પછે વાત કરી તે
સાય. ધન ભાગ્ય ધરતીનું સહી. તમ સરખો નર આવ્યો
અહી; પ્રસન્ન થયુંછે બધું ગામ, બલે પધાર્યા આગ્રે ઠામ.
રાજસભામાં ચાલો સહી, રાજ મળવા ઇછે તહી; મુજને
મોકલ્યો તેડવા કાજ, ચાલો સભામાં જ્યાં માહારાજ. દીન
વચન વજરેનાં મુણી, બંધાવતીએ વાણી બણી; શાને દ-
ક્ષગરિ થાઓ તમો, ચાલો સભામાં આવું અમો. એમ
કહીને ચાલ્યો ત્યાં, વજરે તણી ઝાલોછિ બાંધ; રાજ
સભામાં ઉભા જઈ, જોતાં ખુશાલી સકીને થઈ. રાજએ
દીધું સનમાન, મુખવાસ આપ્યાં બીડા પાંત; કોણ દશ
નીકળ્યા શાકામ, કોણ જતને શુંછે નામ. ત્યારે બંધાવતી
બાલી તે ઠામ, મગરજ શેહેર અમાઈ નામ; સોદાગર કેરો
હું તન, પુષ્પશેન મુજ નામ રતન. ઉમેદવાર ચાકરીનો
સહી, દાણો પાણી ત્યાં રહેવું જઈ; મુણી વાતને હરખ્યો
રાય, મારી પાસે રહેા બાઈ આંધ.

દોહરા—જલદ મુખે બાલીઓ, બાઈ રહેા અમારે ઘેર;
મન ગમતો મહીનો લ્યો, મોજ કરો બહુ પેર. ૧ મારી પાસે
બેશી રહેા, નવ કરવું હવે કામ; ખાઓ પીઓ સુખ ભા-
ગવો, આવો આપ મુકામ. ૨ એવાં વચન મુણી રાયના,
બંધાવતી રીઝી મન; રાજ સભામાં નીતે રહું, કલ્પકરેણું
વચન. ૩ બાળ મળી મને ગામમાં, મળશે મારો ચોર;
હીમત રાખીને રહું, પુરા થઈ આ ઠોર. ૪ નાશાં પડી
તેણે સમે, ખેડા સભામાં રાય; ચાર પુત્ર પેદા આવીયા,
પજ્યા પીતાને પાય. ૫ ચૂમન દઈ ચાંપ્યા રૂદે, ખેસાડ્યા
લઈ પાસ; સભા સકે જોઈ કરી, પામી મન ઉલાસ. ૬

તારે બંકાવજી ઓચરો, ધનુશ ધર્યુંછે જે નામ; કોણ પુરષ
એ કોણ તણા, કેમ આપ્યા આ ઠામ. ૭ તારે સભા
સહિ ઓચરો, એ રાજજીના તન; મુલબંકાવજી પુલ લા-
વીયા, કર્યો દીન લોચન. ૮ એવાં વચન મવણે સુણી, જોયાં
નરનાં મુખ; પરીક્ષા કરી તે નર તણી, પામી મનમાં
કુખ. ૯ મુરખના સરદાર એ, બુદ્ધી હીણ અપાર; મુખ
જોતાં કીમત કરી, કાણું માવમોઝાર. ૧૦ એ નર તણો શા
આચરો, તે નર આવનવીર; ધનછે તેની માતને, જેણે
જોયું મુજ શરીર. ૧૧ તે નર તણા એ ચોરછે, દગો તે
સાથે કીધ; પુલ લીધું તે પાસથી, જસ જગતમાં લીધ. ૧૨
ભાળ તેની મળજે અહીં, એમ વિચાર્યું મન, પ્રભુજી આશા
પુરશે, સમરથ જગજીવન. ૧૩

ચોપાઈ—એ વાત તો અહીંથી રહી, તાજલ મુખની શી
ગત થઈ; પુલ ન રહ્યું પોતાની પાસ, છેક થઈ ખેડો નિ-
રાશ. એહનત મારી મીઠ્યા ગઈ, કંતિ જગમાં તેની થઈ;
લાખી આવશે લઇને વાહાણ, મુજ વિના તે તજશે પ્રાણ.
ખંનો ચ્ચોની હતા થશે, કેઈ પેરે તે છુટશે; એવા મનમ
કયો વિચાર, ચાલ્યો ત્યાંથી રાજકુમાર. જે રરતે ભાઈગયા
હતા વહી; તે પગલે પગલે ચાલ્યો સહી, થોડા દિવસમાં
ગયા તે ઠામ. સીરકસ્તાન છે પોતાને ગામ, જોજન એક
રહ્યું તેહ; અતુર નરે વિચાર્યું એહ, જો કદાપી નગરમાં
જર્જ. તોતો તરણાથી હલકો થાઈ, મારી વાત કોઈ
માનશે નહી; મુજને મારી નાંખશે સહી, પીતા તણે મન
હુંતો કાળ. નામ સુણતામાં બે હાલ, માંડે મોહો
જોવાનું નથી, માટે ત્યાં જવાનો નથી; માટે ત્યાં જઈ
તે ફાક, એવા મનમાં પ્રગટ્યો શોક. નથી સુજતો
એને એકે વિચાર, ખેડો જંગમમાં ગુણબંડાર; એક તરફ
નદીનું નીર, એક તરફ ઝાડી ગંભીર. ખેડો કર કપાળે દઈ,

અબોલા સાંભરી આવિ તહીં; તેની કીરપાથી પામ્યો ફલ,
 વળી વાળ આપ્યોછે અમુલ, કદાપી સંકટ પડે શરીર. બા-
 ણજો ધુપ અગ્નીપર વિર, તરત આવીને કરવાની સાહ્ય;
 વચન આપીયુંછે મુજ કરમાંય, તેને હુંતો સમરૂં આજ,
 તે વિના નથી સરવાનું કાજ. એવું આપ વિચાર્યું મન,
 પ્રગટ કર્યો તે દીન; કાઝો વાળ નવ લાગીવાર, અગ્નીપર
 મુખ્યો તટકાળ. આંચ લાગી તેને જોડલે, અબોલાએ જાણ્યું
 તેટલે; થયું તે વિનતાને જાણ, માહારા પુત્ર પુત્રિ દુખીયાં
 નીરવાણ. તેને વાળ મારો બાળ્યો સહી, તેની સુગંધ આવી
 અહીં; મારે કરવું તેનું કામ, અસ્વારી કરી એ ઠામ.
 અરાઠ હજાર રાક્ષસને લીધ, પોતે પંથ કર્યો તે શીધ;
 સુગંધ વાળની આવી તહીં, તે દિશા બણી વિનતા ગઈ.
 વા પુરૂષ તેને શીવાર, આવી જ્યાં બેઠો રાજકુમાર.

દોહરા—હરાઠ હજાર સાથે ઉતરી, જ્યાં બેઠો રાજકુમાર
 પુત્ર કેમ સમરી મુને, શુંછે દુખ આ ઠાર. ૧ આ જંગ-
 લમાં એકલા, તજી સજ્જતનું સુખ; કેમ એકલા આ વન
 વિશે, ને શુંછે મનમાં દુખ. ૨ એમુદા મારી દીકરી, તે
 તન માહાઈ પ્રાણ; તેને મુકી વનમાં ભમો, સાચુ બોલો
 મુજજાણ. ૩ ત્યારે રાજકુવર મુખ બોલીયો, માતાજી સંધજી
 સુખ; વહબવ નાના પ્રકારના, પણ એક વિત્યું દુખ. ૪ મે
 તમને સમર્યાં માવડી, સમજાણ પડે મુજ; સમરતાં મા-
 ત્રમાં આવીયાં, ટાળવા માહાઈ દુખ. ૫ હવે આશા પુરો
 માવડી, તોતો ભાગવીએ સુખ; એવાં દિન વચન તેના સુણી,
 દયા આવી ગઈ મુખ. ૬ શું ધમ્મજાછે મન તાહારે, બોલની
 સત્ય વચન; માતાજી શું ઓચરૂં, બોલતાં આવે લાજ. ૭
 તે દેવતાને ફલભ સહી, તે ક્યાંયો સરે મુજ કાજ; અબોલા
 મુખ ઓચરી, તજોની મન ચંતાવ. ૮ જે કાંઈ ધમ્મજાછે
 મન વિષે, તે બારી આપીગ રાય; લાજ તજી મુજને કહી,

તો કામ તમારું થાય. ૯ ત્યારે રાજકુંવરે મુખ બાંધીયો,
ચરણે નાચ્યું શીથ; ગુણબંધાવલી જેવો બાગ, કરવેલો આ
દીશ. ૧૦ તેવો મહેલને તેવાં ચીત્ર, તેવા હોજને તેવાં ઝાડ;
કરી આપો મુને માવડી, તો પોહોએ મનનાં લાડ. ૧૧
અબોલા ત્યાં વીસમે થઇ, એ થાય કેમ કામ; મેં બાગ
જોયો નથી, નથી જોયાં મહેલ મુકામ. ૧૨ દીઠા વિના કેમ
હું કરું, મહેલ બેઠક રચના બાગ; સર્જગ પડાવી તમને દા-
ખવું, તે કેમ થાય આ જગ. ૧૩ દીઠો હોય મેં દ્રષ્ટિએ,
તો કરેતી તમારું કામ; વીશકરમા તેડાવીને, રચાવત ઉતમ
ઠામ ૧૪ માતાજી તમ કપા થકી, જોઇ આવ્યો તે બાગ;
કહો તે લખી દેખાડીએ, કાગળમાં સહિ વાત. ૧૫

ચોપાઇ—કાગળ દુવાત તીયાં લીધી સહી, ચીતરવાને
બેઠો તહીં; જે પ્રમાણે હતુ તહીં, પટમાં ઉતારી દાખવું
સહી, વૃક્ષ બાગ બગીચા સાર. સરવે માંડી કર્યો વીસતાર,
તે વારે અબોલા હરખી મન. એ પ્રમાણે રચાવું તન, તેડી
સેના સહિ પોતા તણી; તે સંઘાતે વાણી બણી; મહેલ ર-
ચાવો આણે ઠામ, દેવ રચના દેવતાઈ કામ, વીસકરમાને
તેડીશું ઘેર. સામાન સહુ લઈ આવો ઘેર; હીરા અવર મો-
તીને લાજ; લાવે રથબ માલે પરવાળ, સોના રૂપાના ઢગલા
કરો, તે દીશા બણી પરવરો; આરસ પાહાણ, લાવો આ
ઠાર; જે જોઈએ તે અપરમ પાર; એમ હુકમ રાક્ષસ ને
મળ્યા દેશ દેશાંતર સહુએ પળ્યા; દેવ રૂપ તેને શી વાર, જે
માગે તે લાવે આ ઠાર; સોના રૂપા મોતી ને લાલ, હીરા
અવર મણી પરવાળ, જુદા જુદા ઢગલાકરો, એવો બાલ
અબોલાએ કર્યો, વળી કેહેતામાં દોડ્યા તે વાર. કરતાં કા-
મ ન લાગી વાર; કહ્યા પ્રમાણે કીધું કામ, સનમુખ આવી
ને કરી સલામ, ત્યારે અબોલા બોલી વાણ, એક વચન
કરો પ્રમાણ; વીસકરમાને લાવો અહીં; એવી મુખથી વા-

ણી કહી, ત્યારે એક રાક્ષસ ઉઝ્યો તહીં; વીસકરમાને લા-
ખ્યા સહી તે રાક્ષસ સાથે પંથે પળ્યા. જઈને અખોજાને મ-
ળ્યા; વીસકરમાએ કરચા પ્રણામ શું કરમાવો મુજને કામ.
ત્યારે અખોજા ખોલી વચન, આ રાજકુવરેછે મારો તન.
એ કહે તેવો રચવો બાગ, સરોવર મહેલ કરો આ જંગ;
માણિક મોતી હીરાને લાજ; ઢગલા સરવે દેખાડ્યા તે ઠાર;
ઘટે તે મગાવશું અમે, ઘટીત કામ કરોની તમે; એવાં વચ-
ન અખોજાનાં મુણી, વીસકરમાએ વાણી બાણી; મુજને ન-
થી કાંઈ વાર; નીશાની કરો તે ઠાર; દેવતાનું વરદાન મુજને
સહી, એક રાતમાં કરવું અહીં. માટે જે વસ્તુ કરવી હોય;
તેની નીશાની કરાવો સોય. તે પ્રમાણે થાથે કામ. મીણા-
કારી સુંદર ધામ.

દોહરા—રાજકુંવર મુખ ખોલીઓ, મુજબંકાવળી બાગ;
તેવી રચના કરવી સહી, હુંતો જોઈ આખો તે જંગ. ૧ ન-
કશો ઉતારી આપીયો, હોજ બાગ અપાર; જેજે વસ્તુ દી-
ઠી તહીં. તેને ચીત્રી ચોપાસ. ૨ જ્યાં જેવી ઝામા હતી, ત્યાં
તેવો ભરીયો રંગ; પટમાં સરવે ઉતારીયું, આણી મન ઉ-
મંગ. ૩ જંગ મગ જોત ઝગકા રહી, એવું કર્યું માહે કામ;
પટ સોંપ્યો પોને કરવીએ, વીસકરમા જેનું નામ. ૪ એ પ્ર-
માણે તમે કરો, મહેલ બાગને ઝાડ; મનોરથ પોએ મનત-
ણા, પાળોની મુજ લાડ. ૫ પંદર કોસ ફરતો સહી, કોટ કરચો
ચોપાસ. તે મધ્યે રચના કરો; પોણેએ મનની આશ. ૬ એમ
કહી આખો કર વીએ, હરખો જોઈને મન. એથી સવાયું
થાથે સહી, ધીરજ ધરો રાજન. ૭ એમ કહીને આપીયો,
રાજએ તે ઠામ; નીશા પડી તેને સમે, રચવા માંડ્યું તે
ધામ. ૮ દેવતાનું વરદાન છે, તેને શાની વાર; ધારીને જોયું
પટમાં રચવા માંડ્યો તે ઠાર. ૯ બાગ બગીચાને વાડીઓ
બારી અટારી માળ, પુષ્પ ઝાડને વનસ પતી, પટ પ્રમાણે

રચ્ચો ખ્યાલ. ૧૦ જે મુખથી જોલે સહી, તરત તેવું થાય;
 ઇંદ્રપુરીની રચના રચો. એક રાતની માંહ. ૧૧ જળ હજી જો-
 ત ઝળકી રહી, જાણે દીપકની જોત; જાણે દીનકર ઉગી-
 ઝો, એમ થઈ રહ્યો ઉદ્યોત. ૧૨ રજની વીતી તેને સમે, થયું
 સંપુરણ કામ; અજોલા પાસે ગયા. કીંચિ દંડ પ્રણામ. ૧૩
 પટ પ્રમાણે સહુ કર્યું કુલ ઝાડને ધામ; રજ આપો હવે
 મુજને, તો જાઉં મારે ગામ. ૧૪ અજોલા હરખી ઘણી,
 આપી રજય; વીસ કરમા ત્યાંથી ગયા; પોતાના પુરમાંહ. ૧૫

ચોપાઈ—જાગને હરખું મન, રાજકુંવર તેડ્યો તે
 દન, તારા કારણ રચાવ્યો બાગ, વધાવે માંડો આ જગ
 ઇંદ્રપુરી પૃથ્વી પર કરી, જાણે સ્વરગપુરી આવી ઠરી; તેથી
 શોભા અઢકી હોય, ઉપમા કહી શકે નહીં કોય. સાંભળ રા-
 જકુંવર આ ઠારે, તારા ભાગ્ય તણો નહીં પાગ; મરતુ લો-
 કના મૂનવ સહી, કથા લેખમાં ગણીએ નહીં. તે તારે
 આધીન થઈ રહી, કરમાવો તે કરીએ સહી; પુત્ર કરીને બા-
 લી રહી, તે વચન પાળું અહીં, ઘણું વેર માનવ સાથે
 જાણ, જોતાં વારને લઈએ પ્રાણ; તેને આધીન થઈને ર-
 હી, લખીત વાત તે મીટે નહીં, એ સહુ પરમેશ્વરના ખ્યા-
 લ, સુખ ભોગવો મારા બાળ, માતાજી પુત્ર તમારો સહી,
 આશા માહારી પુરણ થઈ; એમ કહીને નામું શીશ, અ-
 જોલા પ્રસંન થઈ તે દીશ; માથા ઉપર મુક્યો હાથ, સુખ
 ભોગવો મેમુદા સાથ; હીરા માણિક ઝવેર અપાર, અરધો
 અરધ રહ્યો તે ઠારે. સોના રૂપાનો પારજ નહીં, તે સરવે
 બખશુએ લઈ. બરચા અખંડ તેના બંડારે, ખાતાં ખુટે ન-
 હીં લગાર; અજોલા ત્યાંથી પરવરી, લશ્કર લઈને ઠામ ઠ-
 રી, રાજકુંવરને હરખ અપાર, ઘણી રચના જોઈ ઠામ
 ઠામ; ગુલબંકાવળીથી બમણું કામ, તેવી રચના ઠામો ઠામ.
 હવે બાળ લાખાની લઈ જાણ, આજકાલમાં આવશ

વહાણુ; દરીયા કીનારે ઉભો જઈ વહાણુ આવતાં દીઠાં ત-
હીં, હરખ્યો મનમાં અપરમપાર, ગયો સામો તે રાજકુમા-
ર; નજીક ઝાઝા આવ્યું જોડે, લાખાએ નીરખ્યો તેટલે. સ્વા-
મી મળવાને આવ્યા સહી, ઘણી ખુશાલી મનમાં થઈ; મ-
છવો મુક્યો તેણીવાર તે ઉપર બેઠી એ નર; રાજકુંવરની
આવી પાસ, પોહોયો મનડા કેરી આશ. ચાકર નરને સ-
ધળા દાસ, ઉતર્યા સધળા પોતાને અવાસ; માલ મતા ઉ-
તારી લીધ, વહાણુ પાછાં વદાએ કીધ; મોજ કરે તે રાજકુ-
માર, જોઈ રચના ઘણું હરખી નાર.

દોહરા—મંતે નારો આણુંદમાં, સખ્યા સોળ શણગાર;
હાથ વિનોદ કરે સહી, શામાનો નહિ પાર. ૧ દાસ દાસી
ઘરમાં ઘણી, ફરેછે બાગ મોજાર; એક ચાકર ઘરમાંથી
નિકળ્યો, ગયો જંગલ બહાર. ૨ અડધો કોથ ચાલી ગયા,
દોઢા માણસ દસ વીસ; નજર પડ્યા તેહને, કાઠ ધરયાં
છે શીથ. ૩ રાજનો ચાકર બોલીઓ, તમો કોણ માણસ
સાર; આ કાઠ ક્યાં જઈ વેચશે, કોના નગર મોજાર. ૪
તારે સરવે બોલીઆ, સીરકરતાન હમારો મુકામ; પેટને
અરથે નીકળ્યા, વેચીશું તે ઠામ. ૫ તે વારે તે નર બોલી-
ઓ, આવો હમારે જોહેર; કાઠ વેચાશે તમ તણાં, દામ મળે
બહુ પેર. ૬ તે વારે સહ બોલીઆ, આંહીનો નથી કાંઈ
ગામ; એ રાત જંગલ તો સહી, નથી વસ્તીનું નામ
તે નર કહે વસ્તી સહી, અરધો કોથ છે ગામ; જુદું શીદ
બોલું અમો, નથી મળવાના દામ. ૮ બમણા પદશ લા-
ગશે, તમો આવોની મુજ સાથ; એ વેચીને થાઓ વાણીયા,
લેને પદશ હાથ. ૯ સહ જણા સાથે મળી, આવ્યા તેણે
ઠામ; તે શામા કેહેવાતી નથી, શામા નઉતમ તે ગામ.
૧૦ અચરત થયા સહ મન વિશે, આને શું કેહેવાય; હવે
દીઠા માણસ આવતા, તારે મનને સંદેહ નાય. ૧૧ એમ

વાત કરતા આવીયા, રાજજી મુકામ; હકીકત સરવે કહી,
ધરયાં કાજ લેઈ ધામ. ૧૨ ગરીબ લોક અન્ન સહી, આપો
મનગમતા દામ; એવું કહી છાના રહ્યા, હવે રાજ શું કરેકામ. ૩૧

ઓપાઈ—એવાં વચન શ્રવકનાં સુણી, ખુશી થયો ન-
ગરનો ધણી; સોસો મોહાર આપી તેની વાર, ગરીબ જન-
ણી કર્યો ઉપકાર. મુખ થકી તેને વાણી કહી, તમને
ગમે તો રોહાની અહીં; ખાઓ પાઓ કરો કુળકાજ, જે
જોઈએ તે લોની આજ. એવાં રાજનાં સુણી વચન, ખુશી
થયાં સહકોનાં મન; તેનાં છંદયાં છોકરાં લાવી કરી રહ્યા
તે ઠંકાણે ઠરી. કોઈને મનઈ રાજની નહિ, જે આવે તે
વસે તહીં; પગ મેલવાનો નથી કાંઈ ઠામ, એમ લોક મળ્યા
તે ગામ, સીરકરતાન તો ભાગ્યું સહી; લોકો ઉચાળા લાખ્યા
તહીં, કોટવાળ નગરની કરે રાજવાળ. તેને કાને પડ્યો સ-
વાત્ર, વજરને તેને જઈ કહ્યું; ઉતપાત નગરમાં થયું,
રમ્યત બધી ઉચળી ગઈ. અડધી નર્ગરી ખાત્રી થઈ, ત-
મારે શહેર તજીને જાય; તારે તે ખાલ્યો મુખ રાય, તારે
વજરને આપી આથ. કહેવા લાગ્યો બેસો પાસ, ખાલ્યા
પછી મુખે સરવથી; એ વાત મનાતી નથી, ખાર ગાઉ
ઉપર ઝાડી અપાર. વાઘ વરે ધણા તે ઠાર, તહાં કોણે
વસાવ્યુ ગામ; દેવ રક્ષણ દેવતાઈ કામ, એતો અચરજ
સરખું અહીં. જાઓ તમો જોવાને સહી, તારે કોટવાળે
વાણી કહી, નગર તમારે અંધિરછે સહી; કશી અગર તમે
રાખતા નથી. શહેર ઉજડ થાશે સરવથી.

દોહરા—કોટવાળ કહે વજરને, તે ઉપર કહું દ્રષ્ટાંત; પ્રભુ
ગત મત છે આવી નવી, ભાગ્ય મનની બાંત. ૧ ઉતર
દીશાનો એક રાજવી, સતવાદી અપાર; એકાંથી રાણી
ધર વીણે, રૂપ તણે અંપાર. ૨ એક પુતર વિના ધર
નહિ, નથી તેને કાંઈ તન; રાત દીવસ જુરે સહી, નારી

સહીત રાજન. ૩ ઘણા દિવસ એમ વહી ગયા, એક વિ-
નતાનું બળીયુ બાગ્ય; ઉદર ગરભ તેને વાધીઓ, વિનતાને
તે જાગ. ૪ પઠરાણી તેને કરી, પામી ઘણું એક માન;
પુરે માસે પદમણી, અવતરીયુ સંતાન. ૫ પુત્રી તેને અવ-
તરી, હરખ્યો રાજ મન; વાંઝીઆ બાર ઉઘાડીયુ, ધન
આજનો દન. ૬ રમાડે રાજ તેડી કરી, આણે અદક
હેત; પ્રીત અતી અંતરમાં, તન મન ધન સમેત. ૭ ઘણા
દિવસ એમ વહી ગયા, ફરી ગરભવંતી થઈ તે નાર; તે
પણ પુત્રી અવતરી, રાજને દરબાર. ૮ અમ કરતાં પુત્રી
છ થઈ. સાતમુ આધાનછે નાર; રાજ મુખથી બોલીઓ
કોધ કરી તે ઠાર. ૯ કદાપી પુત્રી આવશે, દેઈશ ઝાઝાં
ઉપમાન; કાણુ એકમાં માર સહી, તતસણ કરીશ હાણ.
૧૦ પુત્ર જે કદી આવશે, તો નાહાજ કરીશ એ નાર; તારે
આધીન થઈને રહું, એમ બોલ્યા રાજ તે વાર. ૧૧ એમ
કહીને તે પરવર્યા, રાજ સભામાં રાય; રાણી દુખ ધરે
ગાણું, કહેતાં કહું ન જાય. ૧૨ લખીત વાત થાશે સહી,
એ નથી કોઈને હાય; પ્રભુને ગમતુ થશે, એમ વિચાર્યું
તેને મન સાથ. ૧૩ દસ માસ પુરા થાય, તો પણ આવી
કન્યાગ; પુત્રની જુમ પાડી સહી, દાહતા ચાંપ્યા પાય. ૧૪
જીવ જીવાડણ કારણે, જીકુ બોલી તે નાર; તાર પછી શું
નીપનું, તે માંડી કહું વિસ્તાર. ૧૫ રાણી દાઈ મનસુખો
કરે, તેનો કહું વિસ્તાર; એમાંથી શું નિપજે, તે કહું આણેઠાર. ૧૬

ચોપાઈ—રાણી દાઈ મનસુખો કરે, પૂત્ર તણી વાણી
ઓચરે; વધામણી મોકલી રાજની પાસ, આવી દોડતી
સભામાં દાસ. રાણીજીએ જનમ્યો પુત્ર, રાજથી વાધુ ધર
સુત્ર; એવાં દાસતાં સુણી વચન, રાજનું ઘણું હરખ્યું
મન. વેલમ્યાં ગોળ ધાણાને પાન, જાયક જનને દીધાં
માન; ધોળ મંગળને ગીત ગવાય, આણુંદ સહુને અંન ન

માય. રાણીએ જોશી તેડ્યો તે જાગ, કર જોડીને લાગ્યા
 પાગ; ધરમ તણા પીતાછો તમો, જીવતદાન અપ્પસોને અમો.
 એ રાજાજી કહીતી વાત, આવશે પુત્રી તો કરશું ધાત; સહ પ-
 રમેશ્વર કેરો ખ્યાત, સાતમી પાણી જનમી છે ખાજ. મારી
 નાંખે મુને સરવથી, વચન પોતાનું લોપતા નથી; માટે જીવ
 બાલુંધું વાત, છે પુત્રી પુત્ર કેહેવો સાક્ષાત. એમ કહી અ-
 ચારી છે ધાત, તમ આગળ કહી સાચી વાત; તમારે ખોળે
 મુજ શીશ, હું કહું તે કરો આ દીશ. રાજ સભામાં જાશે
 ગુણવાન, રાજાજી દેશે સનમાન; કરાવશે જનમોત્રી તમ
 પાથ, જનમોત્રી આણી ઉલાથ. વખાણ કરજો અપર-
 મપાર, પછે વહેમ મુકજો તે ઠાર; બાર વરસ સુધી જોવું
 નહિ મુખ, તોતો રાજ થાશે મુખ. હવે હું મુખ જો જોશો
 સહી, તોતો ધાત થવાની અહીં; બેમાં એકની થાશે ધાત,
 એટલી કહેજો મુખથી વાત. માટે જીવતદાન અમને દિ-
 જીએ, એટલું કામ તમો કીજીએ; અમુલખ મોતીનાં આખો
 હાર, જોશી પ્રસંન થયા તેણીવાર. ત્યારપછી રાજ સભામાં
 ગયા, રાજા ઉઠીને ઉભા થયા; પૂજા કરી લાગ્યા પામ,
 બલે પધાર્યા સભાની માંઘ. જનમ અક્ષર કરોની અહીં,
 રાણીને પુત્ર જનમ્યો સહી; જોશીએ ગ્રહ માંઘ્યા તે વાર,
 જનમ અક્ષર કર્યા તણવાર. પછી મુખથી કર્યો વિચાર,
 સભા સહ સાંભળે તે ઠાર; સકળ ગુણ સંપૂર્ણ થશે, અ-
 ઉદ વિદ્યા જય ગાળે હશે. બત્રીસ લક્ષણો થાશે વીર,
 ધનુર વિદ્યામાં થાશે ધીર; દશ રાહુમાં જનમ્યો ખાજ, તેનું
 કળ કહું તતકાળ. રાહુનું કળ એવુંછે સહી, બાર વરસ
 લમી મુખ જોવું નહિ; કદાપી મુખ જોશો સહી, તોતો વી-
 ચાર થાશે અહીં.

દોહરા—બાર વરસ જોતાં જશે, ઉતરી જશે દોશ; પછે
 પુત્રનું મુખ ભગવા, એક જોશીએ જોયો જોશ. ૧ સી

હત્યા રાજા કહે, પુત્રીની કરશે ધાત; રાજા વચન લેષે
 નહિ, માટે એમ સમજાવે વાત. ૨ વચન શરૂ અડવીકે,
 રાજાએ તે કામ; હરખ ઘણો થયો રાવને, કરે મન ગમતા
 કામ. ૩ જે જોઈએ તે મોકલે, ખાનપાન શણગાર; પુત્રી કેરો
 પુત્ર કરી, રમાડે તે નાર. ૪ આમુશણ પેહેરાવે નર તણા,
 પેહેરાવે પોશાગ; ખાર વરસતો વહો ગયાં, એમ કરતાં તે
 જાગ. ૫ માગુ આવ્યુ એક રાયનું, વિવાહ કર્યો તતકાળ;
 ખાંડુ આપીને મોકલ્યુ, પરણાવી તે ખાળ. ૬ રાજ સ-
 ભામાં પરવર્યો, પેહેરી વસ્ત્ર શણગાર; જોઈ મોહ પામ્યા
 રાયણ. રીજ્યા અપરમપાર. ૭ ન્યાય અન્યાય ચુકાવે
 ઘણા, તે લે ન્યાય અન્યાય; વળી અથ બેશીને પરવર્યો,
 મરગીયા રમવા જાય. ૮ કોઈ પાર પામે નહિ, નર નિશ્ચે
 સહિતે મન; તે ચતુરાને ચીંતા ઘણી, જુરે રાતને દીન. ૯
 ફેલી કાચ માહરો થયે, વળી આવશે પરણી નાર; હાંશી
 થાશે જગતમાં ધીક ધીક મુજ અવતાર. ૧૦ મુજ માતાએ
 વીપરીત કર્યું, કુળમાં લગાડી લાજ; હવે રમવું પડશે મા-
 હરે, કેઈ પેરે સરશે કાજ. ૧૧ એકે વાત ન ઉકલે, શી
 થશે માહારી પેર; પરણી પ્રેમદા આવશે, ધોડા દિવસમાં
 ઘેર. ૧૨ મહીમા મારો સઉ જશે, પુરમાં થાશે વાન; વળી
 જોખન મારે ખીલશે, થાશે માહા ઉતપાત. ૧૩ માટે દેહ
 તજવી સહી, છવું તેતો ફોક; કીરતી થાશે એ દેશમાં, વળી
 દેશસે પુરના લોક. ૧૪ માટે દેહ પાડી મર, જઈ વન
 મોજર; કોઈ ખતરે કાહાડે નહિ, કોઈ ન જાણે પાર. ૧૫

ચોપાઈ—એમ વિચાર્યું મનમોઝાર, અડધી રાતે થયા
 તઈયાર; ધોડા ઉપર બેસી કરી, તજ્યો દેશ પોતે મુંદરે.
 ઘણા દિવસ પંથે ચાલ્યા સહી, અધારે વનમાં વિનતા બધી;
 રાક્ષસ એક મોહાટો ગંબીર, અથ સહીત ગઈ તેને તીર.
 દીઠો અથ હરખ્યો મન, આજ તો મળ્યું મોટું જોજન;

એમ વિચાર કરે જોઈએ, રાજકુમાર આવ્યો તેટલે. ડીઠો રાક્ષસ પડ્યો શરીર, વિનતા ઉભી તેને તીરે; ક્યાંથી આવ્યો આવે ઠામ, નહીં આવે માનવનું નામ. આ અધ સુધાં તુને ખાઈ, પેટ ભરી મારગ જાહે; એવાં વચન રાક્ષસના સુગી; વિનતાએ વાણી આવરી, વચન બોલ્યા તે પાળો તમો, મરવા આવ્યો છું જી અમો. માટે કરડી ખાઓ હાડ, હુંતો માનું તમારો પાહાડ; એવા બોલ વિનતાએ કહ્યા, રાક્ષસને મન આવી દયા. મરવા ઉપર રાજી મન, શા કુખે મરો રાજન; તે વિસ્તારીને કહે અહીં, ત્યારે પછી ખાવાનો સહી. કોઈને મરવું વાહાલું નથી, કેમ મરવા આ બો સર્વથી; સાચો વાત જો નવ કહે મુને, તો ધધરની આણ છે તુને. ત્યારે વિનતા બોલી તે જાગ, કરજોડીને લાગી પાગ; મારા કુખ તણો નહી પાર, સંતોષે કહું વિસ્તાર. હું તો રાજનીછું દીકરી, મુજ માતાએ ચોરી કરા; પુત તણું તેને લીધું નામ, રાજ સભામાં હરખ્યા તે ઠામ. પુરુષનો વેશ રાખીને રહી, કોઈએ વાત તો જાણી નહી; એમ કરતાં વરસ થયાંછે બાર, માયુ આવ્યુ સભાગોઝાર. ખાંડુ મો-કલ્યું તેણીવાર, વળી ત્યાંતો સુંદર નાર; એ અંધેરે મુજ માતાએ કહ્યું. તમ આગળ સાચુ આવ્યું. પરણી વિનતા આવશે ઘેર, તારે શી થશે મારી પેર; પ્રજ્વલીત થશે મારી કાય, તે કેમ રાખી મુજથી જાવ. માટે એમ લાગીછે સીશ, માટે ધર્યો આવ્યો આ દીશ; હાંસી થાયે અપરમ પાર, શું મુખ દેખાડું સંસાર. માટે મરવા આવી જાણ, ધધર આણ એ સાચો વાણ; હેવાં વચન અજાણનાં મુણ, દયા આવી તેને મન ધણી. દહતે રૂપ તપેશ્વરીનું કહું, અમળા સાથે એજ આવ્યું; એ વાત સાંભળજો તમો, સત વચન બોલું છું અમો.

દોહરા—તપેશ્વરી પછે બોલીયો, વિનતા સુણજે કાન

એસ મારી પાસે સહી, સાંભળ કહું તે વાત. ૧ મારા ત-
 પના જોરથી, તને પુરૂષ કહું આ ઠાર; ઘેર જાઓ તમે
 સરવથી, સુખે ભાગવો નાર. ૨ પુરૂષગણુ આપુ તુને, સ્ત્રી
 પણુ હું લેહું; મોજ કરો જઈ માનવી, જીવત દાન તો દેડ.
 ૩ સરત આપણે જોઈતી, એક આવે તને તન; પંચ પાછું
 આપો મુને, તો સત્ય વચન. ૪ ઉપગાર હું તુજને કહું,
 પરમારથનું પુન; હું તપેશ્વરીહું તપ કહું, મારે કાંઈ નથી
 તેની નુત. ૫ શીખામણ તુજને કહી, તે રાખજો યોતમો
 ડાર; વચન એ પાળજો તમે, તે સાંભળના આ ઠાર. ૬
 તોએ અરસપરસ કહું, મારી વીણાને પરતાપ; કામ થયા
 પછી આતજો, નહી તો દેઈશ આપ. ૭ પ્રતીક્ષા કરો વા-
 તમાં, તો હું આપુ જાણુ; બીજી કોઈ જાણે નહીં, એમ
 સીધ બોલ્યો વાણુ. ૮ ત્યારે રાજકન્યા અરણે નમી, ધણી
 પ્રતીક્ષા કીધ; ધણા સમ મુખે ઓઝરી, સત્ય વચન કીધ.
 ૯ સુરજ ચંદ્ર એ સાખીયા, સાખી રાખ્યા શ્રીરામ; એક
 પુત્ર થયા પછે, પાછું આપુ આ ઠામ. ૧૦ ત્યારે તપેશ્વરી
 રીજીયો, ધર્યું પ્રમુનું પ્યાન; આશ પુરું એ નારનું, હું કહું
 પરમારથ કામ. ૧૧ મારા તપના જોરથી, સફળ થજો
 એનો અરથ; એનું સ્ત્રીપણુ મુજને આવજો, એ થાજો
 પુરૂષ તરત. ૧૨ એમ આશા પુરૂ એહની, જ્યાં સુધી થાય
 ફરજન; સત સમરખ્યું તન ધણો, કર વિષે તે દીધ. ૧૩
 ઉચ તપ ધણાં કર્યાં, તે પુત્ર તણા પરતાપ; અરસપરસ
 ત્યાં થઈ ગયું, અન્યો અન્ય એ આપ. ૧૪ નારી ક્ષિતિ
 નર થયો, ચર્ણ નામ્યુ શિશ; સીધ કામ કરી આવજો;
 એમ સીધે દીધી આશિય. ૧૫ ત્યાં થકી આદ્યો પાછો
 ફરી, ગયો પિતા અવાસ; પોતાની નારી તેડી સહી, કર્યા
 ભાગ વિલાસ. ૧૬ વરસ બાર એમ વહી બયાં, થઈ ગઈ-
 વંતિ તે નાર; પુત્ર એક પ્રસવ થયો, સુંદર રાજકુમાર. ૧૭

પછી તે રાજાએ વિચારિયું. પાત્રું માંડે વચન; આશા મારી પુરણ થઈ, જાવું સીધ જાવન. ૧૮ સત્ય વચન પાત્રું સહી, જાવું સીધના પાસ; આપ પાછુંએહને, પ્રભુએ પુરીઆશ. ૧૯

ઓપાઈ—હવે એ વાત અહીંથી રહી, સીધ પુરશે શું કીધું તહી; જપ તપ સહુ તેનું ગયું, તેની પાસે કાંઈ નવ રહ્યું. બ્રહ્મા ભટ્ટ તે વેળા થઈ, ઇશ્વર ઉપરથી આસ્તા ગઈ; રૂપે રૂપેથી વાર્ષીઓ કામ, વેહે વ્યાકુળ થઈ તે હામ. તે થકી નવ જાણે રહ્યું, તપ ધાન સહુ તેનું ગયું; મદોન-મત થઈ વનમાં ભમે, કાઈ પુરૂષ મળ્યો તે સખ. તેની સાથે માંડ્યું ઘરસુત, રવામી કરીને રાખ્યો ભુપ; હાથવિનોદ કરે તે હાર, એમ ત્રણ વરસ ગયાં તે ધામ. તે સીધને બાળક ત્રણજ થયાં, એ પુત્ર એક પુત્રી કહ્યાં; એથી વળી બીજી ગરભવાસ, એટલે કુંવર આવ્યો તે પાસ; જઈ કરીને લાગ્યો પાગ, દીત વચન બોલ્યો તે જાગ. માહારાજ થયો એક બાળ, પાછો આપવા આવ્યો તતકાળ; સત્ય વચન માહાં મીઠ્યા યાય, માટે આપવા આવ્યો આંચ. તમાંડે તમને મુગરક સહી, ઉપકાર કોઈનો ભુતીએ નહી; રાજ-કુંવર એમ બોલ્યો વાણ, સાંભળ રાજા ચતુરસુજાણ. ક-દાપી કરીએ ઉપકાર, પાછું નવ લઈએ લગાર; વગર વીચાર્યું કર્યુંએ કામ, માટે રૂળ ભાગવું આ હામ. મેં કર્યું તેવું કરશો નહી, કરશો તો કુપ્ત પામશોસહી; આ પરવશ થઈએ માહારી કાય, મેં તો નર ભાગવ્યાંએ આંચ. ત્ર બાળક રમીએ બહાર, એયુંએ મુજ ગર્ભમોજાર; પાછું લ-હને હું શું કરું, ફાટ્યું પેટ તે ક્યાં જઈ હરું. માટે મેં તો આપ્યું તને, તે આપ્યું તે બકશું મને; એમ કહીને આપી રજાય, રાજકુંવર ત્યાંથી પંથે પળાય. સજન સહોદર મ-ળ્યાં તહી, એમ કોઈએ જાણી નહી; અકળ ગત પ્રભુની સહી, તેની માયાનો પારજ નહી. નાર હતી તે નર થઈ,

નરે હતો તે નારી થઈ; એ વાત તો પુરી થઈ, કોટવાળે વજીરને કહી. માટે શેહેરની તપાસજી લ્યો, જશ્યે શેહેર રાજાને કહે; તેની માયા રમ્યો આ ઠામ, મોહાટુ શેહેરને ઉતમ ધામ. લોક સરવે રહ્યા ત્યાં જઈ, એ વાતમાં સંદેહ નહી; તે રીતે શેહેર તમારું જશ્યે, માટે રહેજી ચોકશ્યે. પર-મેશ્વરે રચ્યોછે એજ, એ આગળ ઇંદરાસન સેલ; ત્યારે વજીરનું રીજ્યું મન, કોટવાળ સાથે ખોલ્યો વચન. તમો નજરે જોઈ આવો અહીં, પકી ખખર કાઢોતી સહી; પછે કરીએ રાજાને જાણ, એવું વજીર ખોલ્યો તે વાણ.

દોહરા—કોટવાળ ત્યાંથી જોડીયો, થયો ઘોરે અરવાર; છડી અરવારીએ પરવરો, જોવાને તે ઠાર. ૧ દીડી રચના ફરથી, જાણે મુરજના અવાસ; જાણે દીનકર ઉર્ગાયો, એવી જોત પ્રકાશ. ૨ જોતાં ભુખ તરશ બાગી ગઈ, ધન અહીંના લોક; ધન નગરના અધીપતી, સમીયા સઘળા શોક. ૩ લોકે જઈ કહ્યું રાયને, કોટવાળ આવ્યો આ ઠામ; જે હુકમ હોય તે કીજીએ, વચન કરોએ પ્રણામ. ૪ એ સાડ્યા રતનના મોદેલમાં, આગતા કરો જઈ ત્યાં; એવાં વચન રાયનાં સુણી; કોટવાળની ઝાલો ખાંચ. ૫ રતન મે-હેલમાં લઈ ગયા, મુખ આગળ મેલ્યાં પાંત; રતનમણી સુવરણમાં જડી. જાણે શોભા કોટીએક બાણ. ૬ કોટવા-ળની વતી કહેવાતું નથી, ચીતબરમ થયો તતકાળ; જળહળ જોત ઝળકી રહી, થઈ રહ્યું ઝાકઝમાળ. ૭ કુવારા છુટે અ-તર ગુલાબના, ખીજી શોભાનો નહી પાર; મુગંધી નાના પ્રકારની, કહેતાં નવ આવે પાર. ૮ હવે રાજકુવર ત્યાં આવ્યાં, જાણે ઇંદ્રપુરીનો રાય; કોટવાળ ઉઠી ચરણે નમ્યો, કરજોડી એક ત્યાં. ૯ કુંવર પ્રતે ખોલીયો, સારક-સ્નાન અમારું ગામ; ત્યાં સતવાદી રાજા વસે, જલદશન તેનું નામ. ૧૦ તેણે મોકલીએ મને, કહેવાને એક વાત;

રીસ ન કરશો મુજ ઉપરે, તે માંડીને કહું ખ્યાત. ૧૧ કહ્યા પ્રમાણે હું કહું જોડીને ખેડ હાથ; ત્યારે રાજકુંવર ખોલીયો, સાચો કોણે નિવાત. ૧૨ શું કાહાવ્યું છે રાયજી, શીંછે એમાં રીસ; જે કહેવાયું તે મને કહે, કરતા હરતા જગદીશ.

ચોપાઈ—ત્યારે કોટવાળે જોડ્યા ખે હાથ, ખોલ્યો રાજકું-
વરની સાથ; તમેછો દેવાંથી અવતાર. અમેદેવ રચના દીઠી
આ ઠાર; કોણ જાતને શું છે તમ નામ, કેમ વસીયાછો આ-
ણે ઠામ; શેહેર અમારૂં ઉજડ થયું, અહીં આવીને વસીયા
સહુ; એક મીણમાં ખે તરવાર, કેમ રેહેશ તે કરો વીચાર;
અમ શેહેર સમીપે વસીયા તમે; કઈપરે કરીશું અમે; જુધ
કરવું હાય જો મન. તો તઈયારછે મારો રાજન. દગો કર-
વા આવ્યા આ ઠામ; એ વાતમાં રાજી નહીં રામ. એ
વાતનો પ્રતી ઉતર દીજીએ; પછે પંથ હમારો લીજીએ;
ઈશ્વર આણે એ વેળા સહી, સાચો વાતજો કહેા નહીં; લ-
શકરે નથી મુજ પાસે સસ્પથી, મારે લડવું કો સાથે નથી,
નથી જોઈતું કોઈનું રાજ; નથી લડવાનું મારે કાજ; નથી
તમ સાથે મારે વેર, હુંતો ખેડોછું મારે પેર. ખેઠાં ધાન ઈ-
શ્વરનું ધરું; સત વચન સાચુ આચરું; સત્ય વચન પાણુ પાં-
શરો; મુખે રાજ તમારૂં કરો; ત્યારે હરખ્યો કોટવાળ મન,
માગી સાચુ ઉઠ્યો તે દન, ગયો પાછો પોતાને ગામ; વજી-
રને મળ્યો તે ઠામ; વાત વીરતારો સહને કહી, જેને વાત
તે સાથે યઈ; શરોવરને સઘળું છે ગામ, ઈંદર સરખો રાજ
તે ઠામ, મને ઘણી આખર આપી સહી, સંતોષીને મોક-
લ્યો અહી, તારે વજીરની યઈ નીશામ, આવ્યો રાજ સભા-
ની માંદી; દંડવત કરીને નામીયુ શીશ, પછે મુખ ખોલો તે
દીશ; આપણ શેહેરથી તણુ જોજન, ઘણી ઝાડી બપાનક
વન, તાંતો વસાવ્યું કોઈએ શેહેર, દેવ કામ દેવતાઈ મહેલ.
ઈંદ્રાસનથી શોભા બહુ; શું મુખે વીરતારી કહું; આપણા

લોક વશ્યા ત્યાં જઈ. અડધી નગરી ખાલી થઈ. કોટવાળને મોકલ્યો તે જાગ; તે જાળને જોઈ આવ્યો ખાગ. પૂછી વાતને લાલ્યો પાર, તે પણ વાત કહું આ ઠાર. ધણુ રૂપને શાભા વીશળ, છે કોઈ પરમથરનો લાલ, કહે હું કોઈ ન-ડનો નથી, મુખે રાજ કરો સરવથી.

દોહરા — મુણી વચન વજરના. અચરત પાંખો રાય. સભા સહુ વીસંગ થઈ, એ કારણ શું કહેવાય. આપણા શે-હેરને પાદરે, કોણે વસવ્યુ ગાંમ; એવા મે માથાનો કોણ છે, એમ રાજ ખોલ્યો તે ઠામ. કોઈ સાચુ કોઈ જુહુ કહે, બેઠા સભાના લોક; રાજને મન નીશ્યે થયુ; પ્રગટ્યો મનમાં શોક. વજર વચન મોઢ્યા નહી, નીશ્યે સાચી વાત, રાજ ચીંતાતુર થયો, કઈ પેરે બાથુ બાત. માનવ તણી નહીં આશરો, કોઈ દેવદાનવનું કામ; દેવ રચના તેણે રચી, કીધાં નકિતમ ધામ, કદાપી હું ત્યાં પરવર, મળવા કારણ રાયકેદ કરી રાખે સહી, તોય હાંથી થાય પુરમાય; એમ વીચારી મન વીખે; વજર શુ, ખોલ્યા વાંણ, તમે ચરચા જુવો સહી, તમે જાતે ચતુર મુજાણ; એ દેવદાનવ કે માનવી, લોની જાળને પેર. દેવ રચના કોણે રચી તે શું છે કારણ ઘેર; મારે તમે ત્યાં પરવરો; જુવો ચતુરાઈ ચાલ કપટી હોયતો પાછા આવજો, નહીતર કરજો વહાલ મીત્રાઈ તે શું કીજીએ; કોઈ હોય ચતુર મુજાણ; કપટી હોયતો જુધ કીજીએ, એમ રાજ ખોલ્યા વાંણ, એવા વચન મુણી રાયનાં; ઉઠ્યો વજર તેણીતર; છડી અસ્વારીએ પરવર્યો. જ્યાં સ્વરગપુરી તે ઠાર. દીઠી રચના દુરથી; ઉદેકર ઉદ્યોત પુર વીખે તે પરવર્યો જુમે દીપકની જોત. ખાગ ખગીયાને વનસ્પતી; જોલ અઠારી વાસ, સુવરણમાં મણી જડયા ઝળકી રહ્યા ઓપાસ જોનો જોનો આવીયો; જ્યાં મોટા દરવાર; દીઠો વજરને આવતો, શાભાનો નહી પાર. અરજ કરી જ્યાં રા-

ખને વજીર આઘ્યો આ હાર; સીરકસ્તાનના રાયનો, એમ કહીને કરી સલામ.

ઓપાઈ—એવાં રાજકુવરનાં સુણી વચન, પ્રસન્ન થઈ બાલ્યો તે દન; મોતી બાગમાં એસાડો જઈ, હું મળવાને આયું તહીં. આગતા સ્વાગતા કરો અપાર, પાન ફૂલ મુકો તે હાર; એવાં વચન શેવકે સુણી, ગયો સામે વજીરની ભણી; કરનેડીને કયો જુહાર. એસાડ્યો મોતીબાગમોઝાર, પાન ફૂલ આપ્યા મુખવાસ; મુગંધ મુકીછે ઓપાસ, અતરનો હોજ ભર્યોછે તહીં. ફુવારો જ્વરી કીધોછે સહી, વજીર દીંગમુડ થઈ ગયો; શોભા જોતાં અચરજ થયો, હામેહામ મોતીની જુલ. એક મોતીનું નવ થાળે મુલ, એવાં કોટી મોતી ઓપાસ; દેવ રચના દેવતાઈ વાસ, માનવ કેરું નથી નથી એ કામ. શીવ વિમનું કે બ્રહ્માનું કામ, એમ વિચાર કયો જોડે; રાજકુવર આઘ્યો તેડે, વજીર કીડીને લાઘ્યો પાય. નીશ્ચે દેવતા એ કહેવાય, એવું રઠીઆણુ દીઠું રૂપ; ઇંદ્ર સરીખો દીઠો બુપ, તારે વજીર કરનેડી રહ્યો. રાજકુવરે બાજજ કહ્યો, કોણુ દેશને શુંછે નામ; શા અરથે આઘ્યા આ હામ, તારે વજીરે કરી વીનતી, સીરકસ્તાનનો પ્રથવી પતી, જલદશંગ રાજનું નામ; તેનો મોકલ્યો આઘ્યો આ હામ, વજીરે તેના છઈએ અમો. અરજ એક સાંભ-જોની તમે, આ દેવ રચના દેવતાઈ મહેલ; એ આગળ ઇંદ્રાસન સેહેલ; હો તમે ઇંદ્રાસનના બુપ, ધરી આઘ્યા માનવનું રૂપ. અમારા ગામનું પાદર સહી; નૌતમ રચના કરી અહીં; જો એ અનેક મન માને સહી; માટે મુને મોકલ્યો અહીં, કીરપા તમારી હશે સહી, તોતો નગર વસવાનું અહી, નહી તો કોઈ માણસની થાશે હાંણુ; વિપરીત વાત સાચી નીરવાણુ, કીરપા દ્રષ્ટી તમારી હોય. તો રાજ મળવા આવે સોય, એવાં વચન વજીરનાં લજાં;

રાજકુવરે બોલજી કહ્યા, તમારા રાજને કહેજો મુખ્ય,
શને તમો ધરોછો કુખ્ય, મુખે ભોગવો તમારું રાજ; શને
મનમાં કરોછો લાજ, ચીંતા ફીકર કાંઈ કરવી નહી. મુખે
રાજ ભોગવો અહી, મળવા આવો મુખે તમે; એ વાતમાં
રાજી અમો, ત્યારે કરજોડી કરી વીનતી, આડમ દીવસે
આવશે અધોપતી; એમ કહીને મંદીર નવય, પાછો
આવ્યો ન્યાંચે રાય.

દોહરા—તીલાવ કરી વજરને, પોતે ગયો વીનતાની પાસ;
હથી વચન મુખ્ય બોલીઓ આજ પોચી મનતી આશ. ૧
મુજ પીતા મળવા આવશે, જોઈશું અન્યોઅન્ય મુખ્ય; વી-
જોગતા સંજોગ થશે, થશે માંહેમાંહે મુખ્ય. ૨ ઓસીગજ
થાઉ તાતનો, સેવા કરું આવાર; આગતા રવાગતા જે
કરું, તો પામીશ જસ સંસાર. ૩ ત્યારે મેમુદા ઓચરી,
સાંભળો અબોલા માત; જે જોઈએ તે આપશે, થાએ
ઓસીગજ તાત. ૪ એવાં વચન મુણી નારનાં, ધુપે વાળ
લઈ નાંમ; તરત અગર તેને થઈ, આવી પોચી તે ઠામ.
૫ મેમુદા લાખી જે મુંદરી, ત્રીજો રાજકુમાર; હાસ વિનોદ
કરે સહી, આવી પોતી તે ઠાર. ૬ મેમુદા ચરણે નમી, લા-
ખી નમી તે સાય; રાજકુવર ચરણે નમ્યો, જોડી કરી બે
હાથ. ૭ અબોલારીજી ઘણું, જોઈ નરનારીની જોડ; ઘણી
પ્રસન મનમાં થઈ, પોચવા મનના કોડ. ૮ આ કોણ
ખીજી પ્રેમદા, કુંવર કહે મુજ નાર; તે પણ જોઈ રીજી
ઘણું, પ્રસન થઈ તે ઠાર. ૯ જોળામાં બેસાડીઆં, નર
નારી બેઠે સાય; હથી વચન મુખ્ય ઓચરી, માથે ફરવો
હાથ. ૧૦ કેમ સમરી મુજને તમો, કેમ બાળ્યો મુજ વાળ;
શી ઇચ્છા છે મન વીએ, તે માગી હ્યો તતકાળ. ૧૧ અ-
તાજી આપો તમો, કોઈથી નવ અપાય; સ્વરેગનાં મુખ્ય
ભોગવીએ અહી, તે તમ તણે પરતાય. ૧૨ આ મેમુદા

તમારી દીકરી, તેને મળવાનું થયું મન; સ્મરણ માત્રમાં
આવ્યાં તમો, ઘન ઘન આજનો દન. ૧૩ માતાજી એક
ખીજી વીનતી, માત્ર પીતાજી જોહ; તે જોવા આવે છે
બાગને, તેથી આણુંદ વરસ્યા નહ. ૧૪ ઘણે વરસે જોઈ
અમ્મો, માત્ર પીતાનું મુખ; વીજોગના સંજોગ થશે, જોઈશું
અન્યોઅન્ય મુખ. ૧૫ એવી આત્મા હું કરું, તો થાય જ.

ગતમાં નામ; અમોક્ષાકહે હૃદય, તે આપુ આજોદામ. ૧૬
ઓપાઈ—માતાજી મળવા આવે પીતાય, તેને આશી-
ગત થાઉ આંહ; બાર બાર કોસ અહીં આંધી ગામ,
રચના કરવી બાહાર મુકામ. અંકેક કોસ ને છોટે સાર,
તંબુ તણાવો ઝાકઝમાળ; રંગ એ રંગ જુજવી જાન, બક્ષ
ભાજન તેથી વિખ્યાન. ખીજાના રંગ એરંગી સહી, કીન-
આમ મુખમત્ર શિવાય નહિ; તે બાર કોસ લગી જાણ,
તે ઉપર આજી આવે રાજન. આમરૂ આપુ મુજ તાતને,
છુ ઉમિદવાર મળવા માતને; અમોલા ત્યારે હરખ્યાં મન,
રાક્ષસને રજા આપી દન. જરી તણા તંબુ જઈ કરો,
અંકેક ગાઉને છોટે ઘરો; કીનઆમ મુખમત્રના સાર, જ-
મીન ઉપર પાયરો નીરધાર. તમુ જગા કાંઈ બાકી નહિ,
જાઓ કરો તે વેગે જઈ; એવાં અમોલાના સુણી વચન,
સજ થયા સહિ રાક્ષસ જન. દેવતાઈ માયા મળી તેની
વાર, ધારી વરતુ કરે તે હાર; દેવ રચના કરી તે હામ, કીધાં
તંબુ નહિતમ ધામ. ખાન પાન બરેયાં તે જાગ, આવીને
લાગા પાગ; સીધ કામ કરી આવ્યા અમો, જે જે કુરમા-
વ્યું; તમો. તેવાં વચન રાક્ષસનાં સુણી, અમોલાએ મુખ
ખાણી બણી; કહ્યા પ્રમાણે કીધું તહો, મળી બેઠી અમોલા
ગઈ. વળી કદાપી પડે જો કામ, તોનો સમરજી આણે હામ;
એમ કહી અમોલા જાય, રાજકુવરને હરખ ન માય. દેવ
રચના મારગમાં થઈ, એવી રચના તવ જાએ કહી; રંગ

બેરંગી પાથરીઆ પાટ, શાભી રહી રસ્તાની વાટ. લોક
જોધને આવ્યા તહીં, રાજકુવરને વાતજ કહી; હવે વાત
અહીંથી રહી, વજરે મયો ત્યાં શી ગત થઈ. જલદ જલદ
રાજને પાય, સવળી વાત કહી જ્યાં રાય; મહેલ બાગ
રાજનું રૂપ, ઇંદ્રપુરી ઇંદ્રાસનનો ભુપ. તે શિવાય કોઈ બીજો
નહિ, તમને કહું નિશ્ચે કરી અહીં; નથી તેને કોઈ સાથે
વેર, આદરમાન આપે બહુ પેર. સફળ જનમારો મારો
કરી, તમ પાસે આવ્યો પાછો ફરી; નીમક હજાજ કરવાને
કાજ, નહિતર ત્યાં રહેત મહારાજ. એવાં વચન વજરેનાં
સુણી, સભા સહિ અચરત થઈ ઘણી; રાજ રીઝ્યો અ-
તીથે કાય, આણંદ તેને અંગે ન માય.

દોહરા—ગુલઅંકાવળી પણ છે તહીં, સભા તણે જોનર;
તેણે વાત સહિ સાંભળી, કરવા લાગી વિચાર. તે નરતો
નિશ્ચે સહી, મારા પુત્ર તણે હરનાર; જોવાં રચના મારે
ત્યાં જઈ, એમ નિશ્ચે કર્યું તે હાર. ત્યાં જલદ રાજ રી-
જ્યો, જોઈ મહેલને બાગ; ધન ધન તે નરને સહી, તેને
રચના રચી અથાગ. વજરે વખાણ કરે ઘણું, જોઈએ
તેનો આ હાર; એમ સ્વારી તબયાર કરી, ઘડી એક મો-
જર. એવાં વચન સુણી રાયનાં, હલકારા દોડ્યા એપાસ;
હામ હામ જાહેર કર્યું, સેનાપતીને વાસ. ઉમરાવ અમીર
સરવે મળી, થયા ઘોડેસ્વાર; હસ્તી સહીત ટોળે માળ્યા,
રાજને કર્યો જુહાર. છડી સ્વારીએ નીસરેલા, માણસ
એક હજર; રસાણો સહિ પોતા તણો, નીથરેલા શેરની
બાહાર. અમીર સહિ પોતા તણા, વજરેને કોટવાળ; પુત્ર
ચાર સહિ પરવરેલા, જોવા કારણ તે હાર. ગુલઅંકાવળી
મરદ સહી, તેનું બહુ પ્રાકમ; રાજ આવ્યો જોખમાં, ઘોડા
ઉપર અસ્વાર. પુત્ર ચારે મુખ આગળે, છત્રીય વાજાં વાય;
ઘણી શાભાથી પરવરેલો, જોવા કારણ રાય. રાજને હરખ

ધણે, ક્યારે જોજ એની કાય; તીરવા એ તણ આલીયો,
 ત્યાં દીઠો નહિતમ ધામ. બીજાનાં નાંખ્યાં મુખમલનાં, દીઠા
 તેણે ઠામ; તંબુ દીઠા જરી તણા, જાણે ઝળક્યો બાણ. જરી
 મંજરી કસખી તણી, ઉદ્દેકાર ઉઘોત; જોઈ રચના વિસ્મ
 થયો, બીજાનાં અમુત્ર છે જોત. તંબુ તણી ઉપમા શી
 કહું, ઇંદ્ર સમી સમતુલ્ય; હરખ ધણો થયો રાયને, જોતાંમાં
 છે અમુત્ર. વજ્રર પ્રતે વાણી કહી, તને બાર કોથ કહો
 મુકામ; ત્યારે આ શોભાકોણે રચો, દેવ પટ મુકામ. રચના
 ત્યાં નહિતમ થઈ, અચરજ થયો વજ્રર; આ નહિતમ
 ખેલ નવો થયો, કાલે નોતુ આને તીર.

ઓપાઈ—એમ કરતાં આલી અંધારા પાસ, ચરણે આવી
 નમોયા તે દાસ, કરજોડીને બાદ્યા તે દીશ. જલદ રાગને
 નમાવ્યું શીશ, આ વિશ્રામ ઠામ કર્યા તમ કાજ; એ સ્થળે
 વિશ્રામ કરો માહારાજ, ઘડી એક ત્યાં મુખીયા થાઓ.
 પછી ત્યાં મળવાને જાઓ, આગતા સ્વાગતા તમારી કી-
 જીએ; લાહાવો લાખણો કીજીએ, એમ કહીને લાગ્યા
 પાય. રાજ મનમાં અચરત થાય, અસવારી રાખી તે
 રહ્યા; પોતે ગયા તંબુની માંહ, શોભા જોતાં અચરત થયો.
 કહો બાઈ આતે શું કોહો, અચરત પામ્યા સધળા લોક;
 શમીયા તેના મનના શોક, કવી કહે શું કહું કથી. શોભાનો
 તો પારજ નથી, સંક્ષેપે કર્યો વિસ્તાર; અથો શોભા બીજી
 અપારે, ખાન પાનને મેવાના ફુલ. સુગંધ બેઠેકી રહીછે
 અમુત્ર, જલદ રાય બેઠા ત્યાં જઈ; જાણે ઇંદ્રની શોભાછે
 તહો, ચાર ઘડી કર્યા તે કાર. પછી સ્વારી કરી તઈયાર,
 ત્યાં આગર મુજને દીધ; સફળ જનમારો મારો કીધ, ક્યારે
 જોઈશું એનું મુખ. ધન ધન એની માની કુખ, એમ કહીને
 નીસર્યા બાહાર; સરવ લુટાવી દીધુ તે વાર, મુખબલ
 બીજાનાં જરીનાં કામ. સરવ લુટાવ્યુ તે ઠામ, રંક લોક સહ

નાલજ થયા; જલદ રાજ સહિ વીશમે થયાં, હદપુરી આધારે કામ. અનરગલ ખેડા હશે દામ, ગણતરીમાં કાંઈ આવે નહિ; કેમ લુટાવી દીધું અહીં, ત્યારે ચાકરે જોડ્યા હાય. અરજ કરી બોલ્યો તે સાથ; તમરે મન અમુલ્ય સહી, મારા રાજને વીસાતમાં નહિ. સોના રૂપા ઝવેર ને લાજ. હીરા મોતી ને પરવાળ; સકાટીક મણી ને લીલા મણી, જડીત મેહેલની શાભા ધણી. તેને મનથી ત્રણા માત્ર, તમ ઉપર કંઈ ખેરાત; એ હુકમ પ્રમાણિ કીધુ અમો, સુખે આગળ પધારો તમો. અચરત પામ્યા સરવે જન, વળી આગળ ચાલ્યો રાજન; ઝળકારે ઝળકારો થાય, તેથી રાજ ધણી અકળાય.

દોહરા—જલદ રાજ અચરત થયો, વળી આગળ ચાલો જાય; એક કોશ વળી ચાલીયો, ત્યાં દીડી વળી રચનાય. બમણું કામ પેત્રા થકી, બીછાનાં શુભ અમુલ્ય; તેની રચના શી કહું, સુજનને વળી સમતુલ. જળ હળ જોત ઝળકી રહી, ઘણાં સોત વીચીત્ર; કામ રાક્ષસ જનત સરવે મળાં. તેણે કીધો દંડ પ્રણામ. આગતા સ્વાગતા ધણી કરી, દીધુ ઘણું એક માત્ર; અખીજ બરાસને મેવા ફૂલ, મેવા ફળને પાન. એક ઘડી તેમાં કરી, વળી ત્યાંથી નીસરચા બહાર; તે પણ લુટાવ્યું સહી, ઘડી નવ લાગી વાર. ત્યારે રાજ મુખથી બોલીયો, શું કરોછો આ કામ; મારા આવંદના હુકમથી, તમપર ખેરાત આ કામ. કશી ગણતરી એની નથી, નથી ખજાને ખોટ; હીરા ઝવેરના ઢગલા બારણે, તેને શી વાતની ખોટ. એ હદપુરી રાયની, નથી દીડી તે રચનાય; લુટાવી દીધે એક પત્રકમાં, તે જોડને વીશમે થાય. એમ વાત કરે તહીં, આણંદ અંસ ન માય; તાજલમુખને ખખર થઈ, કે આવ્યા મુજ પતિનાય.

એકાદશ—ઘણું પ્રસન થયા તે વાર, પોતે પારી કરીત-

ધરિયાર; મળવાને સામા પરવરચા; હરખ ધરી પોતે સંચર્યા;
 દીવ્ય વસ્ત્ર સજ્યા સણગાર, શોભા કેતાં નવ આયે પાર.
 કામ દેવ સરીખુ રૂપ, ઈંદ્રના સરખો દસિં ભુપ, ચડી ર્યા-
 શીએ આઆ તહી, એકકોસ સામોસહી; તે જલદરાએ જા-
 હી વાત; રૂવે રૂવેથી થયો રંજીયાત; ધન ધન મારે આજ-
 નો દન, પરમેશ્વર થયો પ્રસન્ન; ઘેરબેઠે ગંગા મળી, જોતાંમાં
 પાપ જાણે પરજાળી. મારા પુન્ય તણો નહીં પાર, સામો
 મળવા આઓ આઠાર; એમ વીચાર કરેછે રાય. રાજકુંવ-
 ર ઉભા છે તાય; જાણે બીજો દીનકરમુર; એવું ગળકે મુ-
 ખપર નુર, સભા સરવે ગ્રાંખી થઈ, કાંઈથી સામુ જોવાય
 નહી. જાણે ચીતરામણ લખીઆ બીન, એમ થઈ ગયાં
 સઉનાં ચીત. જલદરાય ઉઠ્યો તેની વાર, અન્યોઅન જો-
 ઠી કર્યો જુહાર; પ્રેમ આલીંગન દઈને મધ્યા કુખ હતાં તે
 સઉનાં ટળ્યાં; રાજકુંવરે કરી વીનતી, ભલે પધારેયા પ્રથવી
 પતી ભલે પધારેયા આણે હામ, પાવન કરો મુજ ધામ.
 સરણે આઆ તમારે આજ, પુરણ ભાગ્ય અમારે કાજ.
 રાંક જાણી કરાણા કીજીએ, જસ મહીમા અમને દીજીએ
 કંઈ શેવા હું રૂડી પેર, આજ પધારો મારે ઘેર. સેતા સહીત
 ચાલો મુજ સાથ, એમ કહીને જોડયા હાથ; તેમ તેમ રા-
 જ અચરત થાય, એ સાચું કે સ્વપનું કહેવાય. અંકાવળી
 સરવે જીવેછે ખ્યાલ, તે પણ મનમાં થઈ ખુશાલ. એ નર
 શીવાય બીજો નહી, જોણે ચરચા શુ થાય અહો; એમ
 જાઈ સઉ અચરજ થાય, ઉડી તાંથી સરવ સભાય અચા-
 રી કીધી તહયાર; આગળ રાજ પાછળ રાજકુમાર; છત્રીજી
 વાળં વાળે સહી, બીજી શોભા નવ જાએ કહી એ રીતે
 આખ્યા પુર પાશ. જાણે શોભા મુરજ પ્રકાશ.

દોહરા—દીડી રચના તાં દેવતી, ઉદકારે ઉદ્ધોત; જાણે
 કોઈ સુરજ ઉદે થયા, જાણે જળહણ જોત. બાગ બગીચા

રાવઢી. નળી આટારીને માલ. કામ બાધુ મુના તણુ માટે જડ્યા હીરાને લાલ, ઘર કોટને કાંગરા સુના કેરી તે ઠાર; દશ કોશની વસ્તી તહીં, તે શામા અપરમ પાર, વરક્ષ આડ અળકી રહ્યાં, સોના રૂપા કેરા વીજાસ; માણેક લાલ લીલા મણી, ને સાર અળકે લાલ; કવી કેહે શું વરણ્યું. દેવતાઈ સધળુ કામ. શીશી રચના તેની લખ્યુ એ રચના એ ઠામ. દીધ મુઠ સધળા થઈ રહ્યા, એ તે કારણ શુ કેહેવાય; અવતાર સફળ સહિતા થયા, એમ કહીને જોતા જાય, જોતા ચાલા સહ, ગલી ડુંચીને બાજર; બાગ બગીચા રાવઢી આ- બ્યા મેહેનમાં તે ઠાર. રાજકુવરે હુકમ કર્યો, હીરા બાગ ક- રો તથ્યાર; ઉતારો તેમાં રાયને, તેમાં શામા અપરમપા- ર. જાણે કોટી દીપક પ્રજ્વળીયા, જાણે અળકી હીરાની જોત. બીજી રચના તેમાં ઘણી ઉદ્દેકાર ઉદ્યોત; જરીનાં બીજાંનાં તકીયા તાંહાં તેમાં પણ હીરાનાં કામ; બેસાડ્યા તેમાં રાય- જી જાણે ઈંદ્ર શામા તે ઠાગ, ડુવારા જરી કર્યા ગુલામ અતર જાંહાં. શહેર ધારા છુટે તહીં, સુગંધ બેહેકી રહી તાંહાં; બીજી ખુશબોનો પારજ નર્ચા; તરેહ તરેહનાં તેલ બરી છામ તાંહાં પુષ્પએ થઈ રહી રંગની રેલ. ભક્ષ ભા- જન મુક્યાં ઘણાં મેવા ફળ પકવાન, એલચો પાન મુક્યાં ઘણાં; બરી મુક્યાં તાંહાં પાન. આગતા સ્વાગતાં કીધી ધ- ણી, કરાવ્યા અમરત અહાર, રાગ રંગ પછે ત્યાં થયા, ગુણકા નીચે ઠાર, આણંદ સહિને અતીઘણી ખુશાલી સહ- ને અંગ; ગુલબંકાવળી મનમાં દુખ ધરે, તેનો કહુ મહીમાય.

ઓપાઈ—ગુલબંકાવળી ધરેછે દુખ, ઉતરી ગયું છે તે- નું મુખ; એતે શુ કારજ કીરતાર. મારી સધળી રચના આ ઠાર, મેહેલ બાગ બગીચા સહી, કોણ ઉચકી લાવ્યું અહી મરત લોકમાં એ કેમ થયુ, એવું દુખ કોણ મુજને કર્યું એ રીધ સીધ મારી સહી કેમ કરીને આવી અહી; માટે કુલ

તણા એ નીશ્ચે ચોર, આ કુખ કેમ કરે ધન ઘોર; એ કઈ પ્રકારે લાવ્યો અહીં, મુજને તો અચરજ સહી. એમ ધણી કુખીયારી તે થઈ, પછે પાંચ પરી તેડી તહી, ગુપ્ત કરી તે સાથે વાત; આ તો મોટો થયો ઉતપાત; સરવસ્ત આપણુ આબું આંચ; એ કારણ શું કેલેવાય, આ દેવતા કેરો કોપ, આપણો દેશ થયો અલોપ; મતા ભંગ થઈ પડી આપ. નથી મુજનો એકે ઉપાય. તમો જઈને જુવો તહી, આપણી વાડી છેકે નહી. ચાર ઘડીમાં લાવો તપાસ, પછી આવો આ વાસ. વચન વીનતાનું મુસ્તક ધર, ગગન મારગે પ્રઆણુ જ કર. ઉડતી વીણા તેને શીવાર, પવન પેલેલાં જાએ તે ઠાર. એવાં પરી તણા મહીમાવ, ચાર ઘડીમાં પોતા ત્યાં. બંકાવળીનાં છે જે ધામ; વળી સરવે જાહાં છે મુકામ. ફરી વળી તે ચારે પાસ. દીઠી રચના પોહિતી આશ; રતીભાર કાંઈ ઓછુ નથી, ધારીને જોયુ સરવથી. તાંહાં નીસા પોતાની કરી; પછી ઉડી ચાલી મુંઝરી; ચાર ઘડીમાં આવી તે ઠાર, ગુલબંકાવળીને કર્યો જુહાર; આપણી વાડી મેલેલને બાગ, સરવે અનામત છે તે જગ; ચારે ખુણે ફરી આવી અમો, ચીંતા મનની તજો તમો; તાંહાંને આંહી અંતરે નથી, એ નીશ્ચે વાત સાચી સરવથી; એ પ્રભુ તણી માયાનો નહી પાર કોઈ દેવતાએ રચ્યો આ ઠાર; એવાં વચન સુણી તે ઠાર તારે હરખ પામી અપરમપાર ચરચા જોવા બેઠી તહી હાથ વીનોદ થાએ છે સહી, ધણી ખુશાલી તેને મન, નચીંત થઈ બેઠાં સહુ જન. રાજકુંવરે પછે કાડી વાત. ભાગવા શઉના મનની બરાંત.

દોહરા—તારે રાજકુંવર મુખ બોલીઓ સુણીએ રાયજ વાત; હકીકત તમારી કહેા, ભાગે મન ઉચ્ચાટ; રાજ રીત થી રીતે કરો છો, પ્રજા તણા પ્રતીપાળ; નારી ફરજન તમને સહી, તે કહેા માંડીને વાત; પ્રધાન તમારે ડાહ્યો હશે કોટ-

વાળ હશે તેણી વાર; તે શરવે કહેા તમો, પછે અમે કહેશું
અમ વાત ત્યારે જલદસંગ પછે બોલીએ, માંબળો રાયજી
વાત એ હકીકત માંડી કહું ચીતમાં લાવો ખ્યાત.

ઓપાર્શ્વ—મુજો રાય ચતુર મુજાણ ખતરીના એ છે શ-
નતાન; રાજ ચલાયું રૂડી પેર, ધણી અલખત છે મારે ઘેર;
પ્રધાન કોટવાળ છે રૂડી રીત, તે ધણા ડાહ્યા છે ચીત;
ધરમાં તરણી છે એક; તેને પુત્ર ચારે વીવેક; તે પુત્ર અ-
મીર આગળ સહી, તેના ગુણનો પારજ નહી; કામ કહું
કરેછે તરત, નથી લાવતા મનમાં ગરવ.

દોહરા—ત્યારે રાજકુંવર પછે બોલીઆ, કહી તમોએ સ-
તજ વાત; ચાર પુત્ર તમે કહેા પણ મેં સાંભળ્યા પાંચ; ત-
મોજે ચાર કહેાછો સહી, તે અચરત સરખી વાત; પાંચમો
પુત્ર કહેા ક્યાં ગયો. સાચુ કહેા વીખ્યાત; જલદસંધ ત્યારે
બોલીયો, માંબળો રાયજી વાત, પાંચમાની વાત કહેવાની
નથી. તેમાં ઘણા ઉતપાત; જન્મ થયો તે પુત્રનો જિશીએ
કર્યો વચાર; આ પુત્રને જોતાં અંધ થશે, એ અચરત
સરખી વાત, માટે દેશવટો નીચો એ પુત્રને, કહેાવ્યો જંગલ
મોજર; વજીર સાથે પરવરયો, રક્ષા કારણ સાથ; ત્યારે રા-
જકુંવર બોલીઆ, કેવું હતું તેનું રૂપ; નામ તેનું શું હતું, તે વીશ્તા-
રી કહેા ભુપ; જલદસંગ ત્યારે બોલીઆ, શું બાણ એનું ના-
મ; વજીરને પછે તેડાએ, સાચુ કહેા આ ઠામ તે વજીર
આવી ઉભા સહી કરજોડી કર્યો પ્રણામ; શું ફરમાવોછા
રાયજી એમ કહીને નમ્યો તે ઠામ, રાજકુંવરે પછે આજ-
ખ્યો નીશ્યે વજીર કહેવાય, એણે પાળી મોટો કર્યો, એમાં
સંદેહ નવ ધરાય. બણાવ્યો ગણાવ્યો છે મુને કીધો ઘણો
ઉપકાર; એમ વીચારી મન વીખે, પુણ્યું સભામોજર, પાં-
ચમો પુત્ર રાજ તણો, તે સાંખ્યો તમને જાણ; તેનાં નામ
કળા શુણ ચાતુરી. ધારીને કહેા મંડાણ; પછે વજીરે માંડી

કહ્યું. જે પુરવે હતી વાત, તે સાંભળીને હરખીયા, ખુશી થયા સહ સાય. તારે વજીર કહે સહ સાંભળો કહુ અચરજ એકવાર. પાંચમો પુત્ર જે હતો તેવોછે આ રાજકુમાર, એ કાંતી ચતુરાઈ તે તણી રૂપ રાગને રંગ; મેં રાક્ષા એની ક-રી, પાંચમો પુત્ર એ સંગ; તમારા પુત્રથી એજખ્યા સાચી કહુંછું વાત. મહારાજ એ ખોટી કહે, વીંતારી કહે વાત.

ઓપાછ—નીશાની એઘાણી સહ મળી, મળ્યા અન્યો-અન્ય પોતે વળી; તમને મળવાને તેડેછે તહીં, વેગે કરીને ચાલ્યો વહા. એવાં વચન શેવકનાં સુળી, ખુશાલી વાધી મનમાં ઘણી; તે વીનતા તણું ઘણું દુખ, જોવા ચાલ્યા મા પુત્રનું મુખ. વધામણામાં આપ્યા શણગાર, મુખપાલ ઉપર ખેડા તે ઠાર; માતા પુત્રને મળ્યાં તહીં, શોભા જોતાં દીગમુઠ થઈ. રાજકુવર જઈ નમીયો પાય, હું તો પુત્ર તું મારી માતા; દાહુ મુખ ને દુખ ગહું વોસરી, રૂંધે વેવ્યાં રાણા ઠરી માત પીતાને બીન બ્રાત, કરવા લાગ્યા ગુંજની વાત.

દોહરા—માત પીતા મુખ ભોલાયાં, દુખ તારણ તું તન; પરણાયાંએ તુને પદમણી, વીનતા રૂપ રતન. સંસારતણુ મુખ ભોગવો, ઘણું દુખ પામ્યા રાય; એમ કહીને રોઈ ઘણું, બરે આંખ તેની માય. અરે માતાજી ચોંતા તજે, જે પરણોછું તાર; એનો દાશો તમ તણી, કોહાતો લાવું આ ઠાર. તારે માત પીતા હરખ્યા ઘણું. જોતા ઈધુંછું મુખ દોહરા દેખાણો વહુ મુજને, તોતો જાએ દુખ. સરવે સહ ટોળે મળી. એમ કહેછે વારંવાર; વહુ જોવા ઇચ્છે સહ, તે દેખાડો આ ઠાર. રાજકુવર ગમે રહેતમાં, બ્યાં વીન-તાનો વાસ; ચરણે લાગી ખેડ ચંતની, સતમુખ ઉઠી બેઠ પાસ. માત પીતા મુજ પાસે આવીયાં, મળવા કુટુંબ પરીવાર; તમને મળવા તેડે તહીં. માટે ચાલો બંને નાર. ચક નાંખીને બેમજે, નવ દેખાડશે કાવ; ત્યારે તમને પુછશે, મારા માતપીતાય. હોજલ પડશે શો મુજ આગળે,

(૯૨)

તમો દરજન થયાં આજ; જોજે ખેસો આવી કરી, મા
ખાપની શી લાજ, તેવારે તમે મુખ ખોલજો, અમારો સ
કુળ અવતાર; તમારા દરસનની ઈછા ધણી, ચરણે નમ
આ હાર. ગુલામ હમારા ચારછે, અહીં તેને કેમ દેખાડું
મુખ; એવું શીખવીને આવીયા, ખેડાં માતપીતા સનમુખ.
શણગાર સજ્જાવ્યા તહી, મેમુદા લાખી એ નાર; ચક્ર નાંખ્યો
ત્યાં દાશીએ, ખેડી પડદે એ નાર. તારે રાજરાણી ખોલીયાં,
તે વેળા તે હાર; હાસ વચન મુખ ખોલીયા, શીદ ધરોછો
લાજ. તમો પુત્ર સમાનછો, આવીને ખેસો આજ; આ કુ-
ટુંબ મેળોછે સહી, નથી અતરાપી કોઈ અન; માટેઆવો
નીરમે થઈ, એમ ખોલ્યા રાણીરાજન.

ઓપાઈ—ત્યારે લાખી ખોલી તહી, તમે કહ્યું તેમાં સં-
દેહ નહી; માતપીતા તણી શીલાજ, પણ એક અચરજ
સંભળાવું આજ. ચારે પુત્ર તમારા સનમુખ, તેને નહી દે-
ખાડું મુખ; મારા દેશમાં આવ્યા એહ, રમત રમવા આ-
ણી નેહ. હાર જીતની પાડી હોડ, રમવા માંડ્યું તે ચારે
કોડ; એ સર્વસ હાર્યા મારે ધામ, છલ્લી ખાજીએ થયા
ગુલામ. ખાર વરસ મજ્જુરી કરી, ચતુર વરજીને હું વરી;
કરજોડી ઉભા મુજ પાસ, માગી રજ આણી ઉઠાસ.
ખાર પરસ ગયાં વહી, હવે રજ આપો ઘેર જઈએ સહી;
જાણે દીધું જીવત દાન, લાચાર થઈ ખોલ્યા વાણ. માતપીતા
ને મળીન જઈ, કરજોડી એમ વાણી કહી; ઘણી વીનતી મારી
કરી, પછી ગુલામી ડાંગ દીધા સહી. ઝંગા ઊપર દીધા સહી,
એ વાતમાં સંદેહ નહીં. નહીતર ખોલાવી પુછો તાત; પછે
માનજો સાચો વાત, જોઈને કહાડી મુકો તમો, તોતો આવીને
મળીએ અમો, એ વાતનું મોટું કુખ; ગુલામને કેમ દેખાડું
મુખ, હથરની આણ એ સાચો વાત. ન માનોતો જીવો
સાક્ષાત, અચરજ પામી સજનને તાત; આતો અચરજ
સરખી વાત, તે ચારેજણ શીરમોદા થયા, નીચુ જોઈને

ત્યાં ઉભા રહ્યા, માન ભંગ થયા તેવાર; નીચું જોઈને
 નીસર્યા બાહાર, ભાગો તેહ તણો હંકાર. પછી ચક્રથી ની-
 સર્યા બાહાર, જાણે વીજળી ઉતરી આકાશ; તેથી રૂપ
 ઘણું પ્રકાશ, દેવ રૂપ વેશ ધરી કરી. જાન્યો નારીત્યાંથી પ-
 રવરી, સાસુ સસરાને લાગી પાય; કરજેડી ઉભીતે જાગ,
 અમો દાશી તમારી આ ઠામ. જે કરમાવો તે કરીએ
 કામ, રાણીએ કર મુખ્યો શીશ; અખંડ શોભાગ દીધીઆ-
 શીશ, પદમણી આંખોમાં કોણ માત્ર. ઘણી નાજુક ને ગોરૂ
 ગાત્ર, ત્રપત થયા જોતામાં મન; ઘણી ખુશાલી દીધી તે
 દત્ત, રાજરાણીએ આપી રજાય. રાજસભામાં ખેડા રાય,
 પાંચમા પુત્રને પાસે લઈ; પછે મહેલમાં વીનતા ગઈ, શું
 વીત્યુ બાઈ તમારી કાય. તે સઉ વીરતારીને કહે આંચ,
 ત્યારે રાજકુવરે સઘળી ત્યાં કીધ; રાજાએ સુણી સરવલીધ,
 વાત સાંભળી અચરજ થયા. પછે રાજાએ જોલજ કહ્યા,
 પછે ચારે પુત્રને જોડાવી કરી; ચતુરાઈ બલીતહાં તમેકરી;
 ન આપત ફલ તો ધાતજ થાત, તારે ધસવા પડતે હાથ.

દોહરા—હવે વચન કુંવરનાં સુણી, અચરજ પામ્યા
 મન; ધન ધન તારી બુધને, વળી પરમેશ્વર પ્રસન્ન. તેં નામ
 વધાર્યું પુર વિજે, આશીર્વાદ શું થાઈ આજ; તેં દુખ
 વેક્યું કાય ઉપરે, ને ફલ લાભ્યો મુજ કાજ. સાખાશ સાખાશ
 સહુ કહે, વરણ અઢારે લોખ; માગી રજાને પરવર્યો, સ-
 મીઆ સઉના શોક. પછે જલદ રાજા જોડીયા, પુત્રની
 સાથે વચન; સરિકશ્તાન આવો તમે, તો હરખે માઈ મન.
 રાજ પાટ આપુ તમને, તેથી રેહેશે મુજ નામ; માટે સાથે
 આવો તમે, એમ બોલ્યા તે ઠામ. ત્યારે રાજકુંવરે વીનતી
 કરી, એમ કેમ થાએ કાજ; તમ છતાં અમે બેશીએ, તો
 થાય ફળને લાજ. નીત મળવાને આવશું, ને રેહેશું આણે
 ઠામ; એમ કહીને ચરણે નમ્યા. પીતાને રાજકુમારે, જલદ
 રીજ્યો અતી ઘણું; પુત્રનાં સુણી વચન. રજા માગીને

પરવર્ચો. પુર વીંચે ત્યાં રાજન, ત્યાં નારગોપ નીશાન ગડ-
ગડે; ગગન વીંચે ત્યાં જાય, પુર વળાવી પરવરચો. આણુંદ
અંગ ન માય, રાજપાટ રાજજી કરે; કુંવર રજ્યા તે ઠાર,
એ વાત રહી એટલે. વળી બંકાવળી શું કરેછે વીચાર,
ચરચા તેણે સઘળી જોઈ; લીધો સઘળો પાર, ધનધનછે
એ નરને. એમ મનમાં કરો વીચાર, એવાં પ્રાકરમ એણે
કર્યાં; તે કરી ન શકે કોય, મરતલોકનું માનવી. ઇંદ્ર સ-
રખી કાય, ચતુરાઈનો કાંઈ પાર નથી; એવી જોડી નથી
જીગ માય, વરત બંગ માડું ક્યું. એણે જાણ્યો માહારો
હાય. વળી વીંટી મારી હરી ગયો; ધન ધન એની જત,
માટે એ નરને હું વડ. હેવા નથી સંસાર, એમ વીચારી
મન વીંચે; કાગળ લખ્યો તે ઠાર, વીંટી રાજકુંવર તણી.
ધાલી ગયો હતો જો હાય, બંને વાનાં મોકલ્યા; સંમેદ પરીના
સાય, આ આપી કરી આંખો તમો. રાજકુંવર છે જ્યાં,
પ્રતી ઉતર લખાવી કરિ, આવજો હુંહું મહાં.

ચોપાઈ—એમ કહી ચાલી તેણીવાર, જ્યાં પોતાનો
હુતો ઠરાવ; જીવ રહ્યો રાજનની પાસ, ક્યારે પોહોચશે મ-
નની આશ. દારીને સોંપી ગઈ કામ, તે તો ગઈ રાજનને
ધામ; વીંટી કાગળ આપ્યો તહીં, એકાંત જગ એકા છે
સહી. અચરજ પામ્યો મનમોઝાર, વીંટી દીઠી પોતાની તે
પાસ; તારે ગુજબંકાવલી સાંભળી તહીં, તેના કરમાં ધા-
લીતી લઈ. નખ શીખર્યા હરખું અંગ, મોહ પામ્યો થયો
મન બંગ; વીંટી જોઈને બાકુળ થયો, તે વીનતા પ્રત્યે
બાલજ કહેા. કોણે મોકલી તુજને નાર, ક્યાંથી કામળ લાવી
આ ઠાર; તારે તેણે જોડ્યા હાય, પ્રતી ઉતર કર્યા તે
સાય. ગુજબંકાવલી પરીનું નામ, તેણે મોકલી આણેઠામ,
વીંટી નીશાની તમો લીજીએ; આ કાગળનો ઉતર દીજીએ,
એવાં વચન વીનતાનાં સુણી. ખુશાલી મનમાં વાધી બહી,

(૯૫)

કાગળ લઈ રહીયા શું ધરી, વાંચવા માંડ્યો હેતજ કરી.

દોહરા—પ્રતી ઉતર પાછો લખ્યો, એ સઘળી સાચી
વાત; ટુલ લીધું તળાવથી, જ્યોત્ષ્ણાગ સાક્ષાત. સાતમે
મેહેલ હુંતો ચડ્યો, ત્યાં દીકી તમને નાર; પગથી તે શીખા
સુધી, મેં શાખા જોઈ અપાર. નીદ્રા વશ તું તારણી, મેં
નીરખી તારી કાય; મોહ જાણુ વાગ્યું સહી, મારા રહીયા
માંજી. આશકનું ચાલે નહી, હાથ કરે લગાર; દીવ નહી
રાજી તેહનું, તો મારી નંખાવે તે દાર. કદાપી માહામુક
રીજીએ, બખસે તનમન ધન; નમીસીત આગળ ધરે, કરે
તે મન પ્રસન. એ પ્રમાણે એ વાતમાં, નીચે કરે એ વાર;
વીંટી બદલી મેં તજ્યો, તરત તમારો દાર. જો મહામુખ
રીજીએ, મનમાં તો કરશે ભેદ અપાર; જમીન કોડાંને પ-
રવરે, નવ ડરે લગાર. એ વખત ત્યાં આવીયા, ઘણી
ચતુરાઈનું કામ; હવે એ સેહેલું નથી મુશ્કેલ છે આ
કામ. કીરપા દ્રષ્ટિ હશે તમ તણી, લખાત પદારથ હાય;
તોતો મળશું એકઠાં; તેને કળી ન શકે કોય, એમ લખીને
પત્ર આપ્યું તહીં. સન્મેદ પરીને હાય, ગગને તે ઉડી ગઈ
ચાલી પોતાની સાથ, પછી બંધાવલી કને ગઈ. ચરણે
નાખ્યું શીશ, કાગળ મુખ આગળ ધરો; તેવેળા તે દીશ,
પ્રસન થઈ તે મનમાં ઘણી. ઉમેદ બાપો મન, ઉકેલીને
વાંચીયો હરખ ધરીને મન; પ્રતી ઉતર વાંચી કરી, પ્રસન
થઈ ઘણી નાર. ધન એ પુરૂષની ચાતુરી, ધન ધન મુજ
અવતાર; તે નરને તેડું અહો, બત્રીસ લક્ષણ મુજ જોડ.
પરણીને યાબું પ્રેમદા, તો પોએ મનના કોડ; આશકનું ચાલે
નહી, માથુક આગળ લગાર. માટે વીંટી મુકી ગયો, ધન
ધન રાજકુમાર; તેડાવું તે નરને, રશીક રહ્યાંજી મુખ;
હવે જોવું એનું પારખુ, તેડીને ભાગવીશ મુખ.

ચોપાઈ—હેવું મન વીચારી કરી, સાહેલી સાથે વાણી

(૯૧)

ઐયરી; ઐયોલાને લાવો અહીં, તેથી કામ થવાનું સહી. સુણી વચન ગઈ તે દાસ, આવી અયોજા કેરી પાસ; મુખ થકી તેણે વાણી કહી ગુલબંકાવલી તેડેછે તહીં. માટે યાજો મારી સાથ; ઐવી મુખથી કહીને વાત, અયોજા ધુજવા લાગી મન. કાંઈ આબું શીર વીધન, મનમાં હિમત બહુ ધરી; ચાલી સાહેલી સાથે પરવરી, ગઈ બાગમાં વીનતા પાસ. એક અયોજાને બીજી દાસ, રૂદન કરતાં દીઠી નાર; મુખ ઉતરી ગયું તે વાર, શું દુખ તમને થયું છે માત. મુજને કહેાને સાચી વાત, જે ફરમાવો તે કી-જીએ. હુકમ તમારો શીર લીજીએ, શી વાતનું તમને દુખ; વીસ્તારાને કહેાને મુખ, ત્યારે બંકાવલીએ વાણી ઐયરી. તે મુજને દુખીઆરો કરી, રૂવેરૂવેથી બહુ ઐયો; તે વહની મળગાવી તમો, જમાવ કરીને રાખ્યો પાસ. તે નરને લઈ આવો આ વાસ, તનમન તે માહારા પ્રાણ. તેને વીજીએ દુખીઆરી જાણ, તે નરની મુજને વહની થઈ એમ બંકાવલી બોલી તહીં, ભાગવું તે નરની કાય. ત્યારે હૃદયું શીતળ થાય, તે ઉપર જાય સમજી દુખ; શું વીસ્તારી ને કહીએ મુખ, દુખ તમે તમે મનથી આજ. લાવું ચાર ધડીમાં રાજ, એવું કહી અયોજા ગઈ; મન વેગે જઈ ઉભી રહી, વાયુ રૂપ તેને શીવાર. જઈ કરી ઉભી તે ઠાર, રાજકુંવરનું હરખું મન; ચરણે નમી બોલ્યો વચન, મા-તાજી પધાયા તમો. પ્રસન્ન થયા છઈએ અમો, ત્યારે હથી અયોજા બોલી વાણ. ખુશાલી લાવી ચતુરસુજાણ, પુરવ જનમનું તારું પુન્ય; બંકાવલી તુજ ઉપર થઈ પ્રસન્ન, તનમનથી બજેછે તુને. તેડવા કારણ મોકલ્યાછે મુને, ને-વનાં પાણી મોભે જશે; વીનતા તો તારી થશે, રાજકુંવર તો થયો રણીઆત. એ તુજ પરતાપે મારી માત, ગગન મારગે ચાલી ગઈ; ત્યાંતો વાત વીપરીત થઈ, તેની માતાએ જાણ્યું સહી, તે મળવાને આવી તહીં.

ઓપાઈ—પુત્રી પાસે તે જઈ કરી, તે બોલી મુખથી વાણ; ઘણા દીવસ તું દીકરી, તું ક્યાંથી આવી જાણ; મુ-
મો બાગ તમારો થયો, મેં સાંભળી એવી વાત, તે કારણ
આવી અહીં, શાઓ કેહેને વાત; ક્યાં ગઈતી તું દીકરી મુ-
કીને આ ઠામ. લંછન લાગે કુળને તે કીધું એવું કામ; મ-
રત લોકનું માનવી, તે ઉપર થઈ રજા આત; તું ગઈ વ-
સ્તીમાં તારણી મેં એવી સાંભળી વાત, કુળને કલંક લગા
ડવા તું અવતરી મારે પેટ; ધીક અવતાર તે તાહરો, માહર
જાણતરે ઉચ્ચ વેદ. આપણુ અપછરા ઈંદ્રની ગાંધરવ લોક
અવતાર; માનવકથા લેખામાં નહીં તે નવ કર્યો મન વી-
ચાર; એમ કહણ વચન ઘણાં કહ્યાં તે સરવે સાંભળ્યાં
કાંત, હુંતો કાંઈ નથી જાણતી કોઈ પુરુશની વાત; પછે મુ-
ખથી બોલ્યરી. માતાને દઈ માન જુઠું આળમુકો મને તો
હું કરીશ દેહની ધાત; જીવને કરાર હતો નહીં. નવ ગમ્યું
આ ઠાર. રમવા કારણ હું પરવરી; સાહેલી સાથે બાહાર,
જુઠું તોહિમત મુકો મને; એમ કહી ભર્યાં લોચન. તારે સં-
દેહ બાળ્યો મન તણો, હરખિ પોતે મન. એમ કરતાં નીશા
પડી રહી તે પુત્રિ પાસ, અબોલા લાવી તે સમે તેને પાસે
તેડી દાસ, મુખ થકી તેને કહ્યું લાવી રાજકુમાર; ચારજ
કરો જઈ માહરી, એમ કેહેરાવ્યું તે ઠાર. તારે સાનમાં સ-
મજવી કરી, આબો મનનો માળ્યો આ ઠાર. બંકાવળી-
એ ઈશારત કરી, ઉતારો બાગ મોજાર, એકાંત જગા ત્યાં
સહી. તાંહાં શોભા કહી નવ જય; તાંહાં મુકામ આપો રાયને
અબોલા થઈવીદાય. એમ કરતાં રજની પોહાર થઈ, સુતી
તેની માત. બંકાવળી ઉઠી પછે, આણુંદ અંગ ન માય.

ઓપાઈ—ઉમદ વાધ્યો અપરમપાર, સન્યા અંગે સેવ
શણગાર; દીવ વસ્ત્ર અંગ ઉપર ધરી, મદભરી આલી મુ-
દરી. તેના રૂપને કોણ જ કજો, જાણે જોત સુરજમાં બજો
જાણે ગજકી રહી જોત, ઉદકાર થયો ઉદ્યોત. રાજકુંવર બેઠો

ત્યાં સહી, રમઝમ કરતી આવી તહોઃ દ્રષ્ટે દ્રષ્ટ મળી
 જેટલે, કુંવર મોહ પામ્યો તેટલે વાગ્યાં તેને મોહનાં બાણ,
 પડ્યા પ્રથવી વશ થઇને પ્રાણ; અંકાવળી ત્યાં અચરજ થ-
 ઈ, નારી રૂપથી શુધના રહી ઝોળામાં લધું શીશ, વાયુઢોળે
 તે દીશ; અમરધુ દ્રષ્ટી જુએ તે નાર, સીતળ થયા પછે તે-
 ની વાર કામદેવ સરીખો દેહ, દીઠી એને ઉપનો નેહ, જાણે
 ઇંદ્ર તણે અવતાર, જોતામાં થઈ અચરત તે ઠાર; દુષ્પ
 સંઘળે જોતામા ગયું. વીહવળ મન વીનતાનું થયું ઝોળામાં
 થી ઉઠ્યો જેટલે, વીનતા ચરણે નમી તેટલે દ્રષ્ટે દ્રષ્ટી અ-
 ન્યો અન મળી; ગયાં સીત બનોના ગળી. કહે અંકાવળી હ-
 શીને વચન, સાંભળો રાજવંશીના તન; ભલે પધારયા
 આણે ઠામ; હવે માન્યું છે માફ મન; વીટી મારી બદલી અ-
 હી. તે દીવસની નીદ્રાવળી થઈ, અભોલાને મોકલી અમો,
 તે શાધીને લાવી તમો માહારા હઘડાકેરા હાર પરમધરથી
 અદકા આ ઠાર. અવર પૂરૂશ બીજી સંસાર, બાત તાત
 સરખા નીરધાર; એમ કહીને કીધુ હાથ, તારે કર ઝાલીને
 લીધી પાસ; બાથમાં ઘાલી તે ઠાર. ગાંધરવ વીવાહ કર્યો
 તે વાર; પછે એક એકનાં પ્રેમ છુટ્યાં સહી, ચુંગન વીનોદ
 કરેછે તહો એક એકનું મનકુ ગયું છે મળી; પોહોતી બેઠના
 મનની રળી. ભોગ વીલાસ કરે નર નાર; સુખ પામ્યાં બનો
 તે ઠાર, સુખ સંજ્યા ઉપર સુતાં બેઠ સાથ; એક એકને
 બીડી બુજ બાથ નીદ્રાવશ કાયા બેઠની થઈ; તત તણી
 શુધ નવ રહી, મધનીશા ગઈ છે રાત, જાગી ઉઠી તેના માત,
 પૂખ પીમળપે નીકળી બાહાર; આવી સુતાં જ્યાં નરને નાર;
 દ્રષ્ટે જોયું સુતાં નરને નાર કલેજુ દાણુ અપરમપાર. પછે
 મન વીચારી કરી ત્યાં શું કરેછે સુંદરી.

દોહરા—દ્રષ્ટે દીઠો માનવી, સુતો પુત્રીની સંગ. દ્રષ્ટે દે-
 ખી નવ શકે. જવાળા લાગી અંગ; જાલી પગને એસીએ
 હરાડી દીધો આકાશ; જાણે મોકળુ ફેરવ્યો, તે રીતે તે ઠાર.

(૯૯)

બંકાવળીને બ્રાહ્મી તહીં, મારા તમાચા દસવીસ; બઈ ચાલી
પોતાના શેહેરમાં, સ્વરગ પુરી તે દીશ, ગાંધરવ નામ પી-
તા સહી, પોતાનો ભરથાર; હકીકત માંડી કહી, પુત્રીના તે-
ણી વાર; ક્રોધ કરયા કાયા વીખે, કેદ કરી તે ઠાર. કેદમાં
રાખી કામની, પણ નરનું ના મુકે નામ; ઘડી પલકના વી-
સરે જુરે રાતને દન. આજ જળ નીદ્રા તજી, કરે ઘણું કલ-
પાંત; હોલે દીલ તેનું થયું, તજ્યાં સંઘનાં સુખ, રાજકુવર
નવ વીસરે. લહે લાગી તે મુખ. સોળે શણગાર તેણે સંખ્યા,
વીલાપ કરે અપાર. બે હોંશ થઈ અવની પડી, વળી મુ-
ખે કરે પોકાર; દાશીએ જાહેર કર્યું તેના દુખની વાત; તે
નરના વીખેગથી, કરેછે દેહના ઘાત ખાત પાત સરવે તજી
રૂદન કરેછે અપરમપાર. ત્યારે માત પીતા ઘણું કોપીમા,
બેડી જડી પગ મોજર. ગળામાં તોગ ઘાળ્યું વળી બાંધી
થંભ સુખાણ, કુળને કલંક લગાડીયું. ધીક ધીક જીવતરે ની-
રવાણ; ધીકાર પડ્યો તુજ રૂપને, ધીકાર પડ્યો તુજ અ-
વતારે ધીકાર પડી તુજ ચાતુરી, તેના કુળ બેળીયું આ ઠાર.
નફ્ટ થઈ નથી લાજતા, હજી તે વાતના ખ્યાલ; હત્યા ભા-
ગો નવડર આણીશ તારો કાળ; ડાહ્યાપણ રૂપને ચાતુરી,
તેમાં ઉઠી આગ. કેમ ન મુઠ્ઠું તું દાકરી, લખવું માફે
કુળ; એમ કહીને કેદ કરી, કાંઈ નવ ચાલ્યું તે નાર. હવે
રાજકુવરને નાખીયો તેનો કહું વિસ્તાર.

ચોપાઇ—ક્રોધ કરી ફૂંક્યો તેણીવાર, જાણે ગોફણ ફેરવી
તેણી વાર; સમુદ્ર મધે પડીયો જઈ, ગયા પણ જાજન
ત્યાંથી સહી. પ્રભુની માયા અપરમપાર, અચાવી લીધી
તેણીવાર; આવરદાની દોરી લાંબી સહી, તે કોઈથી તોડાએ
નહી. સમુદ્રે છોળ મારી તે ઠાર, કાઢી નાખીયો જળથી
ખાહાર; સવા પોહિરે થયો સાવધાન, આંખ ઉઘાડી જોયું
તે ઠાર. જીવે તો દરીયાના નીર, એક તરફ ગ્રાડી ગંભીર;
વીચારયું પોતાને મન, લખીત વાત થઈ તે દીન. હવે

(૧૦૦)

આશા જીવ્યા તણી નથી, એમ વીચાર્યું મનમાં કથી; કર્મ કીધું ભાગવશે દેહ, એ વાતમાં નહીં સંદેહ. એમ મનમાં વીચારી કરી, ત્યાંથી ચાલ્યો હીમત ધરી; એક કોશ ગયો જોડે, વાડી એક દીઠી તેડે. ઘણી ખુશાલી મનમાં થઈ, અમરત ફળ વળતી દીઠાં તહીં; એમ વીચારી પેઠી તે માંહી, અમરત સરખુ દીઠું તાંહી. જાણે માણસ અપરમપાર, તુટી પડ્યા ધરણીમાંઝાર; વજરથી કઠણ કીધું મન, હીમત રાખીને રાજન. મારી ઠોકરને ચાલ્યો જાય, હીમત રાખી મનડા માંહી; વળી કોસ મુકી તે જાય, ત્યાં દીઠી એક બીજી બાગ. ઘડા લેવડા દીઠા અનાર, તેની શોભાનો નહીં પાર; ફળ મધે અનારનાં ઝાડ, બીજી ઝાડી બાર અરાઠ. રાજકુંવરનું હરખ્યું મન, એક ફળ તોડ્યું તે દીન; ચાલ્યું ફળ તેનીવાર, નીકળ્યાં જનાવર અપરમપાર. ઊડવાને લાગ્યાં ઓપાસ, તહાં શોભા તણો અનસ; નેવડ તણો કાંઈ પારજ નથી, ડુલે ડુલ શું કહું કથી. શીતળ નીર સરોવર સાર. અમરત સરખુ તેમાં નીર; આશપાશ દ. રયાનાં નીર, તે મધે રચના દીઠી તે તીર. પીધું નીર ફળ આધાં લઈ, પછે મનથી વીચાર્યું તહીં.

દોહરા—ફળ જળ મળ્યા સહી, સુખ પામ્યો તે રાય; કુદરતનો એલ દીઠો સહી; અકળીત કળ્યો નવ જાય. ચારે દીશાએ દરીઆનાં નીર, નવ જવાનો ઠાર; ક્યારે વસ્તી દેખ્યું, ક્યારે આવશે કુખનો પાર. વાહાણુ તણો રસ્તો નથી, એ અલોકીક છે ઠાર; માટે હીમત હારવી નહીં, એમ મન કીધો વીચાર. જ્યાં કાજ પડ્યાંછે અતીઘણાં, ત્રાપો બાંધ્યો ત્યાં; મુક્યો સમુદ્રમાં તેહને, જમ હરી કરે તેમ થાય. એકવાર મરવું સહી, લખીત હશે તે થાય; આવરદા હશે સહી; તોતો પામીશું પાર, એમ કહી બેઠો સહી. અંદેશ કરતો જાય, પડ્યો તે છોળમાં જાડ; ત્રાપો તેણી વાર, મડા ગાંઠ જઈ વળગી પડ્યો. આત્રી તે અરણુવ

માંદા, દરીનાં છોગ મારી કરી; કાહાડી નાંખ્યો પેલે પાર,
 રેત ઉપર ઠરીયો જઈ. એ કુવરે તેણે ઠાર, સાતા થઈને
 ચાલીઓ; હોમત રાખીને મન, નીશા પડી તેને સન્ન.
 મહા ભયાનકછે વન, વાઘ વર ધણાં તહીં; શબ્દ કરે ચો-
 પાસ, ધણી ઝાડી વીકટ તહીં. અનેક જનાવરનો વાસ, તે
 ઠામે ધીરજ નવ રહી; ધરજવા લાગ્યાં હાડ, ચતુરે કીધી
 ચાતુરી. ચડીએઠો એક ઝાડ, મધ નીશા એમ કરતાં ગઈ;
 થયું અજવાળું ઉઘોત, જાણે દીવશ ઉગીઓ. ભાનું કેરી
 જોત, જાણે મધ્યાન થયા સહી; તેવું થયું તે જાણ, રાય
 તો અચરત પામીઓ. એટલે દીઠો એક નાગ, તેને માથે
 મણી સહી; તે તણે ઉજેસ, ખરા મધ્યાન જાણે થયા. તે
 જોજન એક ફરતું એદશ, ત્યાં ઝાડ હેઠળ આવી ઈયો; મુકયું
 મણી તે ઠાર, પછે ચારો કરવા પરવર્યો, મછનો કરવા અહાર.

ચોપાઈ—મછ તણે તેણે કીધો અહાર, તરપત થયો તે
 વાર; પાછો ફરેને આવ્યો સહી, જ્યાં મણી મુકયુંતુ તહીં.
 પાછું ચડાવી લીધું શીશ, સજી કામ ચાલ્યો તે દીશ; મણીના
 તેજથી મછ નાશી જાય, માટે મણી મુકીને જાયને.
 રાજકુવરે જોયો તે ખ્યાલ, એમ કરતાં થયો પ્રાતઃસકાળ;
 કુંદમુળને કીધો અહાર, પાછો ચડીએઠો તે ઠાર. પછે કા-
 દવનો એક પીંડો કરી, જઈએઠો તે ઝાડે ચડી; વીત્યો દીનને
 રજની પડી, આવી નાગ પોહોચ્યો તે ધડી. મધ નીશાની
 વેળા થઈ, તે સન્ન નાગ આવ્યો તહીં; જાણે સુરજ થયો
 પ્રકાશ, આવ્યો નાગ તે વૃક્ષની પાસ. મુકયું મણી નવ લાગી
 વાર, ચાલ્યો મછનો કરવા અહાર; દરિયા કાંઠે પહોંચ્યો
 જટલે, ઉપરથી કાદવ નાખ્યો તેટલે. મણી હતુ તે ઢંકાઈ
 ગયું, અંધકાર તે વેળા થયું; ગતી ભંગ તે નાગની થઈ,
 પડી ફાળ શુદ્ધી નવ રહી. આંખે અંધ થયો તે વાર, મણી
 વિના ન સુઝે લગાર; પછાડા મારે ક્રોધજ કરી, ગયા પ્રા-
 જ્ઞ તેના નીસરી. એમ કરતાં તે રજની ગઈ, નાગતો પાછા

આખો નહિ; રાજકુંવરે કર્યો વીચાર, હેઠો ઉતર્યો તેણી વાર. મરતીકા ખાણીને કહાડ્યું મણી, તે તણી શાભા છે ધણી; જતન કરીને ત્યાંથી લામ, ત્યાંથી પંથ કર્યો છે શીખ. કોય એક તે આલ્યો વહા, નાગ મુઝો દોઠા તહી; ગુણ ઝો-સીગળ તેને થાઉ, એની દેહને દાગ દેઈને જાઉ. એમ વીચાર્યું તે દાર. ઘાસ તણો કાંધો અંખાર; તે મધે ધ-રીઓ નાગ, રાજકુંવરે પછે દીવો દાગ. તાર પછે તે આલ્યો વીર, મન મધે ખહુ રાખી ધોર; એક તરફ ઝાડી ગંબાર, એક તરફ દરિયાનાં નીર. પાહાડ પરવત ધણી ગુફાય, જખ જખ ધણી છે ત્યાં; તે મધે ઉતરે ને ચડે, મરણ થકી તેનો નવ ડર. વાઘ વડ વનચરને સરપ, માટી ફાળ દેતા અજગર; ધણુ ભયાનક વન જાણ, કાયર નરતો છાંડે પ્રાણ. તે મધે તો આલ્યો જાય, વજર કલેશુ કરીને રાય.

દોહરા—નીચાં પડી તેને સમે, હીમત નવ રહી મન; વીશરામ કર્યો જઈ ઝાડપર, તેણે સમે રાજન. તે ઉપર મેહેલ હતો, એક મેનાનો સાર; અચ્ચાં ચાર છે તેહમાં, પાંચમી મેનાં નાર. તે જનાવર નથી જાણતાં, જે ઉપર છે માનવી જના; ઘટીકા એક રજની ગઈ. તારે અચ્ચાં બોલ્યાં વચન. માતાજી કહેા કાંઈ વારના, વાકેક કરોની આજ; હવે અમે મોટાં થયાં, જનશુ ચરવા કાજ; આ જંગલની વારતા, માંડીને કહેા વાત. કઈ દીશાએ જઈએ અમો, ચરવા કારણ માત; એવાં વચન પુત્રનાં મુણી, મનમાં થઈ રજીયાત. પ્રસન્ન થઈ તે ઝોચરી, પુ-ત્રની સાથે વાત; ઉતર દીશા બણી પહાડે, ઇલાંચી એક જોજન. હીરો તણો એ છે સહી, તે ઉપર શરોવર સાર; તેની પાસે એક ઝાડ છે, તેના ગુણનો નહિ પાર. તમ આગળ તો હું કહું, ઝાડ તણો ગુણ જેહ; સાંભળ સુત ચીતે કરી, માંતને કહુ નેહ. પ્રયમ ગુણ કહુ પાનનો, વા-ગ્યા હોય શરારે ધાય; પાંદડાં તેપર મુકતાં, ભરત રૂઝાઈ

જાગ્ય. કૃષ્ણ બાંધે કમર વિશે, તે ઉડ ગગન મોજર; સે
જોજન જાએ સહી, એમ પળમાં નીરધાર. ડાંડી તણી
જે લાકડી, મારે વજરની માંય; કડકા થઈ અવની પડે,
તે વેળા તે માંય. છાલ તણી ટોપી કરે, ધરે શીર આણી
નેહ; સરગ મૃત્યુ પાતાળ કરે, પણ કોઈ નવ દેખે દેહ. એવા
ગુણછે ઝાડના, હૃદયમાં હીરા લાલ; પણ ત્ય કોઈ જઈ
શકતુ નથી, ત્યાં નાગછે વિકરાળ; ત્યાં રહાને તે કરે, ઝાડ
પાહાડની જાણ. પશુ પ્રાણી કે માનવી, જાય તેના લે પ્રાણ.

ઓપાધ—માટે પુત્ર જશો નહિ, એવી મેનાએ વાણી
કહી; બાકી ગમે ત્યાં ફરજો તન, ત્યાં જશો તો થાશે વિધન.
એવાં વચન મેનાનાં સુણા, વળી ગચ્ચાં એ વાણી ભણી;
નવ જોઈએ આપણુ ને ગરથ, નથી ઝાડ તણો કાંઈ અ-
રથ. જે જાય તે છવે નહિ, સરપ તેને ડસે તહા; તે સરપ
ને છતનાર, માનવ નામે આવે તે ઠાર. જાવે ઝાડ પાડ
ને ઠામ, શીઘ્ર કરે પોતાનાં કામ; એક એકના માથાનો સહી,
પરમેશ્વરે ઘડ્યા હશે તહી. પરમેશ્વરે રચના કરી, નહિતમ
વસ્તુ પ્રયત્નાપર ધરી; તે સડ માનવી કેરાં કાજ, એ વા-
તમાં શો સંદેહ. કોઈ અવન્ય લક્ષણો હશે તે જશે, અહંકાર
નાગ તણો બાજશે; આપણને તેનું નથ કાંઈ કામ, સેજ
વાત પુછું આ ઠામ. તારે વળી ખેલી મેના વાત, સાચો
કહુંછું મનની સાક્ષાત; કોઈ માનવી આવશે આ ઠામ, અ-
ત્રીય તક્ષણ રહ ધામ. હીમત રાખી જશે એ ઠામ, તો તો
થાશે તેનું કામ; એક ઉપાયથી જતે નાગ, તે તમ આ-
ગળ કહુંછું આજ. તે પાહાડ નીચે કોતરું સહી, એક રૂથી
તપ કરેછે તહી; તેનાં જઈને સ્તુતી કરે, તારે રૂશ વાણી
ઓચરે. મસ્તક ઉપર હાથ મુકે જોડે, કામ તેનું શીઘ્ર
થાય તેટલે; એવી વાત મેનાએ કરી, રાજકુંવરે મનમાં
ધરી. વીતી રાતને ઉગ્યો દન, રાજકુંવરનું હરખું મન; તે
પાહાડ ઝાહાડ જઈને જોઈ, મારા મનના સંદેહ ખોળી મોત

(૧૦૪)

પોતાનું મુઠીમાં લઈ, ઉતર દશ બાણી આપ્યો વહી; દુરથી
પા'ડ દીઠો જોડલે, નિશ્ચયે વાત થઈ તેટલે. એકવાર મરવું સહી,
પાછું ડગલું ભરવું નહિ; એવી મનમાં રાખી ધીર, ઊડાણમાં
ઉતરીયો વીર. પોતે મનમાં કર્યો વિચાર, હું ક્યાં આઘો છું આજો કાર.

દોહરા—આ જગા ઉપર મને લાગીયા, લખ્યા લેખ મુજ
શીશ; અત જળ મળે નહિ, કરતા શ્રી જુગદીશ. જનમ
ખધો ભમતો ગયો, વન વગડાની માંહ; ઠરી ઠામ જોડો નહિ,
ધીક પડ્યો મુજ કાય. એ રચના પણ જોવો સહો, અદ-
ભુત સરખી વાત; મેનાની વાત સાચી પડી, ભાગી મનની
ભરાંત. એવું મન ધારી કરી, પાસે ગયો તે વીર; ધણો
વરધ રૂશીને જોઈ, ચરણે નામ્યું શીશ. સ્તુતિ ત્યાં કીધી
ધણી; તલસવા લાગ્યો પાય, તરણ દિવસે રૂશી જાગીયા.
સમાધી ઉતરી ત્યાં, આંખ ઉઘાડી જોયું સહી; ત્યાં દીઠો
માનવ જન, ત્યારે રાજકુંવર જઈ ચરણે નમ્યો. સ્તુતિ કરી
તે દીન, કરજોડી ઉભી રહ્યો; ત્યારે આપ્યા રૂશી રાય, જાઓ
કામ તમારું નિશ્ચયે થશે. એમ કરીને રહ્યા તે ઠામ, પા-
હાડ ઉપર ચડ્યો સહી; હીમત રાખીને મન, જોતાં જોતાં
ચાલીઓ. ધીરજ ધરી રાજન, દીઠી રચના તે પાહાડની;
હીરા જોત અંપાર, ચડ્યો છેક ઉપર લગી. ત્યાં દીકું ત-
ળાવને ઝાડ, નીશાની સાચી મળી; સઘળી તે કાર, પાંદડાં
ને ફળ આધાં તહીં. કાણુએ ન લાગી વાર, નજીક જઈ
પહોંચ્યો તહીં; દીઠો નાગ વિક્રાણ, દીઠો માનવી તેને તહીં.
રાજકુંવર તેની વાર, ઝાડ ઉપર ચડ્યો સહી; ફળ આધાં
તેનાં સાર, મેનાંતાં વચન સાચાં મળ્યા. સંદેહ નહિ લગાર,
છાલ કાઢી કહાડી ટોપી કરી; તે ધરી પોતાને શીશ, માગી
લીધી એક જોડીકા, પછે તળ્યો ઠામ તે દીશ.

ઓપાઈ—મન મધે કરો વિચાર, નાગ મણી મુજ પાસે
સાર; કોઈ મળશે તો લેશે સહી, એને રાખુ જતને અહીં.
આરી જાંગ નવ લાગી વાર, તે મધે ધાવ્યું તે કાર; ઉપર

પાંદડું મુક્યુ લઈ, તરત ઘા રૂઝાયો તહીં. પ્રસન થયો પો-
તાને મન, વળી આગળ ચાલીઓ રાજન; મોટો ગુણ ટો-
પીમાં સહી, કોઈ દ્રષ્ટીએ દેખે નહિ. નારમે થયો પોતાને
મન, જોતાં ચાલ્યો ઝાઝાં વન; અમુલ્ય વસ્તુ આવી મુજ
પાશ, તેથી મન થયુ હુલાસ. પણ લખ્યા લેખ ટળવાના
નથી, બધીશિ વાત સાચી સરવથી. તે કોઈથી ટાળ્યા નવ
જાય, એમ મન વિચારે રાય; પાહાડ મુકી ચાલ્યો જોડલે,
એક કહતક વાત થઈ તેડલે. દીડુ એક તળાવ રસાળ,
આરશપાહાણની ફરતી પાળ; ઘણુ નીરમળ છે તેનું નીર,
આશપાશ શેમિછે તીર. તે મધે એવા ફળછે અપાર, જોતાં
ત્રપત થયો તે ઠાર; ચાર ઘડી બેઠો રાજન, બેઠો બેઠો વિ-
ચારે મન. ગરદ થઈછે મારો કાય, વળી જળમાં નાહાવું
આય; એવો મનમાં કર્યો વિચાર; લઈ મુક્યો સામાન
તે ઠાર, તે મધે પડીઓ જઈ. ફરતી ખ્યાલ એક તેમાં
થઈ, ડગકી મારી જોડલે; ચર ફીટી નારી થઈ તેડલે, ધન
પરમેશ્વર તારો ગતી. કો પાર ના પામે રતી, મેં શું કરમ
કર્યુ કીરતાર; નર ટાળીને કીધી નાર, અવતાર મારો મિ-
થ્યા થયો. સરવ મનોરથ મનમાં રહ્યો, નવ પોહોચી મન-
માની આશ; છેક થઈ બેઠો નીરાશ, ધીક ધીક મુજ પાપી
પ્રાણ. શું બેઠોછે ઘટ માંહે જાણ. હવે જીવવું તે ધીકાર;
નીકળ પ્રાણ આણી વાર, છેક હીમત હાર્યો રાજન. છાતી
ફાટતે કરે રૂદન, એક જલ્લે સાંભળ્યો સાદ; તે પામ્યો ઘણું
હુલાસ, તે આવીને શું કરે; વિચાર તે સંભળાવું આણીવાર.

દોહરા—ધસી કરીને આવિયો, શબ્દ સુણી તે ઠાર;
રૂપવંતો દીઠી તે કામની, શોભા અપરમપાર. મુખ કમળ
સરીખડું, બમર ભ્રુટી ધનુશ કમાન; ઉદર ધુઅર અતિ
આપતો, વસે તરંગી સમાન. ઘણી કોમળ તે કામની, ઉ-
પવશીની જોડ; દ્રષ્ટે દીઠી કામની, પહોંચ્યા જલ્લના કોડ.
આસે જઈ ઉબો રહે. મુખે જોલ્યો વાણ, કોણ તણી તું

દિકરી, દીસે ચતુર સુખણ. આ જંગલમાં એકલી. કેમ કરે
રૂઢન. સાચી વાત મુખથી કોહો સન્યાં સહોદર જન. ચ-
તુરાર્ધ મનમાં ધરી ફેરવી વાત તે ઠાર. તુજ ખોળે તો શીશ-
છે, તારે ગમેતો માર; ત્યારે જલ્દી ઘણો હરખીયો, જળ છાં-
ટ્યું પોતે નર; મંતરી કરી વાંહાં છાટીયું ફરી રૂપ થયું તે વીર.

ઓપાર્ધ—જળ પરવેશ થયો જોડલે. હાથો સ્વરૂપ થયું
તેડલે; નારી હતી તે થઈ નરની કાય, રૂંથનાઈ રૂપ થઈ
અકળાય. વાંકું મુખને નાક વીકરાળ, મોટા હાથ જાણે વી-
કરાળ, એની દેહ જળથી થઈ, પ્રભુની માયાનો પારજ ન-
હી. જળથી કાઢી નાંખ્યો બાહાર, અપસોશ ધરી બેઠો તે
ઠાર; મોતનો કાંઈ આવ્યુ નહીં, કરૂંપ કાળજીથી કાળી થઈ
વળી સબુરી રાખી અપાર, નારી ફીટી નર થયો તેઠાર; એ
ખુશાલી મેટી થઈ, વળી આગળ ચાલ્યો વહી; જોજન એક
ગયા જોડલે, નારા એક મળી તેડલે રૂપે. રંગીલી જાણે રૂસ-
નાઈ. મેથ કરતાં શામે સવાઈ; દુરગંધ ઉડેછે દુરથીજાણુ,
મોટું મોં દીસે નીરવાણુ સીસોળીયા સરખા છે વાળ, એવા
દીઠા નારાના હાલ; જાણે કરતક કાળ સ્વરૂપ, અચરત
પામ્યો દેખી ભુપ. પાસે આવીને ઉભી રહી. મુખ થકી
તેણે વાણુ કહા; ઘણા દીવશ થયા શોષુ તને, ક્યાં ગયાતા
ચીંતા થઈ મુને. એવું કહી પછે બોલી તહીં રાજકુંવર ઉ-
ભા છે સહી.

દોહરા—મન વીચાર કર્યો તહીં, કેમ રહેશે નાર; પુત્ર-
ને મુશ્કા પરહરી, તજ પછે તારણી નાર. તેની દયા આ-
વી નહીં, તજ ગયા તે ઠામ; એમ કરવું થટે નહીં, ત્રાસો લે-
ધને હાય. આસો ઘેર ઉતાવળા, વેગે કરી મુજ સાથ. સુણી
વચન કુખ પામીયો, અરે વીધાત્રી માત; બવીશમાં ક્યાં લ-
ખ્યું, વીખતરી સરખી વાત. કોના પુત્ર કોની કામના, વળી
વળગ્યું મુને તંગ; કઈ પેરે છુટીશ ઈહાં થકી, બહુ શોક ધ-
રેછે અંગ. આવી અવસ્થા કરમે લખી, મેં શાં કીધા પા-

પ; કુપ્પનો પાર નથી આવતો, એ મોટો સંતાપ; સજ્જર મન-
માં ધરી, આલ્યો વળી તેની સાથ; લઈને ચાલી ત્યાં થકી,
આહાંદ અંગ ન માય. મુકામે લઈ ગઈ પોતા તણે, ત્યાં
દીઠાં એ ચારેક બાળ; પીતા કહીને વળગીયાં, કરવા લાગ્યાં
વહાલ. વળતી પ્રીત બહુ કરી, શાન કરી આવી પાશુ; રત્ન-
દાન આપો મુને, પહેાંચે મનની આશ. વીચારે ઘણા કરે-
વો પડ્યો તે વીનતાને સંગ; કપજ પડ્યો છુટાએ તહીં, માટે
પડીયો વંગ. ઘણા દીવશ એમ ત્યાં રહી; રાવ કરમે વળી
નાર; જંગલમાં તમો જઈ કરી, કાષ્ટ લાવો આ દાર. એમ
સુણી મન રાત્રીયો, હવે આલ્યો કુપ્પનો પાર. લઈ કુવાડો
નીસરયો, પ્રસન્ન થયો તેણીવાર; છવ લઈ આલ્યો ત્યાં થ-
કી, અંધોરે વતની માંહ; પાછુ કરી જોતો નથી જેમ જ-
વાય તેમ જાય. જોજન દસ નાશી ગયો, ત્યાં વળી દીડો એક
બાળ; તે મધે વળી પરવરયો હોમત રાખી તે જગ. મધ
જગાએ ગયો સહી, દીડો કુંડ વળી સાર; શીંગી મલમલની
પાળ છે, અમરાત સરખુ તે વાર.

ચોપાઈ—તે હામે જઈ ઉભા રહ્યા, જાબા જોતાં દીગ-
મુઠ થયો; વળી કરમે દીધો હાથ, વીચારે કરવા લાગ્યો નન
સાથ, એક થયા અસ્થી બીજ થયા હાલ, તીવ્ર રથળ છે
વળી અસાર; એમ વીચાર કરે તે જગ, પછે ચમરયા શી
જુગદાધાર. તમારી માયા અપરમપાર, નથી આવતો મારા
કુપ્પનો પાર; સાહ્ય કરો મુજને બગવાન, એમ કહી વળી
આલ્યો તાહ; નશીબ પોતાનું આગળ કરી, જે કોસમત
બનશે તે ખરી; આ જળમાં પણ નહાવું સહી, કરવું પર-
મેધરનું થાજે અહીં; એમ વીચાર મન સાથે કરી, પડ્યો
જળમાં વળા હોમત ધરી; મારી કુપ્પકી વળા જળનીમાંહ,
અચરત વાત બની એક તાંપ; દેવતા સરખી કાયા યઈ,
પ્રથમ કુંડ તાંહાં નીકળ્યો જઈ, જળ તજીને નીકળો બહાર.
હવે કાપ દીડી તે પાપ, જોષ્ટિકા દોષીને પાંડડાં સહી, તે હામે

વળી દીઠા તહીં; પ્રસન્ન થયો ધ્રાણુ પોતે મન, પ્રભુ મુજને
 થયા પરસન; ટળી આપણુ સઘળા ખોડ, પોત્યા મનના સ-
 ઘળા કોડ; તણાનો મર મરનો ત્રણ, તોરી ગતી છે સરણા
 સરણ; રાજકુંવરે મન વશ કરેયું, જળમાં પાય કદી નવ ધર.
 નવ પીયું નવ પોયું વદન, એવા નીમ ધરેયો રાજન, લીધી
 વસ્તુહેતજ કરી, પાછી ટોપી શીરપર ધરી; વળી તાંહાંથી આ-
 હ્યો રાય, આણુંદ તેને અંગ ન માય; અધોર વન ભયાંતક ત-
 હીં, વાઘ વરનો પારજ નહીં, અનેક જતાવર ખીજાં કહેવાય,
 તે સરવે મુખ આગળથી જાય, દ્રષ્ટે જુવે સરવે રાજન,
 કોઈના દમિ રાજનો તન; નીરમે થડને વનમાં જાય, એક
 પહાડ દીઠા તે વાર; તે ઉપર એક મહેલ છે સહી, તેની શા-
 ભાનો પારજ નહીં. ઊંચો મહેલ નવ ટૂંકી વાસ, જાણે શામા
 ચંદ્ર પ્રકાશ, ઇંદ્રથી શાભા અપરમ પાર, ચડ્યો પહાડ નવ લા-
 ગી વાર; મહેલ મધે ચડ્યો જઈ ધરી, ઝળકે કામ જાણે સુર-
 જ સસી; પશુ પંખી માનવ નહીં કંચ, રાજકુંવર તો અચરત
 હોય; સઘળુ જોઈ વળ્યો સરવથી, કોઈ ભાગ તારું એમાં નથી;
 સાતમાળ ચડ્યો જટલે, શબ્દ એક સુણ્યો તેટલે; જાણે વીન-
 તા કરે રૂદન, તે સાંભળ્યુ પોતે રાજન.

દોહરા—ધીરજ રાખીને પરવરેયો, રોયુ કોણુ આ ઠાર;
 જોતો જોતો પરવર્યો, એક દીઠી નઉતમ નાર. પરી આ-
 કારે રૂપ છે, ધણું સકોમળ અંગ; પગમાં ખેડી તેહને, કરે
 રૂદન મન ભંગ. તેની પાસે જઈ ઉભા રહેા, ટોપી ઉતારી
 શીશ; વિનતા પ્રતે બોલીઓ; તે વેળા તે દીશ, કોણુ તણી
 તું દીકરી. કોણુ તારો બરથાર, કોણુ કારણુ પડી કેદમાં;
 શાભાનો નહિ પાર, સકોમળ કામા તાહરી. કમળ પુષ્પ પ્ર-
 માણુ, કોણુ દુશ્મન તુજને દમે; બોલોને સાચો વાણુ, એવાં
 વચન શ્રવણે સુણી. લગ્યા પામી મન, ધૂંધટ તાણુ તે
 ધડી; બોલી મુખે વચન, તું જાને તારે મારગે. કાંહાંથી આવ્યો
 આ ઠાર, માનવ રૂપ તમો કોણુ છો; શું છે તમારું નામ,

દેવ દાનવ કે માનવી. કે છો જમના દુત, માનવ રૂપ ધરી
 આવીયા; સ્વરૂપ શાંતિ અદ્ભુત, ક્રમે તે મરણ તમો. એક
 ઘડીમાં તજશો પ્રાણ, માટે જાઓ પાછા કરી; નારજો મા-
 નજો વાણ, રાજકુવર મુખ ખોલીઓ. તે વેળા તે સાથ,
 હુંતો ક્રોધથી ડરતો નથી; નારજો માનો વાત, જક્ષ કીનરને
 ગાંધરવી. રાક્ષસનું છેદુ શોચ, એટલી હીમત રાખુ અમો;
 પ્રભુ પ્રતાપે આ દીશ, તારે ગમેતો તારણી. તું કરે મારી
 ઘાત, ખીજા ક્રોધથી ખીતો નથી; નીશજો માનજો વાત, માટે
 મન મુકાને કહો. તમ તણુ જો દુખ. પરમેશ્વર પ્રતાપથી;
 શાતા પમાડીશ મુખ. ધથરે આણુ એ વાતમાં. મુજ તુજ
 વચમાં શ્રી રામ; દુખ ભાગીશ હું તારણી, ફેડીશ દુરમ-
 નનો ઠામ. હેવાં વચન અણે સુણી, તે વીનતા થઈ રળી-
 આત; હકીકત પોતા તણી, કહેવા ભાગી વાત ફીરતા
 મામે જાંજીઓ સહી, ત્યાં રાજા મજકુરે નામ; ગાંધરવ નામે
 રાજા સહી, માહારા પીતા તણા એ ભાઈ. ભવીજી હુંતેહની,
 તે કાકો મારો થય; તેના કુળમાં કલંક એક આવીયું; તેકહું
 તમને આંધ. પુત્રીતેના પેટની, અંકાવલી તેનું નામ, અપહરે
 સર્વેમાં શીશિમણી, તેણે ડીધું એક ઠામ. મરતલોકને એક માનવી,
 કોઈ સુથડ પુરૂષ સુખણ; આશક પડી તે ઉપરે. સાંપ્યા તન
 મન પ્રાણધજા કરી. કરતી ભાગવિલાસ, તેની માતાને દ્રષ્ટીએ
 પડી; ચડીયો તેને કાળ; તે નરને નાંખી દીધો સહી, સમુદર
 કેરે માંદ. પુત્રી ઘાલી કેદમાં, એડી જડાવી પાય; તેની વાત
 આવી મુને, હું મળવા ગઈ તેહાર. શીખામણુ દીધી ઘણી, પણ
 નવ માને તે નાર; દીવાની તે ત્યાં થઈ ગઈ, નથી શુધકાંઈ
 તન. તે નરનો નેહ ભાગી રહ્યો, ભ્રષ્ટ થઈ તે મન; પેરેપેરે લો-
 નવી, ન માન્યું એક લગાર. તે નરના વોળેગથી, તેના જશ
 પ્રાણ તેહાર; મળી ભેઠી સૈાને જઈ, પાછી ઉડી આકાશ.
 તેવામાં પાપી એક આવીયો, રાક્ષસ મારી પાસ; પ્રેહિદીકાયા
 તેણે કરી ખાંધી મુજને તાહે. આઠામે રાખી મુને, એડી પેહેરાવી

યગમાંહે;કુદ્રછી તેની ઘણી, સમભોગનું ઇછે સુખ. માહાઈ મન
રાજી નથી, એમ ચીનતા બોલી મુખ; પરમેશ્વર લાજ રાખશે,
દે કરવી પડશે ઘાત. તમો માનવી રૂં પકોણું છો, તે વીસ્તારી કહેવાત.

ઓપાઈ—એવાં વિનતાનાં સુખી વચન, હીલગીર થયું રા-
જનું મન; અંકાવતીનું સામળી ફુલ, ઉતરી ગયું તેવેળા મુખ
આંખે આસુ આવ્યાં તહીં, હકાકત પોતાની કહી. તે અંકાવ-
ળીનો આશરું, સત કરી માનવેવું. સહુકારે મુજને કહાડ્યો
બાહાર; મમો બમતો આચો આહાર, તેની વાત વિસ્તારી
તમો. તેના ફુલેથી ફુલ પામુ અમો, જાણે જગમ ઉપર છાંટે
આર; તેવી ગતી મુજને આહાર, લેખ લખ્યા હશે મુજ ભાગ.
તોને પાછો મુજને મળશે તાર. એવાં તે નરનાં સુખી વચન,
પ્રસન થયું વિનતાનું મન; રૂપકળા ગુણ હીમત જોઈ, તે
વિનતા પણ મનમાં મોહી. ધનધન હીમત તારી જાણુ, શું કહ
પરવશ મુજ પ્રાણુ; અહીંથી છુટુ એકજવાર, તોતો મળવું પાછી
નાર. લાચાર છર્ડે પરવશ હું આજ, તો ક્યાંથી સરજ તારું કાજ
રાજકુવર મુખ બોલ્યો વાણુ, તારા શતરૂનો લેકે પ્રાણુ. તુજને
અહીંથી મુકાવું નાર, સત વચન માં આહાર; ગૌઆણુ
સ્ત્રીની વારે ધારી, ખરા ખતરી કુળનો કહેવાડ. અટે મરું કે
મારું આંધ, તુને મુકાને જવાનો નહીં; એમ કહાકર જોડીકા
ધરી, મારી બેડીમાં વેગે કરી. કટકા થઈ ગયા દસવીસ, અંધ
થકી છુટી વે દીસ; વિનતા પ્રસન થઈ તે જંગ, એવારણું
લખને લાગી પાગ. ધનધન ધન માનવી અવતાર, તારા પ્ર-
રાકમનો નહીં પાર; અંધનથી તો છુટી અહીં, વળી પૂઠ મુકવાનો
નહી. પાહાડ સરખી તેની કાય, તે કેમ તમથી જીતી શકાય;
રાજકુવર બોલ્યો તે સાથ, ચીનતા પ્રતે બોલ્યો વાત. સહીજના
વર તે મુજણુ, હાથી તણુ તે લેશે પ્રાણુ; વજરના હથીયાર
જે સાર, તે પાહાડ કાઠી નીસરે બહાર. નાના ઉપર નવજોશ
જગાર, માપીને મારું આહાર. જો હોય સામે હથીયાર, લોતો

કરે સહી એનો સંધાર; પ્રસન વીનતા મનમાં થઈ, આપુધરાક્ષ
સનાંદે આડ્યાં સહી, તેમાંથી એક તેણે લીધ. થયું કામ આપણું સીધ.

દોહરા — લીધી તલવાર એક ત્યાં થકી, સાથે આપછરાનાર
બનેજણ સાથે નીસર્યા; મોલ થકી તે આહાર, કાશ એક ચક્ષુ
ત્યાંયકી, એવે શબ્દ થયો એક પાહાડ; જાણે ગર્જના મંથતી, કં-
પવા લાગ્યું ત્રાડ. પાછું ફરી જોયું તહીં, દોડતો જાણે આવ્યો પા-
હાડ; નાની મન બીની ઘાણું, ધુજવા લાગ્યાં હાડ. રાજકુવરે શું
ઓચરી, શાથાણે હવાન; પાછળ આવે છે દોડ મો, આ જો મિત્રના
કાળ. રાજકુવરે જોયું પાછું ફરી, દીકા પાહાડ શરીર; હીમત રાખી
ઉભા રહ્યો, તેવળા તેને તાર. બીજી ટોપી હતી બને, ન મુકી વિ-
નતાને શીશ; નીલે થઈ ખેસો તમે, એમ બોલ્યો તેવીશ. તુજને
કો દેખે નહી, તુઓ ખેસીને નાર; પગે ચરને ગમતું દશે, નીપ-
જશે આઠાર. એમ કહી તે નરના, સનમુખ ધાયો તય; પાસે
જઈ ઉભા રહ્યો, દીન મુખ બોલ્યા ત્યાંય. અલ્યા કોણ છે તું
માનવી, કેમ આવી પોત્તો આઠાર; આતું માર તે તોડીયું નવ
બીન્નો મન લગાર. સમુદ્ર આગળ જેમ આપડું, જે આગળ
પથર જાણ; મારે મન તેવો સહી. પલકમાં ખોઈશ પ્રાણ, પણ
સ્વરૂપ જોઈ તમ તણુ, દયા આવે છે મન; આ લંગમાં યાંથી
આવીયો બોજને સત વચન; મારી મરજદ લોપી કરી; કેમ
ચોરો તે નાર. તેતો આપતું મુજને નહી તો ભક્ષ કરે આ ઠા-
ર, તારે રાજકુવરે મુખ બોલીયો, તારી પાહાડ સરખી કા-
ય; તેથી હું ડરતો નથી નીશ્ચે માંનો મન માંય; હમો મરતું
લોકના માનવી. ગઉ સ્થિતા પ્રતી પાળ; મરતા લગિ આપુ ન-
હી, આણિય તારો કાળ. નચુરો લીધો નફર; નપુશક નર કેહેવા-
ય; મારે મન તું તેવો સહી. તું નીશ્ચે માંનો મનમાં હ હસતી
નાસે જેમ સહી થકી; તેમના શીશ આણે ઠામ. કડકે કડકા
તારા કરીશ; તું જોઈશ માર નામ.

ઓપાઈ — તારે દઈતને મન ચડી છે રીસ, ગદા એક લીધી
તે દીશ; ફરવીને મારી જઈ છે, રાજાએ ટોપી પેહેરી તેજી. ઠામ

અગોગર પેઢા જઈ, એમ હાથ બચાવે તહો વળી હોંશીયાર રાજ થયો ઉતારી ટોપીને સનમુખ ગયો ફૂલ બરાબર મા-હારે મન હથી કરી એમ બોલ્યો વચન; તારે ગમેતો માર ઉચકી પહાડ મારે મનતો તર સમાન; એવાં વચન મેહો બતનાં સુણી રીસ ચઢી રાક્ષસને ઘણી સાંગ એક મારી વિકરાળ સુમવાડો કરતી આવિ કારે તારે ટોપી વળી શીર પર ધરિ, ખેઠો ગફામાં વેગે કરી, વળી વિચાર્યું તાંહાં રાય; હીમત રાખી સનમુખ જાય વળી મુખથી બોલ્યો તે સાર. બળ હોયતો તાર દેખાડ સુણી વચન ચડી ઘણી રીસ. માર્યો વરક્ષ તેણે એક દિસ તે પણ ચુકાવીયો તતકાળ. તાંહાંયિ પછે દોડ્યો બાળ, પેટ મધે ભરણો જઈ; મારિ લાકડી પગમાં સહી, ભાગિ ગયા તેના બે પાગ જુદા થઈને રહ્યા તે જગ. મૂઠિ ઉપર પડ્યો ગતી ભંગ. રાજકુંવરે બોલો તેની સંગ. જો-મ લાકડી ભાગી પાય, તેવું શીથ છેદીથ આંધ; જીવનો આજ મેલવાનો નથી; એ વાત જાણજો સરવથી. માહા પાપી તું કહીએ આજ. પર સ્ત્રી સાથે વંચે કાજ. રાજકુંવરનાં સુણી વચન. કરોધ ચડ્યો રાક્ષસને મન. મુખ થકી કર્યો પોકાર; રાક્ષસી માયા થઈ તઈયાર શહુચ રાક્ષસ નીકળીયા સહી; કાળ સરીખા દીકા તહો, કોઈની હાથીના સરખી સુંઠ કોયની કાયા મોટી પ્રોઠ, કોઈ ખરે મુખા કેહેવાય, કોઈ રૂઢ મુઠ ઉભા થાય કોઈની નાશીકા મોટી વિકરાળ કોઈનાં નાક જાણે વાંસની ડાળ કોઈના દંત જેવા હાથી સહી, વીકરાળ વદન દીસેછે તહો. કેટલા એક દીસેછે પહાડ પાડે બરાડા કકડાવે હાડ, એવી માયા રાક્ષસે કરી, રાજકુંવરે હીમત ધરી.

દોહરા—કાડી તરવારને દોડીઓ કોઈ નવ દેખે કાય મારે હાથ ઉપરે, તે કકડ કકડા થાય, માયા સડે પ્રાણે કરી, એ પાપીનું છેદીયું શીથ; ભામીનો ભાર ઉતારીયો, ને વેળા તે દી-શ. રાજકુંવર ત્યાંથી ગયો; મુરજા આવી તે કાય. અવની ઉપર જઈ પડ્યો, રૂવે બચાં આવી ત્યાં; દીકા પરાક્રમ તેહના

તે મનમાં સુખ ઉપરથી છેડો કાઢાડીએ, ઢોળવા લાગી પાય
હાથ ફેરવો શીર ઉપરે, અમરત દ્રષ્ટી કરી ત્યાં; તરત ખેડો
રાજ્ય થયો, વીનતા લાગી પાય. કર્નેડી કરી વીનતી, તે વળા
તે જાગ, જીવતદાન આપ્યું મને, રાખી મારી લાજ; પાપીને
પરાજે કરી, સરીયું માંડ કાજ; મારી જોળનાં કરાવું આસડાં,
રહું તુજ ચરણ મોજર; નોએ એસીગળ થાવું નહીં એવી વી-
નતી કરે અપાર; મુજથી જે જની આવશે, તે કરીશ તમારું
કામ; બકાવળીને મળવું. આલો મુજ સંગ આજ. એવાં વ-
ચન વીનતાએ કહ્યાં વળી જોડ્યાં મે હાથ; વચન પ્રમાણુ માંડ
કરો આલો મારી સાય; એવી વીનતી નારીએ કરી, તારે મા-
ન્યુ મન મારગ ત્યાંથી ચાલીયા, હરખ ધરી રાજન મુકામ
પોતા જઈ, ગઈ તે પુરમાં નાર; ઠૂપીયા લોક દીઠા સહુ રદન
કરેછે અપાર; માત પીતા કલપાંત કરે, શોધ કરે આપસ.
જોળવા કારણ પરવરચાં, એક શસ્ત્ર પોતાના દાસ, કોણે હરી
મારી દીકરી, શોધીને લાવો જાણ; શું સુખ લખને અમોરહું,
આણીશ હું મારો કાળ; એમ કલપાંત તહાં થઈ રહ્યું, એવા
માં ગઈ તે નાર; સાથે દીઠો માનવી, તેની શોભા અપરમ-
પાર. માત પીતા ઘણું હરખીયાં જાણે અંધને આબ્યા લો-
ચન. રદીયા શું દાખી દીકરી, ક્યાં ગઈતી મુજ તન.

ઓપાઈ—પ્રસન થયું પોતાનું મન, મુખ થકી ખોલી વચ-
ન કોણ હરી ગયુંતું તુને, પુત્રી શાસ્ત્ર કેની મુને, તુજ વીળેગે
તજતીતી પ્રાણ; માત પીતા ખોલ્યાં મુખ વાણ; પુત્રી કેહો મુણે
માતને તાત. તમ આગળ સાચો કહું છું વાત; મંકાવળીને હું
મળવા ગઈ, એક દીવસ હું પાસે રહી; મળી બેઠીને પાછી
કરી; ધણો હરખ મન માંહે ધરી; ઉઠીને મારગ ચાલી જેટલે.
રાક્ષસ એક આબ્યો તેટલે, મુજને ગ્રાહીને લીધો તેણી
વાર. લઈ ગયો પોતાને ઠાર; ખેડી પેહેરાવી મારે પાય; નાંખી
કાળાગ્રહ મોજર. રાત દીવસ હુંતો કરે રદન; દયા ન આવે
માપીને મન; સાત દીવસને સાતજ રાત ઘણું કષ્ટ વેઠ્યુ મુ-

જા માતઃઆ માનવી આવ્યો તે ઠાર, એના પ્રાકરમ તણે
 નહીં પાર, રૂદન કરતી દાઢી જાણ, આવી કરી મુખ બાહ્યો
 વાણ, ભગની કરીને બાહ્યો મુખ કોણે દીધુ છે આવું કુખ.
 મને આખું જીવતદાન ગણી પોતાની ભગની સમાન; એના
 મુણનો પારજ નહીં ઘણી વાતશું કરાએ અહીં; જો ન માનો
 મારી વાત, તો તજવીજ કરો મારી માત; ઉતર દશ તરફ
 એક પાહાડ, સો જોજન ધ્યાંચી સાર; ત્યાં પડ્યાછે મરણ.
 શહસ્થ એક પડ્યાછે ધરણ; તે સગવેન પરહરયા ત્યાં એને
 લઈ આવી ઈયાં, એવાં પુત્રીનાં મુણી વચન, સરવે સભા
 થઈ પ્રસન્ન. રાજકુંવરને દીધુ માન; મુક્યા આગળ ફેફળ પાન;
 આખ્યાં દીવ્ય વસ્ત્ર શણગાર આગતા સ્વાગતા કીધી અ.
 પાર; મુજ પુત્રી લાવ્યા તમો; શું ઓશીગળ થઈશું અમો; અ-
 મારા ભાગ્ય તણે નહીં પાર ક્યાંથી માણસ આવે ઠાર એ
 અપહરણ આત્મી દાસ રહેવા કારણ મેહોની પાસ, પુત્રીને
 કહે તારો બાગ; ત્યાં રહેવાને આપો જગ. તુજથી યાય તે
 કરે આકરી; જીવતદાન આપુ દીકરી, આગતા સ્વાગતા એ-
 ની કરો, જોઈએતો એની સાથે પરવરો.

દોહરા—જોવા બાગ ગુલઅંકાવળી, તેથી સવાયુ કામ; અ-
 દકુ ઓછું એમાં નથી અચરત પામ્યો તે ઠામ. સાંભરેયું મુખ
 પોતા તણુ જુરેવા લાગ્યો મન; ઠરી ઠામ તેમાં રહે; થોર મન
 કરી રાજન; અપહરણ મુખ આગળે, શિવા કરે રાત દીન; વી-
 જોગની વેદનાએ કરી જુરે મનની સાથ; રૂવે બચાં આવી
 કરી, દીવસમાં એ વાર; અમરત ભોજન મુખ આગળ ધરી,
 ધોરજ આપે તે ઠામ સ્વરગ પુરીમાં કાગળ લખ્યો, મુખ આ-
 ગળ સધળી વાત; પુત્રી આવી ઘેર આપણી, ચીંતા ન કર-
 શા ભરાત, રાક્ષસ એક તહાં લઈ ગયો, તેની કાઢી બાલ; એ
 રીતે લખી આપીયો કાસદને તતકાળ તે કાગળ લખને આ-
 બીયો વાયુ રૂપને શી વાર. લખને પોતે ત્યાં જઈ, સભા મધે
 નીરધાર કાગળ આપ્યો કર વીશ, વાંચ્યો તેણી વાર; વાંચીને

ખુશી થયાં હરખ્યા મનમાં સાર. રાણીને કહ્યું જઈ તે પણ
થઈ રજીઆત મળવાને જાવું મહી. એમ બોલી મુખથી વાત
રજા લીધી રાજા તણી, મળવા કારણ જાય. અંકાવળીએ વાત
સાંભળી, ત્યાં મળવા આવી માયહું પણ સાથે આવું તીયા
મળવા રૂપે બચાવી પાસ; ઉદાસી બાગે માહર; થાએ જીવ
ઉદાસ. વચન મુળી કુંવરી તણાં, હરખી પોતાને મન. બેડી
તોગ બલ્લવીએ. કાહાડી પુત્રીને તે દન ગગન મારગે બેઠિ ચા-
લીયાં તાશી સાથે દશ વીથ જીજીરા ઉપર જઈ ઢગી, પોહોર એ
અડ્યોછે દીશ; ખખર થઈ પુર વીએ. સામી ગઈ રૂપે બચાં
કુમાર કાઢીને ચરણે નમી, અકાવળી દીડી તે વાર.

ચોપાદ—મળી બેડીને આવી પાસ, સહોદર સૌ બેઠા
પાસ; પુત્રીને પુછ્યા અમાચાર; સંક્ષેપે કહ્યા વિસ્તાર, અકાવળીને
રૂપે બચાં નાર. પાસે બેને બેઠા સાર, કાન મધે એક વાતજ
કહી; તરેમારે દોરતી થવાની આંઈ, વીળિગંધ તે સંભગ થશે.
કુખ દરીદ્ર તારાં જશે, કાંત મધે એક વાતજ કહી; અંકાવળીએ
ઓતમાં નવજલી, આગતા સ્વાગતા કરો અપાર. એક દીવસ રહી
તેહાર, હૈડે કુખને મોડે હશે; મન મધે ઉદાશી વશે, આગતા
સ્વાગતા કીધી અપાર. એક દીવસ રહી તેહાર, બીજી દીવસે
માગી રજાય; રૂપે બચાં બોલી તેહાર, અંકાવળીને મુકી
જાએ. અમ બેને બેન રમીશું આંધ, એના મનની ઉદાશી
જશે; માફ મન પણ શીતળ થશે, માટે રહેવાડોને અહીં. એવી
મુખથી વાણી કહી, સાત દીવસની આપી રજાજી મુકી ગઈ
તેની માય, બંધોના મનની પોતી રજી. રમેત મે એક સાથે મળી,
રમવા કારણ નીમર્યા બહાર; હાથનીનોંદ કરે અપાર, એક સમ
બેઠિ બેઠી એકાંત. બાગવા કારણ મનની બાંત, સાંભળ્યેના
અતુર મુજાણ; રૂપે બચાં મુખથી બોલી વાણ, એક વાતનો સંદેહ
મુને તે પૂછું મુખથી તુને, રીમના કરો તો હું કહું; નહી તો મ-
નમાં સમજી રહું. બંધવજી કહે નવ મરે રીસ, થું સંદેહ કહે! આ
દીશ, કેવો હતો નરે કહેના નાર; એટલું પૂછવું આકાર, પૂરવ

તાણુ તે કેવું સુખ, વીસ્તારી કહે તે મુખ, એ વાતની અમર છે
 મુને; વીસ્તારીને કહેને મુને, અંકાવળીને ચડિછી રીસ. શોધ કરી
 ખોલી તે દીશ તે શું મુજને લંપટ ગણી, તે મુખથી એવી વાણિ
 બણી, નરતણી શી કરવી વાત, નથી પરણાવી આપણે તાત,
 રાક્ષસને ઘેર તું જઈને રહી; જાણ થઈ તારી બુધી ગઈ, એમ
 રીસ કરીને વાણી આચરી. તારે રૂવે અયાં ખોલી સુંદરી, સહેજ
 વાત પુછું છું અમે; રીસ શ્યાને કરે છો તમો.

દોહરા—એમ કહીને હથી પડી, ફરવી નાંખી વાત; મન
 હીર આવીયું નહીં; વિચાર્યું મન સાથ. તે વાત તો ઉડાવી તહીં,
 વિનોદ કરે અપાર; રજની વિતી રંગમાં, ઉદયયો પ્રાતઃકાળ.
 દંત ધોવન કરવા કારણે, ખેડો આગને માંદ્ય; પુષ્પ પીમળ ખીલી
 રેલાં, ફરવા નીકળ્યા તાંછ. રમતાં રમતાં આવીયાં જ્યાં ખેડો
 રાજકુમાર; ત્યાં શોભાછે અતી ઘણી, લઈ આવી તે ઠાર. પંખી
 નાહાના પ્રકારનાં, મેનાં પોપટ સાગ; તુતી લોહાલોહની, બુજબુજ
 બોલે સોકાર. શબ્દ નાના પ્રકારના, બોલે મધુરી વાણ; રાજકુવર
 બણાવે તેસમે, કોકીલા શબ્દ પ્રમાણ. મધુરી વાણીએ બણા-
 વતો, સાંભળ્યો શામાએ સાદ; અલોકીક વાણી સાંભળી, પામી
 મન હિલાસ રૂવે અયાં મુખ ઓચરી, એક જનાવર ગુણભંડાર
 તેની શોભાનો પાર ન થયો, ખોલી તેને ઠાર. અંકાવળી રીતીવાણું,
 આપણથી શબ્દ વિશાળ; જેવાતે જનાવરને લાગ્યો મનમાં
 ખ્યાલ. એવાં વચન સુણી કરી, લઈ આલી તે ઠાર; જુવેતો મનનો
 માન્યો તહીં, અત્રીસે ગુણભંડાર. રાજકુવરે ઓળખી, અંકાવળીએ
 ઓળખ્યો રાય; મોહ્યાણ વાગ્યાં ધરણી ઢળી, અવની કેરેમાંદ્ય.
 ચારધડીએ શાતા થઈ, ઉઠ્યા બેઠેજણ ત્યાંય; ફરી મુખ જાયું
 તહીં, આણુંદ અંગ ન માય. ખુલાની વાધી અતિ ઘણી, મળીયાં
 ખંતે સાથ; અંખન દેઈ આંખી રૂદ, બીડીબુજથી ખાય. હરખનાં
 આંસુ આવીયાં, ગયું નર નારીનું દુખ; રૂવે અયાં તે જોઈ કરી,
 ખોલી પોતાને મુખ.

ચોપાઈ—રૂવે અયાં મુખ ખોલી તણ, સુખ અંકાવળી અતુર

મુખાણ;તે તો કુળને જગાડી લાજ, આ નર સાથે શું તારે કાજ.
કોટિ વળગી ખેડી પાસ, કરે અને હાસવિલાસ; આતો તુને ઘટતું
નથી, સત્ય માનજે મનમાં કથી. સેજવાત પુછી તે દીસ, તે ઉપર
તુજને ચઢીતી રોસ; આમ કેમ તું ભટ્ટ થઈ, આતુરી સંધળી તારી
ગઈ. નીચુ જોઈને લજ્જ કરી, મુખ થકી વાણિ ઓચરી; એમન
ભાવતો મારો પતી, સત કરીને માને વિનતી. પરમેશ્વર મેળવ્યો
આજ, ઓલવાઈ મારા મનની દાઝ; તે મેળવીયો મારો નાથ,
સર્વે આપ્ત તારે હાથ તારે રૂવે ખ્યાનું ઘણુ રીઝ્યું મનમાંડી
વાત વિગતની તે દન; એ નરની પણ હું ઘું દાસ; પ્રિત કરી રાખ્યો
મેં પાસ. જીવત દાન અપ્યું મુને, તે સર્વે માંડી કહું તુને; કુખની
વાત વિસ્તારી કહી, તે મુણતામાં અચરત થઈ. ભાઈ એનની
પરદી પેર, તેડી જાવી હું મારે ઘેર; તારાઈશ કથી ભમીઓ વન,
તે સર્વે કહું રાજન. વચન બોલી હું મારે મુખ, હું ભાગીશ
તાહરું કુખ; તે વચન પાળીયું આ ઠાર, મેળવિયાં મેં ઉ નરને નાર
આમ કહિને ખેડી પાસ. કરે વિમોદ આણિ ઉલાસ, એમ કરતાં
તે રજની થઈ; ખવો એન ઉઠિને ગઈ. પાછા ફરિને લ વિ મુ-
કામ. બંકાવલિ બોલિ તે હામ, ગયું રતન આબ્યું છે હાથ; કઈ
પેરે લઈ જાશે સાથ, વળિ કદાપી થાશે વિમન. તોતો નીચે
પડશે તન, એ નર પાળી દેહ ના ધર; આપધાત કરિને મરું,
એમ કહિને રોઈ તે વાર. રૂવે ખ્યાં બોલિ તે ઠાર, હિમત રા-
ખિને મનમાં રહેતું; એ નરને પરણાવિશ હું, એમ કહીને આખું
વચન. તારે ધીરજ આવિમન, ખાનપાન કિધાં અપાર;
વિતિ રજની તેણિવાર, દંત ધાવન સ્નાનજ કરિ. રાજકુવર
પાસે પરચરિ, ખાનપાન રંગને રાગ, વણ જણાં બેઠાં સંગાત.

દોહરા—સાત દિવસ એમ વહી ગયા, અવધ પુરી થઈ
જાણ; રૂવે ખ્યાં મુખ ઓચરિ, બંકાવલો પ્રતે વાણ, સ્વરગ
પુરમાં જાઓ તમો, મળો જઈ માતને તાત; કદાપી કોઈ આવ-
શે, વીપરિત થાશે વાત. હિમત રાખિ રહેજો અહિ, જાણિ છે મુજ
પાસ; થોડા દિવસે પોહો આડ્યું, તારા મનની આશ. ચાકરિ ક-

રશું એહની, થઈ રહેવાની દાસ; જે જોઈએ તે હાજર કરું, હ-
રનીશ રહેવાની પાસ. એની ચીંતા કરતી રખે. માહારો એ પ-
રમેશ્વર જાણ; પકી મેહોબતની પ્રિતશું, નીકરે માનજે વાત.
બારાત તાત સરખા સહી, મારે મન એ આજ; જીવતદાન
આપુ મુને. તેથી કરવાની કાજ. જે ન પરણાવું રાવને, તો ઇશ્વર
કેરી આજ; સત વચન છે માહર. તારા કર મોતર. એમાં વચન
શ્રવણે સુણાં, તારે આયો વિદ્યાસ; ઉઠી કરીને પરવરી, માત
પીનાની પાસ. દ્રસ્ટેનીહી દીકરી. હસતુ દીકુ મુખ; પસન થઈ મ-
નડાવિશે, મમ્યાં સમજાં ફુલ હાથ વિનોદ કરે. ત્યાં તેની માતા
થઈ રજીવાત; રાજકુવર મન ફુલ ધરે, તે વિગતારિ કહું વાત.
બંકાવળી ગઈ ત્યાંયકી, પાછો થયો ઉદાસ; રાત દિવશ જ્યારે
ધણું, બેઠો થઈ નીરાશ. આંખે આંસુ ધારા પડે કર દઈ બેઠો
કપાળ; રવે બચાં આપિ તહીં, તે વળા તે કાળ. અમરત
વગતુ આગળ ધરિ. ફુલે ઉતારિયું મુખ; જાણે રાહુએ ઘેરો
ચંદ્રમા, તે જોઈને પામી ફુલ. હું તને નિશ્ચે નયાં ફુલતી,
જીવથી વજન જાણ; કેમ દલગીરે થઈ બેઠો તમો. બાઈ
સાચો બોલો વાણ. હેવાં વચન સુણી નારનાં, બાલ્યો ચતુર
મુજાણ; મોટું ફુલ વિજેગનું, જશે હમારા પ્રાણ.

ઓપાઈ — એવાં વચન કુંવરનાં સુણી, રવે બચાંએ વાણી
બાણી; ફરીફરી તમો આવો કહિ, મારાથી આકરી થઈ નહિ.
સેવા આકરી તમારી કરૂ. જીવ્યું સકળ તે મારૂ કરૂ; માટે હજી
રહે એક માસ, પહોચાડીય તમ કેરી આશ હિમત મુકે કાઈ
સીધી નથી, ચતુરજો વિચારો સરવથી; માટે થીર રામોની
મન વિનતા હયાં બોલીવચન. એ મારૂ વચન મિથ્યા નવજાય.
બંકાવળી પરણાવીશ આંધ; જીવ ગયે નામુકુ નામ. ફરૂ સરવથી
તમારૂ કામ એમ કહીને આપીયું વચન, રાજકુવરે પાડું વાલ્યુ
મન; હાથ વિનોદ પર સીતરો. રવે બચાં ત્યાંથી પાછો ફરી, જઈ
પહોંચી માતાની પાસ; મળી કરીને બેઠી પાસ, જાણે વાદળમાં
હજ્યો મુર. ઉતરો ગયુ વિનતાનું નુર, કમળપુરુષ કરમાયુ જમ;

પુત્રિમુખ શોભે તેમ.શુદ્ધ હૃદયે દીકરી.સાચી વાત કહેને
આ ધડી,માતાજી કહેતાં આવેછે લાભ;કલ્યા વિના નવ સરે
કાજ,રીસ નવ કરશે મારી માત.નોનો કહું માંડીને વાત,એમ
કહાંને ભીંડી બાય;તારે માતા બોલી પુત્રિની સાથ,વાંકગુનો
એ બહા તુને.સાચી વાત કહેને મુને,તારે રૂવે બચાં બોલી
વાણ; સાંભળ માતા ચતુરે મુજણ, ધરમ તણો છે મુજ
બરાત. જોણે જીવત આપ્યુ માત, રાજવંશી રહોમાણ રૂપ;
સારેકરતાન તણોછે બુપ, માહા બળીયોછે ચતુરે મુજણ.
એન કહી બોલેછે વાણ,અંકાવળીનો આશક એહે; તેનાવિ-
જ્ઞેગથી તજે છે દેહ, પુછી કરી એ લીધો પાર. તમ
આગળ સાચુ કહું આ ઠાર, મુજને જીવાડી એને માત;
નહિતો રાક્ષસ કરેત ધાત, તે ઉપગારી પામે દુખ. ધીક પડો
માહારે મુખ,ગુણ આશીર્ગળ ઘાઉ જાણ;તોતો જીવવું માહરું
પ્રમાણ,દિનવચનથી વાણી કહી. માતા મનમાં સમજી રહી,

દોહરા—પુત્રિ ત્યાં બોલી રહી,પછે બોલી તેની માત;પુત્રિ
તેતો કહી મુને.તે વિપરીત સરખી વાત.એવું કામ કહ્યપેરે
યજ્ઞ.આપણે અપહરે.અવતારે;ઈંદ્રાસન જાવાની ગતાદેવ
વસેછે તે ઠાર,માનવ સાથે સંપંધ નહિ.દ્રષ્ટે નવ જોવુ વદન,
અડ્યો અભડાઈએ.તું વિચારી જોને મત, તે પરાસંચનું
પુતળુ આપણ અગનીની કાય,તેજતણા અંબારથી;બળીને
પ્રલે થાય,અવળીગંગા કઈ પેરે વેહે.પછમ ઉગે કેમ બાણ,
નેવતાંપાણી કેમ મોભે ચડે; પુત્રિ ચતુરમુજણ, આજર્ણને
ગંગા કહ્યપેરે મજે.સોહને કેમ મજે શિયાળ.મારફલને કેમ
મજે શ્વાન;વિચારી જો તતકાળ,કોટી ઉપાય એ નર કરે.પણ
નવ પોચે મનની આશ,પણ જીવતદાન તુને આપીયું;તે કેમ
કરીએ નિરાશ,ઉપગારતો એને કીધો ઘણો.મુકાવી તુજને તન,
તે પાપાને પ્રાન્થ કરેચા;ગુણ કેમ ભુલું મત,મારે પુત્રિ માહરી.
કરીશ એનું કામ,ચોંતા તજ તું દાકરો;હું હું તે કર એકકામ,
છખી ઉતારી એ નર તણી,તું લાવને મારી પાસ,તે લઈ

જાનું સરગપુર વિશે; પીરોશાની પાસ, રાજરાણીને રીઝવું, વિ-
ચારી કરીય તે જગ, મારૂ ચાલશે તે જઈ કરીય; પછીતો એનું
બાગ્ય, એવાં વચન સુણી માતનાં, પૂત્રિ થઈ પ્રસન, ત્યાંથી
પાછો ફરી ગઈ; જ્યાં છે તે રાજન, કાસીદ પોતે તે કાઢાડીઓ,
લખીઓ પત્ર ભુપ, નખથી તે શીખાલગી; શામિ દેવરવરૂપ,
દેવ વસ્ત્ર શાભી રહી. આમુષણનો નહિ પાર, જાણે ઈંદ્ર સ-
માનો રાજ્યો; તેથી શાભા અપરગપાર, રૂપે બચાં લાવીસહી.
માતા કેરી પાસ; જોઈ છર્પી તે નરતણી, શાભાસુરજ પ્રકાશ.

ઓપાઈ—દીડી છર્પીને હરખું મન, ઉઠી તે વેળા તે દન;
ઉઠી કરીને ચાલી તહીં, રવરગમાં વેગે ગઈ. રાજ રાણીએ
જાણી વાત, મળી બિહી થઈ રણિયાત; ઇંદ્ર મળવા કેરી થઈ,
તે કારણ હું આવી અહીં. બલે પધારવા આણે ઠામ, વિનોદ
વાત કરી આ વાર; દેરાણી જોડાણી બેઠી પાસ, કરે વાત આ-
ણી ઉદાસ. હોસન આશા બોલી ત્યાંહાં, વાણ સાંભળવિ-
નતા ચતુરસુન્નણ; તે વિનતા બોલી તે દન, સાંભળ સધર
મારી બનતમે કહી તે સાચી વાત, કુંવરીએ માંડ્યો ઉતપાત;
કુખને લગાડવા બેઠી લાજ, તમે આગળ કહું છું સાચી વાત.
કેહેછે તે માનવીને વર, નહિનો હું કુંવારી મરૂ; ગાંધરવ સાથે
પરણતી નથી, સમખાઈ બેઠી સર્વ્યા. રમવા કારણ ગઈતી,
જોઈ માનવી નરખી આવી તે ઠાર; તે દેખીને હરખી મન,
એ વર વરવાનું મન. તેથી હઠ લઈને રહી, કુખ બોળવાને બેઠી
અહીં; બોળવા બેઠી બાપનું નામ, તમે આગળ કહું છું આ
ઠામ. એવાં વચન વિનતાનાં સુણી, હોસનાએ એમ વાણી બ-
ણી; તમે કહુ તે ઉપર દ્રષ્ટાંત, બાગ્ય તમારા મનની શ્રાંત.

દોહરા—દયા ધરમને ચાતુરી, ગુણ લક્ષણને બુધ; ઉભો
વન સહુથી ઘણી, સઘળી વાતનું સુખ હોંશિયાર સઘળી વાત-
માં, કશીયાતે દલગીર નહિ મન; પરગજુ પરમારથી, કરેદાંને
પુન. બર્કિત ઘણી ભગવાનની, હરિ કયા ધરધર યાય; અસતથી
અજગા રહે, અધરમ ઉપર નવ ધાય. આનપાન બહુ બા-

તનાં, ઘેર ઘેર ઓછવ રંગ; સત ધર મ પાળે સહી, આણુંદ સહને
 અંગ, રૂપવંતા પુરૂષ ધણા, શું કરું મુખે વખાણુ; જોતાં આંખ
 હરે આપણી, વાગે મોહના આણુ. વળી પરરવાર થ પાળે ધણું,
 ભગત આધીન ભગવાન; દયા દ્રષ્ટી સહુ પર સહી, અકલ અ-
 તુર સુખ આણુ. વળી અંતરયામી રામજી, તેને સરવસમાન; અવર
 પુરૂષ સર્વે તજ્યા, સમ આધને ખેડી જાણુ. કદાપી કોઈ નર
 પરણાવશો, તો તજશે પોતાનું તન; આળેહત્યા શીર ખેસસે
 વળી જશે પેટની તન. એક હાંની બીજી હાંશી થશે, વળી
 વિચારી જીવોને મન; એવાં વચન અવણે સુણી, વિનતા થઈ
 પ્રસન. તમે કહેા તે કીજીયે, સાચો કહી તમે વાત; તારે પટ
 પેલો આગળ ધર્યો, એ સીરકસ્તાનનો રાય. દીડી છળી તે
 નર તણી, શોભા અપરમપાર; આપણુ કરતાં નાજુક સહી,
 કાગદ મધિ સાર. તે નર કદાપી અહીં આવજો, તો સધળુ
 યાશે કામ; જોઈ છળી તે નર તણી, પ્રસન થઈ તે હામ હો-
 શના અસ પ્રતે કહી, તે વિનતાએ વાત; એ નર કેઈપેરે આ-
 વશે, એ યાશે રજિયાત. ન માન્યું મન માનવપરે, તો પરણાવું
 આ હામ; પીગળીને પાણી થઈ, કબ્બલ કર્યું તે કામ. હો-
 શના અર ખાત્રિ તહીં, તે વેળા તે સાથ; તેવી વાત તમને
 કહું, તે સાંભળો આ વાત.

ઓપાઈ—એ નરને શોધી લાવશું અમો, એની ચિંતા નવ
 કરેશો તમો; સીરકસ્તાન છે એનો મુકામ, માણસ મોકલીશ તેણે
 હાર. મારે ઘેર તેડાવીશ રાય, નીચે માનજો મારી મય; ધોળ
 મંગળ ગવરાવો ગીત, હરખ આણીને પુરી પ્રિત. સામન
 કરાવો તૈયાર, મંડપ રચાવો અપરમપાર; સાતમે દીવસ ભઈ
 આવું જાત, દેવતાઈ હોસે રાજન. જાએજો લાવો લીજીએ,
 કન્યાદાન કોડે દીજીએ; માટે સામાન કરો તૈયાર. હું તો જાઉં છું
 મારે દવાર. રજા માગીને ઉભી થઈ, સાતમે દિવસ આવશું
 અહીં; હોશનાર થઈ આણી હુલાસ, તે રાણી ગઈ રાજની
 પાસ. સધળી વાત વિસ્તારી કહી, હોશના પોતાને ઘેર મઈ; આ

પર આપી ગઈ વીજાસ, કહ્યું વરને પરણાવો બાળ. નીચર્થેય
કોઈ પરમેશ્વરને નથી. સર્વે સમાન અણી સર્વથી; કુંવરી તાણું
બાળે દુઃખ, નીત નીપાસો નાંખે મુખ. માટે કુંવરી પરણાવો
સહી, માંડ મન તો રાજી અહીં; કન્યાદાન કોડે દીજીએ, લા-
જણો લાવો લીજીએ, એમરાણી મુખ બોલીવાણ, છબી આપી
કરમાં તેજ ગ; સાત દિવસમાં આવું લઈ, માટે સામાન કરોને
સહી. દેવતાઈ રૂપ દિસેછે તહો, તનમનથી થઈ રળી આત;
રાણી પ્રત્યે બોલ્યા તે વાત, એ ઉપરે રાજી સહુ તમો, લ્યોને
પરણાવીએ અમો, પુત્રી મન થાશે રળી આત; તો ત્યાં કરે વી-
વાહની વાત, એમ કહી તેડાવી દાસ. લઈ જાએ બંકાવળીની
પાસ, એ છબી દેખાડ જઈ તું; રાજી થાય તો પરણાવું હું,
પહેાચાડી તારા મનની રળી. એમ કહી દાસી મોકલી, આવી
તે બંકાવળીની પાસ; આપી છબી પામી હુલાસ, દીકો મન
માનતો હરખ્યું મન. ધનવડી તે આજનો દત, રૂદીયા સાથે
દાખી કરી; સખી પ્રતે વાણી ઓચરી, આજનો બળીયું માંડે
બાળ્ય. આશક મળીયો આને જગ, તુજને કાંઈ અજાણ્યું નથી તે
નર જોવાની ઈછા સર્વથી; કોણે છબી આપી તુને સાચી વાત કો
હોની મુને; એવાં વચન બંકાવળીનાં મુણી, સમેદ પરોએ રાણી બણી.

કુહા—સમેદ પરો ઓચરી, બેહેન પોહોતી મનની આશ;
તુંજ પીતાએ છબી મોકલી, પ્રીતે તમારી પાસ એને પરણાવું
હેતથી, જો માને કુંવરીનું મન; સબા વીશે એમ બોલીઆ,
રાજા મુખે બોલ્યા વચન. મન માખ્યો મલ્યો તુને, પોહોત્યા મ-
નના કોડ; વીજોગતા સંજોગ થશે પરણશે જીગતે જોડ. પ્રસન
થઈ તે પ્રેમદા, એ રૂવે બચાનું કામ; તે તણી કીરપા થકી પો;
તી મનની હામ એમ વીચાંડે મન વીજે, આણંદ દુલ્યા અં-
ગ, હસી વચન મુખ ઓચરી, સોહેલી કેરે સંગ. પ્રતી ઉતરે ત્યાં
કાલાવીઓ, તમે પીતા હું તન; તમને ગમ્યો તે મુજને ગમ્યા,
હરખ્યું માંડે મન; એક ગાય બીજી દીકરી, જ્યાં આપે ત્યાં
જાય, લખ્યા લેખ કરમે સહી, તે મીઠ્યા નવ થાય, માંડે મન

રાજ સહીતમે જે ધારી વાત, એ રીતે તીહાં કાહાનીયું, દા-
સી સાથે વાત; સમેદર એ જઈ કહ્યું, તમ પુત્રિનું રીજ્યું મન. એ
નરને પરણાવો મુને, એમ બોલી મુખ વચન. ત્યારે રાજ રી-
જ્યો, ખુશાલી વાધી ઘેરઘેર મંડપ રચાઓ મોકળો; સામાન
કર્યો બહુ પેર હોસનાર તીયાંથી ગઈ પોતાના ઘર મોજર
સમજાવ્યો પોતાના સ્વાર્મનિ ચતુરાઈ થકી તે હારે, સારકસ્યાન
નો રાજ્યો આબોછે આપણે ગામ જીવતદાન આપ્યું પુ-
ત્રિને રાક્ષસનો દુઝ્યો હામ, તેના ગુણનો પારજ નથી શું બોસી-
ગળ થાશું રાય; એક ગુણ આપણા કીજીએ તો જસ વાધે
પુર માંહ; બંકાવળી આવી અહીં, તેણે દીકુ રાયનું મુખ, આ-
થક પડી તે ઉપર, તજીને બેઠી મુખ, માત તાત રાજ થયા,
પુત્રીનું રીજ્યું મન; પીરોશાએ તેડાવી કહ્યું, પ્રસન થઈને મન
જન લઈ આવો તમે. એવું કહ્યું મુખયા ત્યાંય; મારે કામ
જે કીજીએ, તો સરવેનો જથ વાધે જીગ માંહ, ગુણ બોશિગ-
ળથાઓ એહને, તો હરમે માડ મન; હશી કરી એમ બોલી-
યા, સ્વામી સાથે વચન.

ઓપાઈ—ત્યારે મુજકરશાહ બોલ્યા વાંણ, સાંભળ રાણી
ચતુરમુજાણ; નવ કહેવી તે કહેાંછે વાત, ક્યાં ગાંધર્વ ક્યાં મા
નવ જાત, દેવતાને ફુલમછે વસ્ત, તે માનવો કેમ કાલેહસ્ત;
કુંવરી કેરું રાજીએ મન, વળી માતપીતાએ પ્રસન. વળી તારી
સંપૂર્ણ મહેર કરો. કામ એ રૂડીપેર; ગુણ ગાઓ તો કરોએ
કાજ, બોશિગળ થાઓની આજ. કરવું આપણે એવું કાજ,
એવો સ્વાલ કર્યો તે જગ; કાસદ એક આબો તેટલે, બોલાવ્યા
રાયને એટલે. કાગળ એક કરમાં આપીયો, જાણે મુખ થકી
બોલ્યાવાણ; સીરોશાએ મોકલ્યા આંહે, મહી લખ્યા પ્રમાણે
કરજો ત્યાં. શીજંજરાછે ગામ, મુજકરશાહ રાજનું નામ; લખી-
તંગ શી સરગપેરી શુભ નામ, પીરોશાના દંડવત પ્રણામ.
લખી વીનતી એછે સાર, બંકાવળીછે મારી કુમાર; તેનો જથ

છે કન્યાકાળ, તથા ગમતો ગાંધર્વનો બાળ. ધંછા વરે વરે છે સહી, એમાં આપણો કાંઈ જોરો નહી; કેહે છે માનવી સાથે તરૂં, નહીતરે દેહ પાડીને માફ. એવી હોડ પાડીને રહી, માટે અને શું કરીએ અહીં; સીરકરતાન તણો જે બુધ; તેનું પટ માંહે દીકું રૂપ, સતી બોળ કરી લાવજો. જાન લઈ લેલેના આવજો, અહીંયાં સામન કરીએ તૈયાર; સાત દીવસમાં આવજો આ ઠાર, એવું પત્ર વાંચ્યું તે દન. મુજકરશાહનું હરેખ્યું મન, પેહેચ્યાં ગોળ ધાણને પાન; સજ્જન તેડાવી બોલ્યા વાણ, નેડ્યો કુવરને આણી ઉત્તાસ, મુજકરશાએ ખેસાડ્યો પાસ; ગાંધર્વ મળ્યા છે અપાર, તે સર્વમાં વધારે ભાર. એના બળપ્રાકમનો પાર જ નથી, સેહેજ રાક્ષસમાં સ્ત્રી સર્વથી; મુકાવી મારો દીકરી, તે મુણ કેમ જાડે વિસરી. મુજ પુત્રીને તો બગતી કહો, તે વચન તો લોપાએ નહી; નહીતો કરે તમારી દાસ, સેવા કારણ આપત તમ પાસ. માટે ભાઈ મારાની દીકરી જાણ, તેને કષ્ટ જ કરો નીરવાણ; એમ કહીને તિલક કર્યું, શીકું સોપારી કર માંધર્યું જાણે તારા મધે જેમ થયી, એવું રૂપ રહ્યું છે હથી; ગાંધર્વ સરખા ગોરાં ગાંત્ર, રાજકુવર આગળ તરણા માત્ર. જેઈ કાંતીને હરેખ્યું મન. નરનારી સડે થયાં પ્રસન્ન; રૂપેમચાંદ્રણી હરખી કાચ, પીડી ઓળી રાજને ત્યાં. દીવ વચ્ચે સોળે શણગાર, નાટારંગ થાય અપાર.

દોહરા—સ્વર્ગપુરમાં ખુશાલી થઈ રહી, આત્રવિઆત્રના માંહે કામ; ચંદ્રવા ઘેર ઘેર જરોતણા, અમુજ અખી જાનાં સાર. રોશનાઈ ધણી થઈ રહી, બિદેકાર ઉદોત ઠરોઠાર; રંગ તાન વાજે ઘેર ઘેર, છત્રી વાળવાય. નરનારી સડે મગન છે કરેખ્યું. શાલી ત્યાં; બક્ષ ભોજન બલી ભાતનાં, અમર વસ્તુ અહાર; નગર ભોજન નીતે કરે, શાભા અપરમપાર. રાજમંડપ તણી રચના, કેહેતાં કહી નવ જાણ; વીશકર્મા બુદ્ધાભક્તિ, તથા બહુ રચનાય. રતન મણી જડાવ સડે, લોજમ શામે લાજ; સુવણ

રથેભ શોભી રહ્યાં, શોભે પાડ પરવાળ. તકીયા ગણેઆજડાવ
 રંગમેરંગી ઘાટ; જળહળ જોત ઝળકી રહી, નવ જાણે દીવસ
 કે રાત. ઇંદ્રપુરી કોણ માત્રે છે એની મંડપ રચનાય પીરોથાહ
 હરખીઓ ધણું, આણુંદ અંગ ન માય. અંકાવલીને ખુશી
 ધણી, પીઠી ચડાંછે કાય; આબુષણની ગણત્રી નથી ત્યાં સો
 દાસી કરે રક્ષાય. અપહરણે સત્રણી સુંદરો, સૌ ઉદેકાર ઉ-
 દોત; આબુષણ વચ્ચે શોભી રહ્યાં, જાણે વિજળી કેરી જોત.
 રંગરાગ બેઠાં કે, અંકાવલીની પાસ; હાસ વિનોદને આતુરી,
 સઉ મનમાં હુલાસ. લગ્ન દિવસ આબો તહીં, મુજરૂરથા
 લાવ્યા જનત; ઉતારો આબો સહી, દીધાં ઝાઝાં માન. રૂપે
 ખચાં હોથનાર, બે અવર બીજી બહુ નાગ, પુરૂષ પ્રતાપી
 પ્રાક્રમી ગાંધર્વના કુમાર; જનનની પાસે સઉ ઉતર્યા, ઉતાર્યા
 વર રાય. તારા મધે જેમ ચંદરમા, તેમ શોભી કુવરની કાય;
 એવું રૂપ શોભી રહ્યું, જોતામાં હરખ્યા સઉ મન. આંખ
 ટાઠી સડેની થઈ, નગર વારી જન.

ઓપાઈ—આત્રી બેઠાં સઉ અન્યોઅન્ય ત્યાંય, આણુંદ
 જોને અંગ ન માય; સૌ સજન સહોદર મળી જોડ, પોઝ્યા
 સોના મનના કોડ. ખાતપાત કરાવ્યાં તહીં, લગ્નતણી વેળા
 તો થઈ; અંકાવલીને શણગારી તહીં, તેની ઉપમા ના જાય
 કહી. વાળેવાળે મોતીની લેહર, પેહરીને બેઠી છે ઘે; નેવ અ-
 ણીઆણી અંજન સાર, કંઠે આબુષણનાં નહીપાર. કાને
 ઝાંઝની ઝગકે જોત, જાણે ગાનું થાય ઉદોત; લેલાટ ચાંદલો
 લટકે સાર, જાણે વીજળીનો ચમકાર. દંત મધે શોભે રેખાય,
 જાણે તારા શોભે મુખમાંય; અધુર મધે શોભે પરવાળ, ના-
 રંગી સરીખા શોભે ગાલ. કૂચ ઉપર કંચુકી તંગ, તે મધે જ
 ડાવછે નંગ; તે ઉપર છુટીછે વેણ, જાણે મણીધર કેરી ફૂણ.
 વચ્ચે કસુંબી ઝાકમ જોર, મુખ મધે શોભે તંભાળ; પેહરાઓ
 ચુડો હાથી દંત, તેના શોભા દીસે અનંત. વળીઆં વીટીકંકણ.

(૧૨૬)

સાર, સર્વ આશુભલુ રતન જડાય; કટી મેખના શોભે કટીલંક
તેનો વળીજો આગે અંક. જંગાઓ જાણે કદળીનો છોડ,
તે મધે કાણુ નહી ખોડ; પગની પાની ક્રમક્રમ વરણ ઠમઠમ
કરતી ધરેછે ચરણ. કલાં કાંખી લંગરને હાર, તેનો નાદયાયે
ધમકાર; મદભરી હાથણી હાથ જમ, ચાલ તેની શોભે
તેમ. સન્યાં વચ્ચે સોળે શણગાર. મુખે જપેછે રાજકુમાર;
સ્વામી સ્વામી જપેછે મુખ. ક્યારે પામીશું તેનું મુખ. રાજ-
કુવરને હરખ ન માય, તેની શોભા સીવણું આંચ; મુખ શોભે
જાણે કમળ સમાન, રૂપે જાણે ઉગ્યો બાણ. નેત્ર જાણે મો-
હનીનો ફંદ, ભયુટી જાણે પુનમનો ચંદ્ર; કપાળ શોભે શીપ
આકાર, નાશીકા જાણે તેલની ધાર. એવું રૂપ રહ્યું છે વશી,
જાણે આભમાં મુરજ સશી; સડળદ્ર શોભે વીશાળ, મુગટ
માંહે શોભે લાજ. શોભીરહી છે વાંકી પાધ; શરીરપેચ જડીત્ર
ખાંધ્યો તે જગ, ફરતી મોતીની ત્યાં જુલ. શોભી રહ્યાં તે
માંહે ફુલ, હીરાદંત શોભે વીલાસ; વાણી મુણતામાં આવે
વાહાજ, કંઠે છે મોતીની માળ. મુખ તિલક કરચું છે લાલ,
જરીનો વાધો શોભે ઉદોત; જાણે દીનકર કેરી જોત, કટી-
લંક જાણે કેસરી. જોતાં આંખ સઉકોની ઠરી, જાણે ઈંદ્ર સ-
ભાનો રાય; તેથી શોભે માનવની કાય.

દોહરા—જગન સમો થયો તહીં વરઘોડો થયો તૈયાર; ધાર
પાળા શોભી રહ્યા, તેની શોભા અપરમપાર દીવ વચ્ચે સો-
ભી રહ્યાં ઘોડે થયા અથવાર; મીઠાં વાહન શોભી રહ્યાં કેટલો
કહુ વીથતાર; હસ્તીધણાં કલોઝમાં રતન જડીત્ર છે શઉ સાજ;
પગમાં તોડા સોના તણા, શોભી રહ્યાં ગજરાય, ધન ને જા ઝ-
ખકી રહ્યા, યાગ છત્રીસે નાર દોત ઠમકી વાગી રહ્યાં, કાને ન
પડે સાદ રૂથનાઈની શોભા કેહેવાતી નથી અપરમપાર અ-
ધાર ખેતા પછુટે તાંહાં ના; ઉદોતકાર તે હાર; અપહરા નજર
તાં રહીને કરે તેની શોભા કહી નવ જાય મુજ ફરશાહ જાણે

(૧૨૭)

સહી તે હરખ અંગ ન માય જલદકણી પાછળ થઈ; રૂવે બચાં
હોશનાર સાર અવર અપહરેા અતી ઘણી તેની શાભા અ-
પરમપાર નગરવાશી સ્વરગ પુરી તણા, જીવેસધળા લોક. મુખ
જીવે વર રાયનું સમી જાયછે સોક છળં જરખાં અટારીએ
કોઈ બહાર જોવા કારણ સહ નીસરેવા, નાહાના મોટા નર નાર;
ઈંદ્ર તણી સહ અપહરેા તે શાભા કહી નવ જાયતે જોઈ મુ-
ખ વર રાયનું મન મગન થઈછે કાય કામદેવથી અધીકછે ઇં-
દ્રરાજ કોણ માત્ર, દીવ વચ્ચ ઝળકી રહ્યાં ઘણી શાભાછે ગાત્ર
ધેરધેરને બહાર બાહાર વર વખાણેછે રૂપ, ધનધનએ માન-
વી મરત લોકનો ભુપ ધન ભાગ બંકાવળી તણુ, એ નરનો ઝા-
લશે હાથ. જનમ સફળ એનો થશે એમ કરે સહ વાત. ફરવો
વરધોડો જોહેરમાં પછે ગયા મંડપ દવાર; તહાં જઈ ઉભા ર-
હ્યા વરતો જોજોકાર; રાણીએ લીધી પોંખીને બેસાડ્યા માં-
હરામાંહ અંતરપટ વચમાં ધરી કન્યા પધરાવી તહાં વેદની
ધુત પ્રાણુ કરે, જોશીએ સારેમાં જગત હસ્ત મેલાપક ત્યાં ક-
ર્યાં આણુંદ થયા સહ મગન, કુળ રીત તો ત્યાં કરી પોહા-
ત્યા મનના કોડ નરનારી પરણીને ઉઠીયાં બેઠાં જીગતેજોડ.

ઓપાઈ—કુળ આચારની રીતો કરી, રાજકુંવરને કન્યા વરી
પોતી મનડા કરી આશ થયા પ્રસન્ન આણી ઉલાસ કરેયા મં-
ગળ આધો કનસાર જોજોકાર વરતો તે ઠાર; કન્યાદાન આ-
પીયું તે રાય, આણુંદ તેને અંગ ન માય; આપ્યાં મણી મુગ-
તાને માલ વાહન અથ અને શુભપાલ; દીવ્ય વચ્ચ આબુશણ
સહી તેની શાભા નવ જાયે કહી આપીયા મેડા મેહેલને અ-
વાસ, સેવા કારણ આપી દાસ અસ્તમાં સીધી નવ નીધી સહી
કશી વાતની ઉત્તમત નરહી વાજતે ગાજતે કરેયા વીદાય સ-
જન સરવે મળવાને જાય મેહેલમાં ઉતર્યાં નરને નાર, રાજ-
કુંવરને કરેયો જીહાર. મળી ભેઠી સહ ગયા મુકામ; પોતી મન-
ડા કરી હામ. બંકાવળી બેડાં સ્વામીની પાસ, કંઠ માંહે ધાલી-

ને હાથ.પ્રેમ પ્રેમ ગયોછે ત્યાં મળી પોતી બેઠના મનની રંજી.
હાથ વીનોદ કરે અપાર નર ચુંગન દેછે ગાલ; ઉમંગ ઉપનીયો
બેઠને ત્યાં કામાતુર થઈ બેઠની કાય, સુખ સખ્યા ઉપર
સુતાં જઈ અમુલ મોતી વીંધાયું તહીં; વીનતાને પોતો અબી-
લાખ કંઠે વળગી સુતી પાસ, ચાર પહેર રંજની રંગે રમી વ-
રેહની વેદના સઘળી સમી; પ્રાતસકાળ થયો પછે ત્યાં, વીનતા
પાસેથી ઉડ્યો રાય; દંતધાવન રનાન કરી; સંજ શણગારને
બેઠાં ઠરી બંકાવળી એકલી તહીં રવેળ્યાં તાં મળવા ગઈ
શરીર તણી તેને શુધ નથી, નગન રૂપ સુતી સરવથી; ઘુટી બેલ
વીખરાયા વાળ; દાતનો ધાઓ દીસે ગાલ, અધુર રંગ પરવાળા
સહી તે પરીક્ષા દીડી નહીં. ક્ય ઉપર નખ વાગ્યા અપાર ગતી
બંગ દીડી તે નારે રવેળ્યાં મન હરખી રહી; ધણ એની પુ-
રણ થઈ બંકાવળી કહી દીધો સાદ, ઉઠો બેન આણી ઉલા-
સ નીરમે થઈને સુતાં નાર, કાજ થયાં હવે મનમાં સાર;
એવાં વચન સુણી તે ઠાર; જડપ કરોને ઉઠી નાર; વજ્ર સ-
જીને ઉભી થઈ રવેળ્યાંની પાસે ગઈ, બેઠી બેઠેન તે બંને
પાસ. અન્યો અન્ય કરેછે હાથ.

દોહરા—રવેળ્યાં મુખ ઓચરી; તારી પોતી મનની આશ
સુખ સાગરે તે ભાગવ્યું, સુતી સ્વામીની પાસ; બેઠેન તુજ પ્ર-
તાપથી પોતા મનના કોડ, લાવે લાખેણી લીધો સહી, સુખ બા-
ગવું જીગતે જોડ, હાશ્ય વચન તુજને કરું મારા બાગ તણો
મોજર. નરનું સુખ કેવું હશે, મુજને કોહોની નાર; ચારે બંકા-
વળી મુખ ઓચરી, કોઈ આયક માથુકની ધાય, મુગડ નર-
ની સંગે રમે, તો સંદેહ મનનો જાય. સ્થિને સુખ સ્વામી તણ્ય
જાજી નથી એમાં સાર; એવાતનો સંદેહ બાગશે ન્યારે તું
પરજોશ નાર, એમ વીનોદ કીધો મળી, પછી માગી વીદાય મા-
તા પીવા પુત્રી તાંહાં થકી જંજીરા ગઢ જાય; રાજ રાણીને
મળ્યા, રાજકુંવરને કર્યો જીહાર; જડીત બેઠેલને માળીયાં, ઉ-

(૧૨૯)

મરાવતીનો વાસ. વધબવ ભાગવો બહી બાતનો, નરનારી બેઉ
પાસ; કનક સીંહાસનામેઠાં સહી, સીર પર ચમર ઢોળાય છ-
તરીસે વાળં વાળુ રહ્યાં બીજી ઇંદર સમાનો ભુપ; રંગ મંડ-
પ અતી રળીઆરણા, તેની શોભા શી કહું મુખ; તાંહાં અ-
પછરા તાન કરે સહ, લેશ માતર નહી ફુખ; ગાન કરે સહુ તા-
રાણી ઉમેદ આણીને અંગ બંકાવળી બેસે સહી, સ્વામી કેરે
સંગ. દેવાંગના સહ દેવ તણી, તે માનવને દેહે માન; બંકાવળી-
ની દાસી છે માટે કરે છે ગાન, શસ્ત્ર અપછરા સહી, એક એક-
થી રૂપ અપાર. તે સરવથી સરદાર છે, બંકાવળી ગુણ બં-
ડાર; માટે સહ આધીન છે, સરવે રહી છે હજુર; મુખ ભાગ-
વે છે નર નારી તણું, દીન દીન વાધે નુર.

ઓપાંધ—ધણા દીવશ એમ ભાગવ્યું મુખ રાજકુંવર પછે
બોલ્યો મુખ; બંકાવળી પ્રતે બોલ્યો વાણ, સાંભળ વીનતા અ-
નુર મુજળ. માત પીતા સહોદર જન; તેને મળવા કેર મન
લાખા મનમાં ધરતી હથે ફુખ, તજ બેઠી હથે સરવે મુખ;
મારે વીજીગે તજથે પ્રાણ, તેની હત્યા મુજ શિથ જાણ; તે પ-
ણ બાગ બગીચા મહેલ, ત્યાં જાને કરથે સહેલ. જો તારા
મનને ગમે નાર, તો મળીએ કુટુંબ પરિવાર એવાં સ્વામીનાં
મુણી વચન પ્રસન થયું વીનતાનું મન; તમને ગમતુ હોય
બરથાર, તો વહાણે વાતે જાણે તે ઠાર; માત પીતાની જઈ
માથુ રત્નય કાલે કુચ કરીશું રાય. એમ કહી સંતોષ્યો કંથ,
માગી શીખ બીધી તે પંથ, જાહાં છે પોતા કેરી માત, તેની આ-
ગળ કહી માંડી વાત; ફુખ ધરે છે મારા સ્વામ; તેને માત
પીતા મળવાનું મન. હું પણ સ્વામી સાથે પણ સગાં સહોદરને
જઈ મળુ; માટે માતાજી રત્ન દીજીએ, વાંહાંણું વાતે સીધ કી-
જીએ હેવાં પુત્રીનાં મુણી વચન, હરખ્યું તે નારીનું મન. તેને
સ્વામીને વીનવ્યો જઈ, હકીકત પુત્રીની કહી. પુત્રિ જમાઈ
માગે છે રત્ન, આપોતો પોતા કેરે દેથ પળાય; માટે વિદાય કરો

નરને નાર, મળે જઈ કુટુંબ પરીવાર. ત્યારે રાજ થયો રળી-
આત, રાણી પ્રતે બોલ્યા વાત; કાલે સવારે કરશું કામ; પહેલે-
આડીશું પુત્રીના હામ, એમ રાણી સાથે બોલ્યો રાય. પછે તે
વીનતા આવી ત્યાં, બંકાવળીને કહ્યું તે ઠાર; કાલ વીદાય ક-
રીશું નાર, તારા બાપે કહ્યુંછે મુખ. પુત્રી કેરો ટાળશું કુખ,
આપીશું ગજરથને તોખાર, વદાય કરશું રાજકુમાર. ધણેહ-
રખ તે મનમાં ધરી, પછી સ્વામી પાસે પરવરી; સમ્મળી વાત
પીરતારી કહી, મુખસેજ ઉપર સુતી તહીં. વીનોદ કરતાં
વીતી રાત, ઉઘ્યો રવી થયો પ્રભાત; દંત ધાવત કીધું અસ્તાન
પરમેશ્વરનું ધર્યું ધ્યાન, અમરત એવા કીધા અહાર,
હવે તેડાવો રાજકુમાર.

દોહરા—પીરોશ મન રીજીઓ, તેડાવ્યો રાજકુમાર; પાસે
લઈ બેસાડીઓ, સભા મધે સાર. સરપાવ લાખોનાં આવિયો,
આમુશણ અમુજ; વસ્ત્ર આપ્યાં બહી બાતનાં, શોભા શી કહું
અતુલ. માણેક લાલ લીલમ સહી, મુગટા મણી મહા મોટ;
ભરી પેટીઓ ત્યાં સહી, તેને શાની ખોટ. અથ આપ્યા એક
સો ત્યાં, પાંખાળા તેની જત; ગગન મારગે પરવરે, અરમખી
પટોળી બાત. હસ્તી એક અધરાવતી, અંગે શામિ શુભ ગ્રાજ;
પલાણે ફરતાં મોતી સહી, મધે જડીત પરવાળ. વાહન બીજાં
અતિ ધણાં, તેની શાભાનો નહિ પાર; કવી કહે શું વરણ્યું,
એક રસનાએ ઠાર. એકસો દાસી આપી સહી, એક એકથી
અદકુ રૂપ; સો રાક્ષસ આપ્યા હરલોશમાં, તે સાથે બોલ્યો બુપ.
સીરકસ્તાન મુકીને આવળે, પાછા આપણે મુકામ; કુલની
પ્રમાણે મુકળે, એમ બોલ્યા તે ઠામ. બંકાવળીને શાશરવાસો
કર્યો, અપરમપાર; આમુશણ બાતબાતનાં, વિદાય કર્યો તે
ઠાર. નરનારીને વિદાય કર્યાં, સજ્જનને મળવા જાય; તહીંભિઠી
પાછા ફર્યા, આણુંદ અંગ ન માય. રાજરાણી પાછાં ફર્યાં,
મળી ભિઠી તે દીશ; રાજકુમારે ત્યાંથી કુચ કર્યાં, સસરાને નામી

શીશ વાજતેગાજતે પરવરચા, કુચ મુકામે જાય; રાક્ષસસાથે
ઝડપમાં, આણંદ અંગ ન માય. થોડાદિવસમાં આવિયા,
સીરકસ્તાન મુકામ; પોતીકા બાગમાં ઉતરચા, પોહોતી મનની
હામ. ખખર થઈ રાણીને તહીં, લાખા મેમુદા નાર; કુચ ગયું
દીલડા તણુ, તેણે સજા શોળ શણુગાર. આવીને ચરણે નમી,
આર્જીવન દીધું તે ઠાર; સુખના સાગર ઉલટ્યા, મળીયા
રાજકુમાર. બંકાવળી બેઠી જઈ, ત્રણે નાર તે ઠાર; ઘડ
તણી શોભા સહી. સ્ત્રી કરે તણુ નાર.

ઓપાઈ—પછે રાજકુંવરે વિચાર્યું તહીં, પોતાને કાગળ
લખવો અહીં; તણુ નારી હું પરણ્યો આપ, તે પીતાતણો પ્રતાપ
એવું મનમાં ધાર્યું તે વાર, ત્રણે રાણીને પુછ્યા સમાચાર;
પીતા માતાને કાહાળ્યું સહી, બંકાવળીને મળવા આવો અહીં.
તારે રાણી કહે સાંભળો રાજન, તમને ગમેતે કરો આદીન;
સાચુ શયરને મળીયું આજ, તોતો સરથે મનના કાજ. હેવી
વાણી સાંભળી તે તણી, કાગળ લખવા બેઠો સહી; પોતે મન
આણી હુલાસ, લખ્યો કાગળ ચીત રાખી પાસ. સ્વતંત્રી સી-
રકસ્તાન ગામ, રાજા જી જલદસંગ નામ; લખીતંગ તાજલમુખ
ગુલામ, કરનેડીને દંડ પ્રણામ. કાગળમાં લખી છે વીનતી,
લખ્યા પ્રમાણે કરને પ્રચીપતી; તમ પ્રતાપ પામ્યો બહુ, હું
રાક્ષસી માયા જીત્યો સહુ. ગાંધરવી લોકને વશ કરચા, તે સર્વે
તમારી દયા; અપજરા નારી પરણી લાખ્યા, તે સાથે બાગમાં
આખ્યા. તે માટે લખી મેં વિનતી, મળવા આગળે પ્રચીપતી;
તમો મળશે તારે થાશે સુખ, સત માનજો કહુંધું મુખ. માટે
કાગળ લખી મોકલીઓ સહી, કાસદ લખને આવ્યો તહીં;
એનો પ્રતિ ઉતર કાવળે, મળવા વેહેજા આવળે.

દોહરા—લખી કાગળને આપીઓ, કાસદને તેણી વાર;
સીરકસ્તાનમાં પરવરચો, મારા પીતાતણો જ્યાં દુવાર. કાગળ
જઈને આપજા, સભાતણો જ્યાં સાથ. ખીન્ટ હાથે જીએ તહી,
આપજો હાથોહાથ, એવું કહિને મોકલ્યો સીરકસ્તાન તેણાવાર.

જઈ કરીને પહેંચીએ; ચાર ઘડી મોજરે, સભાભરી બેઠા સહુ.
કચેરીમાં તેણીવારે, ત્યાં કાચું જઈ કરી નમીને કરચો જી-
હાર; મહારાજ કાગળ લીજીએ, એમ કહીને આપ્યો હાથ. રા-
જાએ કાગળજોઈ કરી, આપ્યો રૂઢીઆ સાથ; ઉકેલીને વાંચીયો
ખુશી થયા મનમાંહે. ઘનઘન દાહડો આજનો, ઉક્યા સભાથી
તાહે; વહારે તેડી વાણી કહી, કાગળ આપ્યો આજ. ગાંધરવ
લોકને વશ કરિ, કન્યા લાવ્યો વિખ્યાત; માટે ત્યાં જનબું સહી,
લાવ્યો પદમણી નાર. અપકરે સહિત તે આવિયો, આજો
મળવા તેડે રાજકુમાર; જનાનો તઈયાર કરચો, જઈને કહ્યા
સમાચાર. પછે કાશદને આપી આસા, તે ગયો બાગ મો-
જર; હકીકત સઉ માંડી કહી, મળવા આવે રાજા આદાર.
પછે રાજકુવરે વસ્ત્ર ધર્યાં, નારિએ રાજા શણગાર; સજ્જ થઈ
બેઠા સહુ, જીવે વાટ નીરધાર. ત્યાં જનાનો તઈયાર થયો, સજ્જ
થયો ત્યાં રાય, તારે ચાર પુત્ર કહે અમે આવીએ, મળવા
બાબીને ત્યાં. રાજા કહે આજો સહિ, અકલ દિણા સાર;
જીએ આ દેવ કન્યા લાવીયો, તમે ગુણકાને દવાર. અ-
શ્વારે થઈને આવજો, મુજ પછવાડે રાજકુમાર; જીએ અતુ-
રાઈ કુંવરની, પછે કરજો વિચાર મન સાથ.

ચોપાઈ—આવ્યાં માખાપ મળવાને કાજ, મળી બેઠી બેઠા
આજ; પોતાને વિનતી તહીં, માખાપ આગળ માંડી કહી.
બંકાવળી આવીને ચરણે નમી, સામુ શયરાતા મનમાં ગમી;
ધણુ ખુશી થયા તેણીવાર, મુસ્તક હાથ મુક્યો તે વાર. સભા
સહુ ત્યાં અચરત થઈ, ખુશ હિ સહને વાધિ તહીં; ખાનપાન
કરોઆ મુખવાશ, મન મધે આણી ઉત્તાસ. પછે પીતાએ માગી
રજાવ. સભા સહને કહ્યુંછે ત્યાં, આજો અસવારી કરો તૈયાર;
બંકાવળીને આગિશ દિધી સાર, મળીકરીને ઘેરજ ગયા રા-
જકુવર તે ઠામે રહ્યા, એમ કરતાં વિતાવહુ દીન; તાર પછે શું
વિવૃત્ત તન, સર્વ સાથે રંગે રમે. બોજન મન બાવતાં જમ, પછે
નારિને ગરબ રહ્યો; બંકાવળીને પુત્ર થયો, ધણુ દિવસ એમ

કરતાં ગયાં. રાજકુંવર ત્યાં મોટા થયા, વરશ સાતનો થયો ને-
ટલે, રાજરીત સમજ્યો તેટલે, બંકાવળી ધણુ હરખી મનસ્વા-
મી પ્રતે બોલી વચન. એનો જનમ લખાવો અહીં, રાજકુંવરે
સાંભળ્યું તહી, જોશી તેડાવી કીધું કામ. જોશી બોલ્યા તેણે કામ,
નામ બળવંતજી પાડો તમે; જાણ્યા પ્રમાણે કહું છું અમો, એવું
સાંભળી થયા રણિયાત, પાડ્યું નામ મળી સઉ સાથ. વળી
જોશી બોલ્યો તે ઠાર, રાજકુંવર પ્રતે નિરધાર; ધણું ભાગ્ય-
શાળી છે એહ, સત કરીને માનજો એહ. એવું સાંભળ્યું જોશી
વાર, હરખ્યા ધણું તે રાજકુંમાર; ત્યાં ખુશી થયા જન સઉ,
જોશીને ધન આપીયું બહુ. જોશી પોતાને ઘેરજ ગયા, દ્રવ્ય
લેઢને સુખીયા થયા; એમ કરતાં વિતા બહુ દન, રાજકુંવરે
વિચાર્યું મન. પુત્ર આપણો મોટો થયો, હેત ધરીને બોલજ
કહ્યો; તારે પુત્ર બોલ્યા તે વાણ, સાંભળો તાતજ અતુર સુભણ.
દાદાજીને મળવાના કોડ, ચરણે નમીને કહું છું કરજોડ; મોટે
જવાદોની તમો, ખુશી થઈને કહું છું અમો. તારે વિચાર્યું
પોતે મન, સાંભળિ વચન બોલ્યો રાજના પુત્રજ તમે કહું
નીરવાણ, ઈવાદ આબુ જલદ પુર જાણ. તેને તેડવા મોકલ્યા
છે દાસ, પુત્રનું મુખ જોવાને કાજ.

દોહરા—રાજકુંવર એમ બોલીઆ, સાંભળ બળવંત તન;
જાઓ મળીને આવજો, આજથી એથે દન. માણુશ દાદાજીનું
આવીયું, તમને તેડવા કાજ; તેની સાથે પરવરો, ઘોડે ચડીને
આજ. ત્યાંથી પુત્ર પરવર્યો, ગયો સારકેસ્તાન મોજર; રાજસ-
ભામાં આવી કરી, ચરણે લાગીઓ તેની વાર. તારે જલદ સંગ
ધણું રીજોએ, તેડ્યો પુત્રને પાસ; ખોળામાં બેસાડી કરી, ચુંબન
દીધું ગાલ. પુત્ર દેખીને ધણું હરખીઓ, ઉજટ અંગ નમાય;
અતુરાઈ દીઠિ યોગણી, ખુશી થયા મન માંહ. રાજએ
વિચાર્યું મન વિષે, ભાગ્યેશાળી છે એહ; હવે હુંવો વરધ
થયા, વિચાર કરિ પછે તેહ. વજર તેડ્યો પોતા તણો, વિચાર
કર્યો તે સાથ; વજરને કહ્યું મુખ થકી, એને પાટ બેસાડો.

(૧૩૪)

આજ્ઞાજ્ઞેશી બોલાવી પુછીશું, શુભ મહુરત નીરધાર;તે બ-
તાવો મુજને, નિશ્ચયે કરી આ વાર.સભા ભરાઈ બેઠી સ-
હિહલટ, સહને મન;ગોળધાણા વેચી કરી,ખોલ્યો મુખેવચન
સભા સહ જનદેખતાં,રાજ્યએ કરેયુંએ એ કામ;બળવંતને
તેડી કરી, બેસાડ્યો તેણે ૪ મ.રાજ્યાયન બેસાડીયો,વાગ્યાં
ઢોલ નીશાન;જેજેકાર સભામાં થયો, ખુશી થયા સહ જન.
રાજરાણીએ સાંભળ્યું.હરેખ્યા ઘણા મન માંહ;પુત્રનાં પુત્ર
રાજ પામીએ, આણુંદ અંગ ન માય.રાજ અઢાવે આણું-
દથી,રાજ રીજી મન;ખખર થઈ કાકા ચારને, તે ઉદાશ
થયાએ તત.અમ છતાં રાજ એ કરે,એ કાંતા ધરનો ન્યાય.
મુજ પીતાએ વિપરીત કર્યું,એ તે શું કહેવાય.હેવું વિચારી
નીસરચા,ગયા પીતાની પાસ;ત્યાં જઈ વિનતી કરી,એ શું
કીધું તાત.તારે પીતા કહે પુત્ર સુણો,તમ લાયક નાહોય રાજ;
ધકોતેર તરસે એ થકી,માટે સોપીયું રાજનું કામ.તમે રાજ
અઢાવવું શીખ્યા નથી,તો શું કરીએ કામ;ચુલામી ડાઘ દે-
ડાવિયા,રમોયા જીગટુ તે જોડ.માટે મોટી એબ તમને સહી,
સહ હશ્યા પુરના લોક;તમો ખાએપીએ ખુખી કરો,અલ-
ખત ભાગવો અપાર.હુકમ કરે બળવંતજી,તે પ્રમાણે રહે.
આ વાર;હેવું કહીને મોકલ્યા, પુત્ર ને પેલા ચાર. નીચુ
જોઇને તે ગયા, આવ્યા પોતાને ફવાર.

છપો—બુડું દેહમાં ફુખ, બુખ પણ તેથી બુંડી; બુડું
દેવનું કામ કામ કલંક ને કુટી બુડું અતી અનાદ, બુડું
જિ ફુખ થાય બુડું ભાર ભરેવું; બુડું કાસેફ ધણું, કરેવું
બુડાથી બુડું ધણું, રહે રાજ ગયા તણું.

દોહરા—તે ખખર ગઇએ બાગમાં,હરેખ્યો ધણું તે રાય;
રાણીએ જઈને કહ્યું.તમ પુત્ર પામીયો રાજ.અંકાવળી ધણું
રીજ્યાં,ખીજી રીજી બે નાર;મુજ સધયરનો પુત્ર તે પામ્યા
રાજકારનાર.ધણો-હરેખ ત્યાં થઈ રહ્યો,વધામણાં ઘેરબેર;

હવે કાગળ આપીયો, રાજ પામ્યો તેની પેર, પુત્ર રાજ પીતાનું કરે પોતે ગલાવે પેર; બાગબગીચા બંગલા જોઈ કરી, હરજોત્રે બહુ પેર. બાગબગીચેને આંહુદમાં, આંહુવ થાય પેર ઘેર; એ વાત રહી એટલે, કહું ચારે બાઈની પેર.

સોપાઈ—ચારજણા વાચારજ કરે, મનમાં ઘાટ પોતાનો ધરે; ધણા ચતુરાઈ કરે સહી, પણ બળવંત આગળ ચાલે નહીં. એમ થઈ ગયા બહુ દન, કાયલી થયા પોતે રાજન; આકુળ આકુળ પોતાને મન, બોલ્યો બળવંત પીતાને વચન. દાદાજી એક કહું બીનતી, તે સાંભળી કાને કથી; હું બળવંત વજ્રબદ્ધ ધણું, તાચાને ચારે કાકા તથા. ધણુ બળ મારું છે જાણુ ચારે કાકાનું નવ ચાલે વાણુ; ત્યારે રાજકામ ના સોંપુ એહને, સત કરી માની લીધો મને. આપ અપત્યાર આપીયો, સંદેહ એટલો મનનો બાગીચો; એવી મહેર કરી આપી સહી, બળવંત નીચોત ખેડો તહીં. નવ ચાલ્યું ચારેનું તહીં, મનમા સમજીને રહ્યા સહી; હવે વાત એક નવી થઈ, દાદાજી મરણ પામ્યા તહીં. બળવંત રાજ પોતાનું કરે, કાકાને મનમાં નવ ધરે; બાગબગીચેને ખુશી કરે, બીજી વાત મનમા નવ લહે. એ વાત અહીં આથી રહી, બંકાવજીએ સાંભળ્યું તહીં, તેણે બળવંતને કહાણું તહીં, તમો કાકાને છેદતા નહો. તમો કાકાને શું કહીએ કથી, તમને શીખામણ દેવી નથી; તમો છો ચક્રે વિદ્યાગુણ જાણુ, તેમાં ગ્રાણુ શું કહીએ વાણુ. વેદપુરાણ કહે છે કથી, પાતા કાકામા અંતર નથી; પીતાનું રાજ પુત્રજ કરે, ધરમ આણુ તો તેની કરે. એવું કાગળમા લખ્યું છે સહી, કાસદને મોકલ્યો તહીં; જઈ કાસદે કર્યો પ્રણામ, કાગળકરમાં આપ્યો તે કામ. વાચી હરખ્યું અંતહકરણ, માત પીતાના આંખ ચરણ; વચન તેમનું મીઠ્યા કરે, તો રવરેવ નરકે સંચરે.

દોહરા—બળવંત બુધે આગળો, વાંચ્યું માતાનું પત્ર; કાકાને ચરણે નમ્યો, આપી મહેરને છત્ર. અમલ પડો આપે

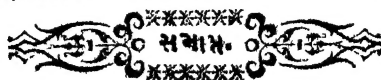
(૧૩૬)

વળી, આપો કરનો કરાર; આ રાજ આસન આપુ વળી કીધાં
બહુ મનુહાર. માહરા માત પીતાએ તેડાવીએ, અમો જઈશું
અમારેગામ; આઓ પીએ ખુબી કરો, રાખજો પીતાનું નામ.
ચારે ચીતમાં હરખીયા, દીધી બહુ આશીશ; માત પીતાની બ.
ગતી કરે તેને સનમુખ; મીઠુ ગદીશ. પછે આત્તા માગી સં;
ચરચો, ઉલટ અંગ નમાંય, પ્રદક્ષણ કરી પરકંમા, માત પી-

તાને પાય; રૂપ દેખી રીછ ઘણું, કરી એવાં શુભ કાજ.
આપણે જઈએ બંક પુરી, આપી પુત્રને રાજ; જ્ઞેશી તેજ
જીવતશું, દીધાં ઝાઝાં માન. લગન લાખેણું કહો તમે, રાજ
તપે જેમ બાણ; ત્યારે જીગતે જ્ઞેશી ખાલીયા, ગરૂ ધુરૂ પ
યોગછે સાર. રાજ ખેસાડો રીજમા, તપશે તેજ અપાર;
વચન સુણી હરખ્યા ઘણું, કીધાં સઘળાં કાજ. દીન પુન્ય
કીધાં ઘણાં, બળવંતને સોંપીયું રાજ; વીમાને ખેશી ખેજણા,
બંકાવળી મોઝાર. માતવી રૂપ મટી ગયું, પામ્યા દેવાંશી અ-
વતાર; સુખ ભોગવે સ્વર્ગનું, પામ્યા સુરેપદ ધામ. પ્રાક્રમ
કીધાં અતી ઘણાં, જીગમાં રહું એક નામ.

ઓપાઈ—જેણે સુખે સમરચા અીરામ, જીગમાં રહે એક
તેનું નામ; અનદાન કીધાં બહુ ઠામ, કર્યું જેણે પરમાર્થ
કામ. એતો પાત્ર વૈકુંઠ ધામ, જીગતે જસ વાઘે પુરગામ;
જીગ જશ મહીમા જેહનો, કેહે કવી તેને જીવતો જણાવો.

દુહા—એવાં પ્રાક્રમ જે કરે, રાખી હૈડામાં ધીર; નામ રહે
નવ ખંડમાં, જેવો વીક્રમવીર. એ કથા જે સાંભળે, કરે જે
પુનનેદાન; આ લોકમાં હુંથ પામશે, પરતોકે બહુ માન.
ખુદી પ્રમાણે ચાતુરી, ધરનિ મન ઉઝાસ, જે ગાય શીખેન
સાંભળે; તેની વૈકુંઠ વાસ. ઓતા વક્તા સાંભળે, પોહિયે
મનના કોડ; કમદાસ કહે ખાલજે, જેને અી રણછોડ.

ખજર.

જા યો પડીતયા ફરેક
ભતનાં પુસ્તકો તયા
કાયદાજો જમદાવાદ
માં સાણેકયોકમાં ચો-
ડીના સામે મેડા ઊપર
શામગનલાલદેવચંદ
ની દુકાનેથી તયાજમદા
વાદજમદાવાદ જાદીસમાં
થી મળશે.

સને ૧૮૮૪

સંવત ૧૯૪૦

